

Sárbogárd Járás Foglalkoztatási Stratégia 2017-2030

Készült a
TOP-5.1.2-15-FE1-2016-00004 projekt keretében

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
Vezetői összefoglaló	3
1. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata.....	6
2. A Járási Foglalkoztatási Stratégia által lefedett terület és lakosság bemutatása	9
2.1 Földrajzi, társadalmi, gazdasági koherencia/homogenitás, közös jellemzők	9
2.2 Korábbi foglalkoztatási együttműködések, megvalósult közös projektek a megyén belül; 11	
2.3 Az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása a stratégia céljainak megvalósításához	15
3. A járás foglalkoztatás és gazdaságfejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése 24	
3.1 Helyzetfeltárás	24
3.2 A járási Foglalkoztatási Stratégiát érintő tervi előzmények, programok, szolgáltatások 52	
3.3 SWOT.....	56
3.4 Fejlesztési szükségletek azonosítása ágazatonként.....	60
4. A stratégia jövőképe.....	64
5. A stratégia célhierarchiája.....	64
6. Cselekvési terv.....	70
6.1 Az egyes projektek leírása	70
6.2 Együttműködések.....	80
6.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei	81
6.3 Kommunikációs terv.....	86
6.4 Monitoring és értékelési terv	88
6.6. Horizontális célok	89

Vezetői összefoglaló

A Sárbogárdi járás Fejér megye egyetlen komplex programmal fejlesztendő járása, fejlődési mutatói jelentősen elmaradnak a megye járásainak többségétől. A járási foglalkoztatási stratégia a megyei stratégiához csatlakozik, mely részben figyelembe vette a fejlettségben elmaradt Dél-Fejér járások sajátosságait is.

A fejlettség terén tapasztalható eltérések ellenére a megye azon foglalkoztatási alapproblémái, melyek az országos helyzetet is tükrözik, érvényesek a Sárbogárdi járásra is. A járási stratégia a járásra is érvényes célkitűzések vonatkozásában alkalmazkodik a megyei programhoz, kiegészítve azt a helyi sajátosságokra épülő célokkal és beavatkozásokkal.

A stratégia nem korlátozódik a szigorúbb értelemben vett foglalkoztatáshoz, de minden tekintetben -a közép- és hosszú távon megvalósítható beavatkozások esetében is- a foglalkoztatás feltételrendszerének javítására törekszik.

Az erőforrások kritikus tömegének elemzése alapján a legexponáltabb beavatkozási igények a következő területeken jelentkeznek:

- A humán tőke gyengesége. A konkrét piaci igények és a kor műszaki-gazdasági fejlődési jellemzői alapján szükségeshez képest gyenge iskolai és gyakorlati felkészültségű, alacsony motiváltságú humán erőforrás kínálat. A helyi társadalom általánosan kedvezőtlen összetétele, a piacképes szakmával rendelkező, mobilis lakosság elvándorlása.
- A képzési intézményi és a fizikai infrastruktúra hiányosságai, különösen a szak- és felnőttképzés és az ahhoz szükséges fizikai infrastruktúra szinte teljes hiánya.
- A helyi gazdaság gyengesége, a tőkeerős közép-és nagyvállalkozások hiánya, általában a sikeres, eredményes vállalkozók alacsony száma, melynek következtében a vállalkozások sem mennyiségi, sem jövedelmi szempontból nem voltak, és ma sem képesek számukra szükséges munkaerő megszerzésére és megtartására a nagyvárosok vállalkozásaival szemben. A legmarkánsabb munkaerőhiány a mezőgazdaság- kertészet, mezőgazdasági termékfeldolgozás, kereskedelem-vendéglátás, adminisztratív munkakörök, gép- villamos-műszer- elektronikai ipar, építőipar, valamint a humán közszolgáltatások területén van.
- A társadalom alacsony mobilitásában jelentős szerepet játszó közlekedési viszonyok, amelyek inkább szolgálják a megyei jogú városokba történő utazást, mint a helyközi mozgást.
- A települések, mint lakóhelyek vonzerejének alacsony intenzitása, a lakókörnyezet esztétikai, közszolgáltatási, kulturális, rekreációs, sportkínálatának versenyképtelensége a nagyvárosokkal szemben.

A Stratégia elsősorban ezeken a területeken kíván pozitív befolyást gyakorolni. A Stratégia nem korlátozódik a TOP-5.1.2. pályázat keretében támogatható és a projekt időszaka alatt lezárható tevékenységekre, mivel komplex hatás elérésére törekszik. Különösen a foglalkoztatást közvetlenül befolyásoló és az azokhoz szorosan kapcsolódó területek kapnak nagy hangsúlyt.

A beavatkozások nem csupán a problémák megszüntetésére, hanem a lehetőségek kiaknázására, valamint a munkaerőpiacot érintő kockázatok kezelésére is irányulnak.

A stratégia jövőképe a helyzetelemzésből levezetett stratégiai irányok alapján került megfogalmazásra:

A Sárbogárdi járás vonzó életperspektívát, tartós foglalkoztatást nyújt lakói számára, ösztönző vállalkozási környezet, fenntartható működésre képes önkormányzatok és helyi társadalmak, valamint kedvező lakókörnyezet révén.

A jövőkép elérését három fő átfogó szolgálja:

1. Emberi erőforrások fejlesztése a vállalkozó, önfenntartó helyi társadalom kialakítása és a fejlődő gazdaság keretében keletkező új munkahelyek minőségi munkaerővel való ellátása érdekében.
2. A járás gazdaságának fejlesztése a vállalkozások erősítése és a munkahely- és értékteremtő befektetések ösztönzése az üzleti infrastruktúra fejlesztése és a térség elérhetőségének javítása révén.
3. Szociális gazdaság bővítése a társadalmi felzárkózás és az életminőség fejlesztése, valamint az elsődleges munkaerőpiacról kiszorult lakosság foglalkoztatása és a versenyipiaci kompetenciák megszerzése érdekében.

Az átfogó célok elérését specifikus célok szolgálják.

Mindhárom célt szolgálóan került megfogalmazása az a specifikus cél, hogy a járásközpont súlyát, térségszervező és -fejlesztő szerepét erősíteni szükséges:

„A járásközpont gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási központtá fejlesztése, oktatási- képzési központ szerepének erősítése”

A többi specifikus cél többségében a megyei célokat követi, kiegészítve a járási jellemzőkkel.

Bemutatásra kerülnek azok a keretfeltételek is, amelyek teljesülése szükséges ahhoz, hogy a foglalkoztatáshoz kötődő járási tevékenységi körben megvalósításra kerülő beavatkozások elérjék a kívánt hatásokat (közlekedési hálózat fejlesztése, hatékony ingatlan-gazdálkodás, az erőforrások hatékony alkalmazását negatívan befolyásoló kockázatok elkerülése).

A partnerségi projekt szempontjából szükség van a beavatkozások fókuszálására, ennek érdekében a számos specifikus cél figyelembe vételével két fő fókuszterület került kiválasztásra, melyek mindegyike további két beavatkozási irányra bomlik:

A humán tőke dinamizálása		Vállalkozásbarát feltételek kialakítása	
<i>A humán tőke megőrzése és fejlesztése a járásban</i>		<i>A foglalkoztatás és a foglalkoztatási környezet (gazdaság, infrastruktúra) fejlesztése</i>	
<i>1. A Munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztése</i>	<i>2. Társadalmi felemelkedés - ember, közösség és lakókörnyezet fejlesztése</i>	<i>3. A foglalkoztatás és a foglalkoztatás feltételrendszerének fejlesztése</i>	<i>4. A fejlődés keretfeltételeinek fejlesztése</i>

A beavatkozási területek koncentrált megfogalmazása elősegíti, hogy a stratégia keretében kis számú és több irányba hatást gyakorló projektek kerüljen megfogalmazásra, amelyek a partnerségi program megvalósítási időhorizontján belül teljesíthetők és hatásuk is mérhető. A négy beavatkozási terület közül elsősorban a munkaerő-piaci kompetenciákat, az egyének és közösségek fejlesztését, valamint a foglalkoztatást közvetlenül érintő területeket tekinthetjük a jelen partnerségi program keretében hatékonyan befolyásolható lehetőségeknek, melyek alkalmasak könnyen értelmezhető és ellenőrizhető eredményességű projektek megfogalmazására is.

A beavatkozási terület fókuszálása alapján a megvalósítandó projektek a következők:

1. Felnőttképzési GPS projekt
2. Beruházás-ösztöntő projekt
3. Mezőföldi Tranzitfoglalkoztatási Projekt

A projektek keretében a TOP- 5.1.2.-15 Felhívás keretében megvalósítandó és elszámolható feladatok megvalósítására (programozás, rendezvények, képzések, foglalkoztatás, munkatapasztalat szerzés támogatása, mentorálás, munkatanácsadás, stb.) kerül sor.

1. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

"Fejér megye foglalkoztatásstratégiája elkészítésének tartalmi és módszertani követelményrendszerére a szakmai felügyeletet ellátó Nemzetgazdasági Minisztérium nem adott ki egységes útmutatót, ugyanakkor figyelembe véve, a kapcsolódó operatív programok célzott beavatkozással való koherencia megteremtésének vitathatatlan szükségességét és a stratégia megvalósításhoz erőforrásokat biztosító TOP-5.1.1-15 (Megyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések) felhívás útmutatóját, mely szerint a megyei szintű foglalkoztatási stratégiának összhangban kell lennie a megyében működő helyi foglalkoztatási stratégiákkal, a pályázatot megvalósító konzorcium úgy döntött, hogy a Fejér megyében megvalósuló TOP-5.1.1, TOP-5.1.2 és TOP-6.8.2. projektek részeként elkészülő stratégiák vonatkozására közös, irányadó szakmai módszertani dokumentumot készítenek elfogadva a Nemzetgazdasági Minisztérium által alkotott általános stratégiai és operatív programozási elveket és ajánlásokat." (Forrás: Megyei Paktum)

A stratégia alapját is jelentő paktum pályázat előkészítése során szakmai workshopok, egyeztetések, célzott adatfelvételek, másodelemzések, szakmai interjúk és szakpolitikai értekezletek kerültek lebonyolításra. E benyújtott és később támogatásban részesült projekt a járási szintű foglalkoztatási együttműködések, paktumok segítő és megvalósítási tervező koncepció és alapja.

A paktum előkészítési szakaszában, a pályázat benyújtását megelőzően a társadalmi konszenzus létrejött, a projekt sikeressége érdekében több lépés keretében formálódott ki a paktum pályázat keretében tervezhető eszközrendszer. A megyei szereplők egy része paktum projektek tervezés és megvalósítása területén releváns szakmai tapasztalattal rendelkezik, mivel az elmúlt 10 évben két foglalkoztatási projekt megvalósult a megyében. Jelen paktum a korábbi modellek tapasztalatainak felhasználásával, azok eredményeire épít, megteremtve a koherenciát a különböző projektek között.

A paktum megalapozó lépések a következők voltak:

- összegyűjtésre és feldolgozásra kerültek a korábbi paktum pályázatok dokumentációi és szakmai eredményei
- korábbi tagok bevonásával szakértői workshop
- áttekintésre került a 2016-2020 között tervezett Fejér megyei foglalkoztatási partnerségi program 1. főtevékenysége, a helyi paktumok vonatkozásában ernyőszerkezeti feladatokat ellátó TOP-5.1.1-15-FE pályázat konzorciumát alkotó szervezetekkel
- részletes, tevékenység szintű egyeztetés a szintén a megyei paktumot koordináló konzorciumi tagokkal (pl. műhelykonferenciák, stratégia egyeztetések, térinformatikai fejlesztések, társadalmasítás stb. megyei paktumban szerepelnek, ezért nem kerültek bele a járásiba).

A stratégia tervezése során az alábbi workshopok, tájékoztatók kerültek megrendezésre.

Workshop	Célcsoport	Téma	Helyszín	Részvevők száma
2016. július	Kis- és közép vállalkozások	Stratégia helyzetelemzése	Sárbogárd Polgármesteri Hivatal, tanácssterem	12 fő
2017. február	Civil szervezetek és média képviselői, Munkaerő-piaci szolgáltatók, képzőintézmények	Stratégia helyzetelemzése, keretfeltételei, eszközrendszere	Sárbogárd Polgármesteri Hivatal, tanácssterem	
2017. március 9.	Paktum tagok	Stratégia, keretfeltételei, eszközrendszere	Sárbogárd Polgármesteri Hivatal, tanácssterem	40 fő
2017. április 18.	Paktum vállalkozások tagok,	Stratégia célrendszere	Sárbogárd Polgármesteri Hivatal, tanácssterem	

A projekt, így a stratégia előkészítése során megtörtént az alábbi dokumentumok részletes elemzése is:

- Fejér Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályának munkaerő-piaci adatait, jelentéseit részletes is elemeztük:
- Fejér megyei vállalati foglalkoztatási monitoring kutatások (2013, 2014, 2015)
- Fejér megyei képzési és fejlesztési bizottság számára készített igényfelmérések a szakképzési beiskolázásokról (2011, 2012, 2013, 2014, 2015)
- Tanulószerződés és vállalati igények Fejér megyében (2013)
- Vállalati elvárások a Wekerle Tervvel kapcsolatban Fejér megyében (2014)
- A munkaerő-piaci szereplők attitűdjeinek vizsgálata az eltérő flexicurity-modellekhez igazodó foglalkoztatáspolitikai intézkedésekről, 2008
- Szlovák állampolgárok magyarországi munkavállalása, ennek okai és jellemzői a magyar-szlovák határmenti régiókban, 2007
- Fejér megyei foglalkoztatási helyzet elemzése (2006, 2012, 2016)
- Lakossági vélemények a fejér megyei beruházásokról (2014)
- Fejér megye munkaerő-piaci prognózisa (2011, 2012, 2013)
- Tájékoztató Fejér megye munkaerő-piaci folyamatairól, foglalkoztatási helyzetéről (FMKH havi tájékoztatói)
- KSH és TEIR adatbázisok másodelemzése (2016)

A stratégia tervezésének kulcsmozzanata, a jövőkép, a stratégia átfogó és specifikus céljainak meghatározása. Ezzel kapcsolatban a Fórum tagjai és delegált szakértői részvételével 2017. április 18-án szakmai műhelymunka került megszervezésre, mely pontosította a tervezett

jövőképet, bővítette a célokat és megnövelte az időhorizontot, így a jövőkép vonatkozásában 2030-ra jelölte meg a kapcsolódó társadalmi és gazdasági célok elérésének határidejét igazodva a Nemzeti Fejlesztés 2030 -Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió kereteihez.

A szakmai előkészítés során megvalósultak a kapcsolódó partnerségi egyeztetések, a stratégiaalkotás során meghatározásra került a cselekvési és ütemterv első változata, kialakult a tervezés szervezeti modellje, szabályozott a javaslatok, vélemények dokumentálásának módja és a nyilvánosságot biztosító intézkedések.

A tervezési munka meghatározásakor alapvető cél volt, hogy a álláskeresőkhelyezkedésének segítéséhez, valamint más inaktív munkaerőpiacra való integrálásához leginkább igazodó és reálisan megvalósítható program kialakítását úgy, hogy:

- a 2014-20 EU-s programidőszakban a TOP-5.1.1, TOP-6.8.2, TOP-5.1.1 konstrukcióban rendelkezésre álló fejlesztési források a lehető legnagyobb mértékben szolgálják a Fejér megye fejlesztési céljait, munkaerő igényeit;
- specifikusan a helyi gazdaság erősítése, a vállalkozó, innovatív helyi társadalom kialakítását segítő eszközök tervezésre kerüljenek;
- versenyhátrányok egy részének kompenzálása megtörténjen.
- a stratégia megvalósítását szolgáló erőforrások tekintetében hosszú távon additív forrásokkal is számolhasson a járás gazdaságának fejlesztése és a munkaerőpiaci diszfunkciók, problémák sikeres kezelése érdekében.

Járási Foglalkoztatási Stratégiájának készítése és véleményezése az alábbi partnerségi színtereken keresztül született meg:

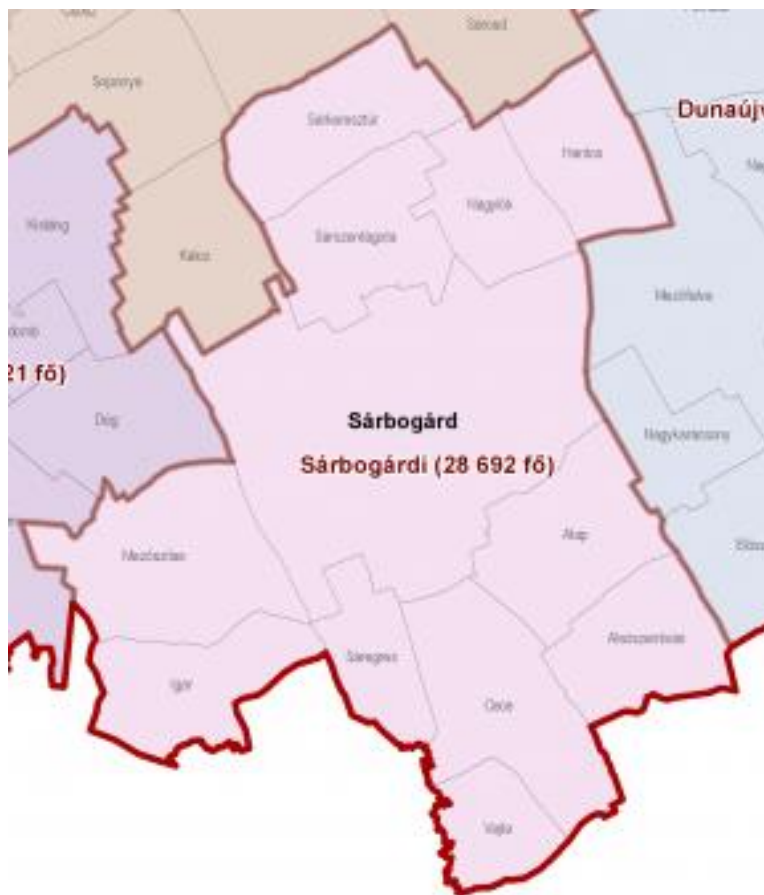
1. Járási Gazdaságfejlesztési és Foglalkoztatási Fórum tagjaival a workshopon folytatott egyeztetések (vállalkozások, munkaerőpiaci szolgáltatók, oktatási intézmények, civil szervezetek, érdekképviseletek, önkormányzatok)
2. szakmai egyeztetés a TOP-6.8.2. és TOP 5.1.1 megyei foglalkoztatási stratégiákat tervező munkacsoporttal,
3. szakmai és társadalmi egyeztetésekbe bevont partnerek részvételével észrevételeik útján (fejlesztési irányok kijelölése, beavatkozási projektek)
4. a TOP-5.1.1-15-FE1-2016-00001 „Foglalkoztatási-gazdasági együttműködések és szolgáltatások fejlesztése Fejér megyében” pályázatot megvalósító konzorcium tagjaival folytatott konzultáción keresztül,
5. a Fejér Megyei Civil Információs Centrumon keresztül a megye társadalmi szervezeteit elérve,
6. végezetül a Fejér Megyei Gazdaságfejlesztési és Foglalkoztatási Fórum értékelő tevékenységével, jóváhagyásával.

Mind a tervezés folyamata, az alkalmazott stratégiai programozási módszer, mind pedig annak fentiekben vázolt szervezeti aspektusa a partnerség elvét tükrözi és támogatja. Azt szolgálta és szolgálja, hogy a járás számára szakmailag és társadalmilag legitim tervdokumentum álljon rendelkezésére az elkövetkező időszakban a foglalkoztatási problémák kezelésére.

2. A Járási Foglalkoztatási Stratégia által lefedett terület és lakosság bemutatása

2.1 Földrajzi, társadalmi, gazdasági koherencia/homogenitás, közös jellemzők

1. ábra A sárbogárdi járás térképe Forrás: <http://www.terport.hu/tematikus-terkepek/fejer-megye-jarasai-terulet-4-358-km2-nepesseg-430-136-fo-jarasok-szama-8-db-tele>

A Fejér megye déli részén található sárbogárdi járás összterülete (654 km², népsűrűsége 43 fő/km²) Fejér megye összterületének közel 15%-a. A megye száznyolc településéből tizenkettő, a települések közel 11%-a tartozik a Sárbogárdi járáshoz. A tizenegy község (Alap, Alsószentiván, Cece, Hantos, Igar, Mezőszilas, Nagylók, Sáregres, Vajta, Sárkeresztúr, Sárszentágota) mellett Sárbogárd a járás egyetlen városa, 12549 fő lakosságszámmal¹. A térségből három település (Cece, Mezőszilas, Sárkeresztúr) népességszáma haladja meg a 2000 főt, négy község (Alap, Nagylók, Sárszentágota, Vajta) népessége pedig 1000 fő feletti. A legalacsonyabb a népességszáma Alsószentivánnak, de itt is magasabb a lakosság száma az 500 főnél.

¹2010. évi adat (KSH)

A járáshoz tartozó települések legfontosabb alapadatai a következők:

Település neve	Közigazgatási szerep	Korábbi kistérség	Lakónépesség (2016. január 1.)	Terület
Sárbogárd	járászékhely város	Sárbogárdi	12 038	189,33
Cece	nagyközség	Sárbogárdi	2 570	58,85
Alap	község	Sárbogárdi	1 885	48,29
Alsószentiván	község	Sárbogárdi	625	39,65
Hantos	község	Sárbogárdi	951	36,96
Igar	község	Sárbogárdi	914	41,19
Mezőszilas	község	Sárbogárdi	2 069	64,97
Nagylók	község	Sárbogárdi	1 050	32,44
Sáregres	község	Sárbogárdi	733	26,16
Sárkeresztúr	község	Abai	2 513	46,75
Sárszentágota	község	Abai	1 319	45,50
Vajta	község	Sárbogárdi	912	23,43

1. táblázat A Sárbogárdi járás településeinek alapadatai

A járásra nem jellemző az aprófalvas településszerkezet, de egyre inkább az aprófalvas településekre jellemző gazdasági-szociális problémákkal küzd az itt élő lakosság. A rendszerváltás követő társadalmi gazdasági folyamatok, a termelőszövetkezeti rendszer felbomlása, a nehéz és könnyűipari vállalatok megszűnése, a külföldi befektetések alacsony tőkeereje és száma a járás az elmúlt 20 évben Fejér megye társadalmi, foglalkoztatottsági, gazdasági, infrastrukturális szempontból hátrányos helyzetű belső periferiájává vált. A döntően agrárjellegű településeken súlyos gondot jelent a mezőgazdaság gépesítésével, technológiai fejlesztésével együtt járó munkaerő-felesleg munkaerő piaci elhelyezésének ellehetetlenülése, a munkahelyek hiánya. A települések közötti közlekedés nehézségéből adódik, hogy a meglévő munkahelyekhez, az oktatási intézményekhez, szolgáltatásokhoz való hozzáférés is körülményes. Az egyes településeken az intézmények finanszírozási problémái, szolgáltatások, valamint az infrastruktúra hiányosságai és az önkormányzatok pénztelensége okozza a legnagyobb gondokat.

A Sárbogárdi járás a megyei legfejlettebbek fejlettségi mutatójának felét sem éri el, ezért a kedvezményezett járásokról szóló, „A Kormány 106/2015. (IV. 23.) Korm. rendelete a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet módosításáról” c. kormányrendeletben. Sárbogárdi járás komplex programmal fejlesztendő csoportba tartozik.

A sárbogárdi járás elmaradottsága az alábbi további mutatókban összegezhető:²

- A népsűrűség a legelmaradottabb járásokban a legalacsonyabb, a Sárbogárdi járás népsűrűsége a megyében a legalacsonyabb.
- A megye legfejletlenebb járásaiban a legmagasabb a születésszám, azonban a magas halálozási arány miatt a természetes szaporodás is negatív. A sárbogárdi járásban a legnegatívabb a természetes szaporodás mutatója a megye járásai közül.
- A vándorlási különbözetből adódó lakosságvesztés a legkevésbé fejlődő járásokban a legnagyobb. A Sárbogárdi járás vándorlási különbözete a második legkedvezőtlenebb a

² Az állítások alapját a KSH Területi statisztika 2015. adatai képezik. (időszak esetén 201-2015. év)

megyében.

- A nyilvántartott álláskeresők munkavállalási korú lakossághoz viszonyított aránya a két leghátrányosabb helyzetű járásban a legmagasabb (az Enyingi és a Sárbogárdi járás egyenlő mértéket mutat), ezen belül a 180 napnál hosszabb ideje állást keresők aránya a munkavállalási korú népességhez viszonyítva a legmagasabb, az álláskeresőkön belül is a legrosszabbak egyike.
- A pályakezdő álláskeresők aránya az itt a legmagasabb a megye járásai közül.
- A személyi jövedelemadó alapját képező jövedelem ebben a járásban a 2. legalacsonyabb.
- A lakásépítések aránya messze a legalacsonyabb a lakásállományhoz viszonyítva, és a lakások átlagos alapterülete is kiugróan alacsony értékkel a legkisebb.
- A megépült víz-és szennyvízhálózatokra a háztartások kevesebb, mint fele kapcsolódott rá, ezzel az utolsó helyet birtokolja a járási sorrendben annak ellenére, hogy a szennyvízcsatornával való ellátottság is rendkívül alacsony, a bekötött ivóvízhálózat felét sem éri el.
- A járás a megye nyolc járása közül azon három egyike, amely nem rendelkezik kórházzal.
- A bölcsődei férőhelyek 100%-ban kihasználtak.
- A saját jogú nyugdíjak a legalacsonyabb összeget teszik ki a megye járásai közül, az átlagnál 20%-kal alacsonyabbak.
- A járásban nincs szakközépiskolai és szakiskolai képzés.
- A működő vállalkozások lakosság-arányos száma a 2. legalacsonyabb a megye járásai közül.
- A személygépkocsik átlagos életkora a Sárbogárdi járásban a 2. legmagasabb a megyén belül.
- Az Internet előfizetések 1000 lakosra jutó számát tekintve a járás az utolsó előtti a megyében.

2.2 Korábbi foglalkoztatási együttműködések, megvalósult közös projektek a megyén belül

A járási foglalkoztatási stratégia megvalósítását segítő források vonatkozásában fontos rögzíteni a területi lehatárolást, a megyei jogú várostérségek (Székesfehérvári és Dunaújvárosi járás) az adott megyei jogú város TOP-6.8.2 pályázati forrásaival számolnak, mint célcsoportra fordítandó támogatásokkal, a TOP-5.1.2 pályázatok az adott járásokban szolgáltatnak, míg a TOP-5.1.1-15-FE1-2016-00001 pályázat célcsoportra fordítandó erőforrásai a két megyei jogú várost tartalmazó járások kivételével a megye egészét lefedik.

Magyarországon a 2000-es évek közepén kezdték kiépíteni a területi foglalkoztatási megállapodások rendszerét, mely az EU-s modell alapján képzelte el a munkaerő minőségének és foglalkoztathatóságának javítását, illetve munkaerő piaci hátrányok csökkentését, másrészt a régiók fejlődési potenciálját biztosító munkaerő minőség és tudás fejlesztését. A 2007-ben megalakult Fejér Megyei Foglalkoztatási Paktum is a területi sajátosságokra építve a fejlettségbeli különbségek mérséklését célozta a helyi (gazdasági, önkormányzati és civil)

szereplők összefogásával, a tervezett programokkal, a munkaerő-piaci részvételben és jövedelmekben megmutatkozó különbségeket pedig a munkaerő foglalkoztathatóságának, minőségének, termelékenységének és versenyképességének javításával kívánta csökkenteni.

A második Fejér megyei paktum projekt 2012-2014 között zajlott, az akkori pályázat a Fejér megyei foglalkoztatási együttműködés által kidolgozott, a megyei foglalkoztatáspolitikai célok elérését segítő akciótervek egyes projektelemeinek megvalósítását segítette a szakmai szolgáltatások biztosításával annak érdekében, hogy a Fejér megyei foglalkoztatáspolitikai alakításában részt vevő szervezetek kapacitása növekedjen, hatékonysága javuljon. Az elkészült fejlesztési és beavatkozási tervek jelentős része azonban nem tudott megvalósulni a rendelkezésre álló anyagi erőforrások hiánya miatt. A pályázat akkor a helyi foglalkoztatási helyzet javítását alapvetően a forprofit és nonprofit vállalkozások kapacitásának fejlesztésén, a nyílt munkaerőpiac és a szociális gazdaság foglalkoztatási potenciáljának erősítésén keresztül a helyi és nemzeti akciótervek (Fejér Paktum stratégia, Fejér megyei fejlesztési tervek, Wekerle Terv) prioritásai mentén képzelt el így illeszkedve a helyi szükségletekhez és lehetőségekhez.

A 2007-ben elfogadott Fejér Paktum stratégia és partnerség Fejér megye déli területére fókuszált, az időközben bekövetkezett negatív gazdasági változás a korábbi gazdaságilag fejlettebb területek foglalkoztatási helyzetét is átalakította 2008-2009-ben s ez szükségessé tette a Fejér paktum velük való kiszélesítését is. Ebből fakadóan 2012-től valós szükségletként jelent meg új csatlakozók bevonása, szükségessé vált a helyzetelemzés újragondolása, a foglalkoztatási gondok szükségessé tették a közvetlen foglalkoztatást segítő szolgáltatások indítását, a korábban elfogadott stratégia aktualizálását és a realitásokhoz való igazítását. A Fejér megyéből induló Wekerle terv prioritásainak megjelenítése a partnerségen belül sajátos helyi szükségletként jelentkezett, a forprofit és nonprofit társadalmi vállalkozások foglalkoztatási potenciáljának erősítése pedig elemi érdeke lett a helyi közösségnek. Ezek alapján a kidolgozott pályázati programterv a második paktum projektben elsősorban a szakmai szolgáltatások bővítésére és koordinációjára koncentrált.

Fejér megyében volt egy harmadik korábbi paktum projekt is, a megyeszékhely, Székesfehérvár vonatkozásában 2007-ben a ROP 3.2.1 intézkedés keretén belül nyert támogatás nyomán alakult meg a Munkaerőpiaci Partnerség Székesfehérvár (MUPSZ) együttműködés, amelynek tagjai voltak: Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata, Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, Székesfehérvári Regionális Képző Központ, Közép-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ.

A program központi eleme az a gondolat volt, hogy a foglalkoztatás az élhetőségnek, az életmód színvonalának, a helyi társadalom problémáinak kulcsfontosságú forrása, illetve azok megoldása is egyben, így a foglalkoztatás szintje befolyásolja a lakosság jövedelmi viszonyait és a helyi közösség vagyoni helyzetét, valamint meghatározza a helyi gazdaság versenyképességét. A MUPSZ céljai alapján a helyi foglalkoztatási politika meghatározza a helyi társadalom fejlődési irányait és sebességét, a foglalkoztatás pedig összefüggést teremt a gazdaság, az oktatás és a kulturális lehetőségek, valamint az alapszolgáltatások színvonala között.

Az akkori becslések alapján a szakértők azt valószínűsítették, hogy foglalkoztatottság magas szintje esetén az emberek vagyonosodása, megtakarítási lehetőségeik nőnek, és a beruházói kedv is erősebbé válik. A beruházások fejlesztéseket jelentenek, amelyek a gazdaság stabil növekedését és a helyi társadalom individuális biztonságát teremtik meg. Erre az idő

rácáfolt, az elmaradt gazdasági szerkezetváltás következtében a térség ipara továbbra is csak mennyiségi és nem minőségi bővítést indukált, s mára már munkaerőhiány van a várostérségben, az általános életszínvonal erősen kétarcúvá vált, a foglalkoztatás magas szintje nem hozta magával az emberek vagyonosodását és a magasabb hozzáadott értékű beruházások bővülését.

A MUPSZ határozott és racionálisan megtervezett foglalkoztatási stratégiával és arra épülő foglalkoztatási politikával számolt, hogy javítható legyen a székesfehérvári munkaerőpiacon működő vállalkozások, munkaadók és munkavállalók helyzete. A stratégia középtávú, 3-5 éves periódusban kívánta meghatározni a foglalkoztatás fejlesztésének irányát Fehérváron, a 2008 és 2013 közötti időszakra szolt. A stratégiát megalapozó akkori helyzetelemzés az azt megelőző évtized dinamikus (mennyiségi) fejlődésén alapult, ami úgy tűnt lehetőséget biztosít a hátrányos helyzetű munkavállalók sikeres munkaerőpiaci integrációjára is. Csakhogy 2008-ban gyökeresen megváltozott a makrogazdasági környezet, a hirtelen beköszöntő gazdasági válság radikálisan átalakította a munkaerőpiac helyzetét, nemcsak, hogy a növekedés dinamikája csökkent, hanem több ágazat egyenesen recesszióba fordult, az álláskeresők aránya elérte az 1993-as rekord szintet. Ilyen körülmények között a MUPSZ stratégiája is szinte megszületése pillanatában érvényét veszítette.

A foglalkoztatási paktumok mellett a Fejér megyében az alternatív, vagy innovatív foglalkoztatási programok 2010 után indultak el, elsősorban az ÚSZT kereti között. 2010-ben kidolgozásra került projektek a TAMOP 1.4.3-10/2 az innovatív, kísérleti foglalkoztatási kezdeményezéseket is szolgálták. Az „Egy mindenkiért, mindenki egy célért” című modellprojekt célja egy innovatív szociális gazdasági modell kidolgozása és működtetése volt, amely egyrészt szolgálja a helyi munkaerőpiaci helyzet javítását, másrészt hiánypótló szociális szolgáltatásokat nyújt. A célcsoport elsősorban a 25-55 éves álláskereső nők voltak, akik kellően motiváltak a szociális gondozói szakma megismerésére és elsajátítására. A „Kell még egy szalmaszál!” elnevezésű projekt célja szintén a szociális gazdaságon belül egy olyan szolgáltatás kialakítása volt, mely egyszerre szolgálta a munkahelyteremtés, a környezeti fenntarthatóság és az építőiparban megváltozott munkaképességű emberek munkaerőpiaci integrációját egy új építési technológia, a minősített szalmaházak építéséhez szükséges művezetőkké történő átképzésük, egyéni fejlesztésük és egy nonprofit építőipari vállalkozás létrehozásával. Innovatív kísérleti, foglalkoztatási programok támogatására csak Székesfehérváron és Gárdonyban került sor a megyében.

Fejér megyében 2011-től elindultak a közösségi feladatokhoz kapcsolódó munkaerő-piaci programok a TAMOP-1.4.1-11/1 konstrukciónak köszönhetően, a „Fiatalok Fehérvárért” című projektben 25 év alatti pályakezdő munkanélküli bevonása, felkészítése zajlott gyermek- és ifjúsági felügyelő munkára, alkalmazkodó képességük fejlesztése, valamint átmeneti foglalkoztatása valósult meg annak érdekében, hogy tartósan is foglalkoztathatók legyenek. A célcsoport gyerekekkel és fiatalokkal foglalkozó intézményeknél végzett közösségi feladatokat, egyszerre járulva hozzá a foglalkoztatáshoz, a helyi szükségletek kielégítéséhez és a közösségi élet fejlesztéséhez. A Civil Vitamin - Községi feladatok erőforrás-támogatása a Fehérvári Civil Központban című projekt hasonló célokkal, de programszervezői, közösségfejlesztői, üzemeltetői feladatkörökre képzett és foglalkoztatott embereket. A TAMOP 1.4.1-12/1 Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztatásának támogatása a nonprofit szervezetek foglalkoztatási kapacitásának erősítésével konstrukcióban 26 Fejér megyei civil szervezet, illetve nonprofit kft kapott bértámogatást.

Innovatív, kísérleti foglalkoztatási programok a TÁMOP- 1.4.3-12/1 konstrukció részeként is készültek: a „Fejér termék mintaprogram”, „Társadalmi vállalkozás fejlesztése a műemléki topográfiai feladatok ellátására”, „Tudatos városvezetést segítő innovatív foglalkoztatási program a Közép-Dunántúlon”, „Új élet vár rád! - Pártfogoltak társadalmi vállalkozásának fejlesztése Fejér megyében” címmel., ám ezek közül csak a műemléki topográfiai program nyert.

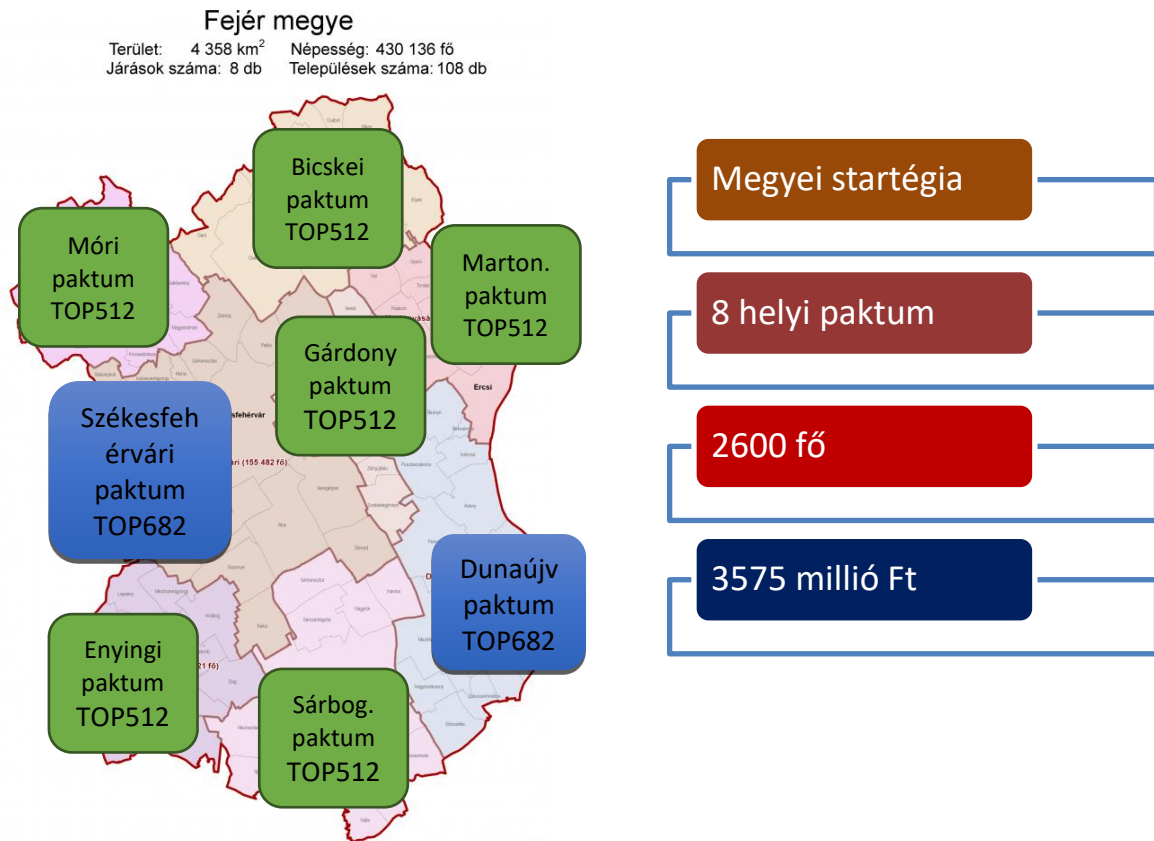
2013-ban a munkaerő-piaci szolgáltatást nyújtó szervezetek kapacitásának megerősítése vonatkozásában a civil, továbbá közhasznú nonprofit gazdasági társaságok standardizált munkaerő-piaci szolgáltatásnyújtásához szükséges fejlesztések érdekében 10 sikeres TÁMOP-2.6.2-12/1 pályázat valósulhatott meg a megyében. A TÁMOP 1.4.3 konstrukcióban az „Illünk és Beilleszkedünk!” - Innovatív kísérleti foglalkoztatási program a székesfehérvári kistérségben című 5 szakaszból álló projekt célja a látássérülteket célozta, a program fókuszában a képességek, készségek és az ezeknek megfelelő munka illeszkedése állt. A TÁMOP 1.4.6-13/1 Transzítzfoglalkoztatás az építőiparban konstrukció a megyén belül a Váli Völgy településein és Dunaújvárosban segítette a munkaerőpiacot. A TÁMOP 5.3.1.B-2-12/2 Roma emberek képzésbe ágyazott foglalkoztatása a szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben című konstrukció 2 sikeres pályázata Polgárdiban valósult meg, a TÁMOP 5.3.8.A2-13/1 A leghátrányosabb helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek növelése érdekében motiváló képzések és támogató szolgáltatások pályázatból három nyertes volt a megyében.

Ezeken túl a munkahelyi képzések támogatására 45 mikro- és kisvállalkozás, 27 középvállalkozás és 34 nagyvállalkozás jutott támogatáshoz Fejér megyében az elmúlt években (TÁMOP 2.1.3.).

Munkaerő piaci jellege volt a fiatalok vállalkozóvá válásának támogatását célzó programnak is (TÁMOP 2.3.6.B-12-1/3), melynek részeként kerekén 100 Fejér megyei fiatal nyert támogatást a vállalkozása beindításához. Nem volt ilyen sikeres a TÁMOP 2.4.3.D.1-13/1 Szociális gazdaság fejlesztése - az önfenntartást célzó szociális szövetkezetek támogatása Fejér megyében, összesen 8 projekt indulhatott el, melyek fenntarthatósága jelenleg már erősen kétséges. Rugalmas munkahelyek kialakítására (TÁMOP 2.4.5-12) 9 vállalkozás kapott forrásokat az elmúlt években.

A képzés és a gazdaság igényeinek összehangolását is segítő gyakornoki program a tanulószerveződés keretében tanult pályakezdeők támogatására 81 Fejér megyei vállalat életét könnyíthette meg (TÁMOP 2.3.4.A-13/1).

A TOP-5.1.1-15-FE1-2016-00001 pályázat a „Megyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések” megvalósítására célcsoport beavatkozásai a dunaújvárosi és székesfehérvári járás területét leszámítva a megye hat járására terjed ki: a sárbogárdi, bicskei, enyingi, martonvásári, gárdonyi és móri járásokra.

2. ábra: Paktumok Fejér megyében (Forrás: Paktum projekt megvalósíthatósági tanulmány)

A paktum megvalósításával egy időben tervezett és időben átfedésben zajló TOP-6.8.2 projektek (Dunaújváros és Székesfehérvár) beavatkozási területe a megyei jogú városok várostérsége, a TOP-5.1.2 projektek a helyi foglalkoztatási-gazdasági együttműködések és szolgáltatások fejlesztésére járási szintű területi lehatárolást alkalmaztak, lefedve a megye megyei jogú várossal nem rendelkező hat járását: sárbogárdi, bicskei, enyingi, martonvásári, gárdonyi és móri.

Jelen stratégia a sárbogárdi járásra irányuló foglalkoztatási paktumhoz kapcsolódó stratégia.

2.3 Az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása a stratégia céljainak megvalósításához

Az alábbiakban sorra vesszük azokat az erőforrásokat, amelyek rendelkezésre állása szükséges ahhoz, hogy a járás lényegében külső támogatások nélkül is képessé váljon az önfenntartó működésre és a belső erőforrásokon alapuló fejlődésre.

Az erőforrások sokfélesége és bonyolult egymásra hatása alapján a kritikus tömeg rendelkezésre állása nem, vagy csak bonyolult közgazdasági módszerekkel számszerűsíthető, ezért az elemeket a fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődés szempontjából, valamint a fejlődő járásokkal való összehasonlításban értékeljük.³

³ Tekintve, hogy az egyes erőforrások bemutatására a tanulmány, ezen belül különösen a helyzetelemzés különböző fejezeteiben sor kerül, ebben a pontban nem kerül sor elemzésre, adatsorok stb. bemutatására, csak szöveges értékelést végzünk

Erőforrás	Jellemzés	Értékelés	Kritikus tömeg rendelkezésre áll?	A hiányzó kritikus tömeg létrehozásához potenciálisan megvannak a feltételek?
•Humán erőforrás, humán tőke, munkaerő	A korszerű gazdaság megteremtéséhez a rendelkezésre álló munkaerő struktúrája nem megfelelő. Jelentős energiákat kell fordítani az oktatásra és a képzésre, a kompetenciafejlesztésre, a pályorientációra. Az életkori összetétel viszonylag kedvező, sokan dolgoznak a járáson kívül helyi munkahely hiánya miatt. Megfelelő fejlesztés politika és humán tőke fejlesztés mellett a gazdasági fejlődés munkaerőigénye teljesíthető.	+ - ++	Igen, részben	Részben. Kiemelten szükséges foglalkozni a humán tőke fejlesztésével
o A kor követelményeinek megfelelő, piacképes tudást és kompetenciákat eredményező oktatási és képzési rendszer	Hiányos, felújításra, rekonstrukcióra, fejlesztésre szoruló oktatási infrastruktúra. Hiányzik az érdemi szakképzés és felnőttképzés.	+	igen	Jó kiinduló alapok állnak rendelkezésre. A rendelkezésre álló források a pályázatokkal együtt sem biztosítják a szükséges színvonal elérését.
o A kulturális szolgáltatások	Szegényes a szolgáltatási paletta. Az intézmények felújításra szorulnak. Ajárászékhelyen kielégítő az ellátás, máshol nem.	+	részben	Jó kiinduló alapok.
o Elérhető egészségi szolgáltatások	A járásban nincs fekvőbeteg ellátás, a településekről az ügyelet nehezen elérhető. Több körzetben csak helyettesítéssel megoldott az alapvető orvosi ellátás. Az egészségügyi ellátórendszer infrastrukturális háttere rendelkezésre áll.	+	részben	igen
o A helyi társadalom egészségi és mentális állapota	A megyei átlaghoz képest kedvezőtlenebb halálozási statisztikák, nagyobb arányú a mentális problémákkal összefüggő egészségkárosodás (pl. alkoholizmus).	+	nem	igen folyamatos és tartós tevékenységet igényel
o A helyi társadalom szociális helyzete	A térség kedvezőtlen gazdasági helyzete, a mezőgazdaság gépesítettsége miatt magas a munkanélküliség. helyi társadalom	+	nem	igen folyamatos és tartós tevékenységet igényel
o Szociális szolgáltatások	Kötelező önkormányzati szolgáltatások biztosítva vannak, viszont a térség helyzete miatt szükséges lenne a jogszabályban meghatározott szolgáltatások nyújtásán túl kiegészítő szolgáltatások nyújtása.	++	igen	igen folyamatos és tartós tevékenységet igényel

o A lakhatási feltételek fejlesztése	A járásban egy-egy közszolgáltatás (orvos, tanár) biztosításához kapcsolódóan áll rendelkezésre szolgálati lakás, fiatalok letelepedéséhez, helyben tartására nincs önkormányzati bérlakás.	-	nem	Pályázati lehetőségek kiaknázása, lakosság ösztönzése a pályázatokban való részvételre, önkormányzati lakás alap létrehozása (forrása egyelőre nem áll rendelkezésre).
o Partnerségi kapcsolatok	Járáson belül a települések közötti partnerségi kapcsolatok célzott fejlesztése szükséges a térségi erőforrások kedvezőbb kihasználása érdekében.	++	igen	A foglalkoztatást, közösségi életet, befektetéseket segítő kapcsolatrendszer fejlesztendő
o Térségi együttműködések	Különböző területeken vannak térségi együttműködések, de járási szintű együttműködés nincs.	++	igen	Térségi kapcsolatok részben működnek, erősítésük szükséges.
o Tájhasználat, környezetvédelem	A tájhasználat döntően a hagyományos művelési módokhoz igazodik, a térség a Dunapoly Nemzeti Parkhoz tartozik.	++	igen	A védett természeti értékek védelme megfelelő. A talajvédelem szempontjából is fontos a szennyvízhálózat kiépítése a hiányzó helyeken. Célzerű lenne a eredeti természeti állapot visszaállítása, ökotudatos gazdálkodás bővítése egyes területeken.
o Kommunikáció, helyi média	Kezdeményezés van a járás szintű média létrehozására, települési média vannak. Járási szintű, közös identitásképző újság nincs.	+	nem	igen, pályázatok keretében
o Helyi közösségek, tehetségek támogatása	Tehetségeket tekintve önkormányzati szintű támogatási rendszer jelenleg nem elérhető a járásban, a civil szervezeteket a települési önkormányzatok anyagi lehetőségeikhez mértén támogatják.	+	nem	igen, pályázatok keretében
o Helyi, közbiztonság szubjektív megítélése	A járás közbiztonsága jónak mondható, azonban a lakosság egyes településeken (Sárkeresztúr, Sárbogárd egyes részei) kedvezőtlennek ítélik meg a közbiztonságot.	+++	igen	igen pályázatok keretében és a helyi közösségi élet fejlesztése révén
o Életkori összetétel, munkaképes korúak aránya	A járás életkori összetétele, ennek megfelelően a munkaképes korúak aránya, az öregedési index az országos átlagnál kedvezőbb.	++	igen	A lakosság magtartó képességet erősíteni kell.
o Gazdasági aktivitás	A gazdasági aktivitás elmarad az országos átlagtól.	+	nem	Igen Vállalkozásfejlesztés, pályázati rendszer, munka kínálat növelése
o Iskolázottság,	A járás iskolázottságot tekintve elmaradott, hiányoznak a szakképzés, felnőttképzés szervezett, intézményi formái.	+	nem	Iskolák fejlesztése, bővítése, szakképzés és felnőttképzés feltételeinek megteremtése, tanulás ösztönzése (pályázatok, ITS tartalmazzák)

o Szocializáció, attitűdök, az önálló életvezetésre való képesség, a „hely szelleme”	A lakosság egy részének szüksége van támogatásra ahhoz, hogy szemlélet és gyakorlat szempontjából képes legyen megfelelni az önfenntartó képességet szolgáló életvitelnek. A munkaképes korúak közt tapasztalható magas inaktív arányt csökkenteni szükséges. Az egyénekhez a közösségeken keresztül vezet a járható út.	+	nem	A humán közszolgáltatások integrált szervezése, közösségformálás, célzott életmódprogramok. Szervezett nonprofit foglalkoztatási formák, paktum programok
o Vándorlási és ingázási jellemzők	A helyi munkahelyek számának csökkenése következtében a piacképes munkaerő egy része elköltözött, számosan pedig ingáznak a megyeszékhelyre vagy Dunaújvárosba.	+	nem	igen Vonzó munkahelyek teremtése a járáson belül; paktum; ipari park létesítése; duális képzés alkalmazása
o Munkaerő ellátás, munkaerőpiaci kompetenciák	A járás településein kevés a munkahely. A munkahelyteremtés folyamatában figyelembe kell venni a rendelkezésre álló munkaerő összetételét, hogy az új munkahelyek és az elérhető munkaerő közötti összhang megteremthető legyen mennyiségi és minőségi, strukturális szempontból	++	igen	Iskolák fejlesztése, bővítése, szakképzés és felnőttképzés feltételeinek megteremtése, tanulás ösztönzése.
o A helyi társadalom belső ereje, kohéziója, közös fellépése (kommunikációs lehetőségeinek korlátozottsága, közösségi élet szükségletei)	A települések és Sárbogárd városrészei közötti nagy távolságok, a közösségformáló értelmiségi, „színes” egyéniségek elköltözése, más településen való munkavégzése következtében a közösségi élet fejlesztése energia-befektetést, szervezést igényel.	++	igen	A humán szolgáltatási és erőforrásfejlesztési pályázatok keretében megteremtődnek a közösségi élet fejlesztésének lehetőségei.
• Pénzügyi erőforrások		+		
o Helyi önkormányzatok pénzügyi helyzete	Az önkormányzatok mozgástere minimális, érdemben nem tartalmaz fejlesztési lehetőségeket.	+	nem	nem, csak célzott támogatással
o Pályázati lehetőségek, keretek	Az önkormányzatok erőforrásaikhoz mérten maximálisan részt vesznek a pályázati rendszerben, azonban az elmaradások mértéke miatt még a jelenlegi magasabb keretek sem teszik lehetővé, hogy a terület egészén meg lehessen oldani az oktatási intézmények és az egészségügyi létesítmények hiányosságainak pótlását. Különösen az alapfokú intézmények felújítása, rekonstrukciója, a hiányzó kapacitáselemek pótlása szükséges. A szakképzés, valamint a felnőttképzés intézményhiánya erősen korlátozza a hátrányok leküzdését.	++	nem	igen, célzott támogatással

o A központi, pályázati forráshoz jutás „erőviszonyai”, érdekvényesítő képesség	A járás érdekvényesítő képessége gyenge, arányban áll a fejlettségi lemaradással. Nem érvényesül a Komplex programmal fejlesztendő térség elve.	+	nem	Csak megyei és központi figyelem, ráhatás mellett érhető el az elmaradott térségek pozitív megkülönböztetését jelentő fejlesztési, felzárkóztatási programok érdemi kidolgozása és megvalósítása és az ehhez szükséges forrás allokáció.
o Vállalkozó, üzleti tőke	Potenciálisan van érdeklődés. Befektetési célra alkalmas területek vannak, de hiányzik az infrastruktúrával való ellátásuk. Egyes ingatlanok állami tulajdonban vannak. Kapcsolódó pályázatok értékelés alatt állnak.	+	n	igen, az üzleti infrastruktúra fejlesztését szolgáló pályázatok elnyerése és Sárbogárd ITS-ében elfogadott vállalkozás-támogató projektek megvalósítása esetén
o helyi	A helyi vállalkozók érdeklődése érzékelhető, de tőkeerejük gyenge, számuk kevés.	+	n	nem, csak célzott támogatással és a vállalkozókkal való együttműködéssel (a tervezett vállalkozásfejlesztési központ és inkubátorház projekt elnyerése és megvalósítása esetén)
o külső tőkéhez való hozzáférés lehetősége	A külső befektetői érdeklődés határozottan jelen van, szükséges az üzleti infrastruktúra előkészítése.	+++	n	Igen. Reális lehetőség van a pályázati keretek közt létrehozásra kerülő üzleti infrastruktúra megtöltésére a kedvező kínálati feltételek révén.
• Közüemi szolgáltatások és infrastruktúra	A közüemi infrastruktúrával való ellátottság alapvetően megoldott, de jelentős hiányok vannak a szennyvízrendszerek és részben a gázellátás, valamint a belterületi utak és járdák, kerékpárutak, valamint a gyalogos és kerékpáros közlekedést kísérő zöldfelületek, rekreációs terek terén.	++	igen	A jelen pályázati ciklusban lehetőség van a hiányosságok egy részének kiküszöbölésére. A fennmaradó igények költségvetési forrásból vagy a következő pályázati ciklusban teljesíthetők.
o Villamos energia	A villamos energiaellátás a lakott területeken megoldott. A közvilágítás terén vannak pótlandó területek. A gazdaságfejlesztéshez szükséges villamos energia átlagos fejlesztések esetén rendelkezésre áll. Sárbogárdon jelentősebb iparfejlesztés esetén is elegendő a kapacitás. Érdeklődés van napenergiapark létesítésére, mely további helyi kapacitást jelenthet.	++++	igen	igen
o Gáz	A gázellátás általában megoldott, Sárbogárd néhány külső városrésze nem ellátott.	+++		A gázhálózat rendszer bővítése szükséges.
o Víz, szennyvíz	Az ivóvízellátás terén vannak minőségi hiányosságok. A szennyvízcsatorna kiépítettség erősen hiányos.	++	++	Jelen fejlesztési ciklusban agglomerációk és Egyedi szennyvízkezelési

				módszerek alkalmazására lesz lehetőség. Ivóvízminőség javítás tervezett.
o Csapadékvíz gazdálkodási hálózat	A csapadékvíz hálózat kiépítés alatt van, de még hiányos., egyes településeken komoly gondot okoz a kiépítés hiánya.	+++	+	Jelen fejlesztési ciklus keretében egyes szakaszok, településrészek csapadékvíz elvezetése megoldható. Prioritások meghatározása szükséges.
o Belterületi utak	Az belterületi utak fele pormentesített, fejlesztésre szorul.	++	+	Jelen fejlesztési ciklusban uniós és hazai források keretében.
o Kommunális hulladékgazdálkodás	A kommunális hulladék gyűjtése és elszállítása megoldott a járásban, illegális hulladéklerakás jellemző.	+++	+	Szemléletformálás pályázati forrásból, illegális hulladéklerakók és a lakossági igények felmérése, probléma komplex kezelése.
• Közlekedés	A közlekedési feltételek a Székesfehérvárra történő napi bejárást (ingázást) tekintve a távolság miatt rosszak (lásd közlekedési térkép). A 63-as főút vonalán kívül eső és a Sárbogárdnál délebbre fekvő településekről jelent jelentős terhet a Székesfehérvárra való bejárást. Ennek következtében számosan elesnek a továbbtanulás és a munkahely lehetőségétől. Meg kell teremteni a járáson belüli szakmaszerzés és a munkahelyteremtés lehetőségét, valamint a járáson belüli mobilitás feltételeit fejleszteni kell.	++	igen	Rövid távon javítani szükséges a Székesfehérvárra való bejárást közlekedési feltételeit. Ezzel és a munkahelyteremtéssel párhuzamosan a járáson belül a települések közti és Sárbogárd városrészei közti közlekedés fejlesztendő
o távolsági	A járást átszelő 63-as úton Székesfehérvár távolsági járatokkal átlagosan elérhető. A távolságok miatt a főút vonalán kívül eső és Sárbogárd belső területein kívüli városrészekben lakók és a Sárbogárdnál távolabbi településeken lakók számára a megyeszékhelyen való tanulás és munka nem elérhető vagy túl nagy költség-és időráfordítást igényel.	++		Menetrendek módosítása.
o helyi	Helyi járat a járásközpontban sincs, de a városon belüli nagy távolságok miatt szükség lenne rá, mert a külső városrészekben lakók mobilitása gyenge.	-	nem	igen A menetrendek módosításával /szolgáltató bevonásával / néhány önkormányzati tulajdonú járművel megoldható, de a finanszírozás forrása nem áll rendelkezésre.
• Intézményrendszer, ezen belül		+		
o Üzleti infrastruktúra	Az üzleti infrastruktúra erősen hiányos, a járásban nincs vállalkozásfejlesztő szervezet, inkubátorház, innovációs szervezet vagy központ, ipari park vagy kiépített iparterület.	+	nem	igen A benyújtott pályázatok elnyerése esetén már rövid távon megteremtődnek a

	Jelentős nagyságrendben állnak rendelkezésre ipartelepítésre alkalmas barnamezős területek.			vállalkozásfejlesztés, azinkubáció és a nagyobb volumenű (több száz fős) munkahelyteremtés infrastrukturális és szervezeti feltételei. A bankrendszer várhatóan alkalmazkodik a magasabb igényekhez.
· bankrendszer	A lakosság számára nehezen elérhetőek a fiókok és automata. A bankfiókok száma kevés.	+	igen	
· gazdaságfejlesztő szervezetek	A területen jelenleg nem működnek vállalkozásfejlesztési és befektetésszervező szervezetek.	+	nem	Pályázati rendszerben várhatóan megoldódik
· befektetések fogadására potenciálisan alkalmas földingatlanok	A járásközpontban bőségesen állnak rendelkezésre barnamezős ingatlanok, melyek közelében vagy a telekhatáron rendelkezésre áll az infrastruktúra. A barnamezős jelleg miatt mezőgazdasági művelés alól történő kivonás költsége nem merül fel. A telekárak mérsékeltek. A terület sík, így építési beruházások szempontjából a fejlesztés költsége messzemenően versenyképes. A Zrínyi laktanya önkormányzat részére történő átadása esetén a járás igényeit kielégítő telephelykínálat és munkahelyteremtési volumen hozható létre.	+++++	igen	-
· Befektetések fogadását szolgáló üzleti infrastruktúra	Jelenleg nem áll rendelkezésre üzleti infrastruktúra a járásban. Sárbogárd ipari park létrehozására törekszik, pályázatokat nyújtott be vállalkozásfejlesztési központ-inkubátorház intézmény létrehozása, valamint iparterület kialakítása céljából, melyek egy későbbi ipari park alapját képezik. A leendő objektumok vállalkozásokkal való megtöltése reálisnak látszik az élénk érdeklődés alapján.	++	nem	A pályázati rendszerben a benyújtott pályázatok sikeressége esetén megoldódik. A Zrínyi laktanya önkormányzat részére történő átadása esetén a járás igényeit kielégítő telephelykínálat és munkahelyteremtési volumen hozható létre.
o Tudományos, innovációs intézmények	Felsőfokúoktatási intézménnyel, innovációs és K+F szervezettel nem rendelkezik a járás.	-	nem	nem Reálisan nem tervezhető. Innovációs tevékenységet folytató start-upok reálisan vonzhatók az inkubátorházba (siker pályázat esetén).
· Természeti és épített környezeti erőforrások, rekreációs terek	A természeti környezet agrárgazdálkodás folytatására kifejezetten alkalmas. A természeti erőforrások lakhatás szempontjából kedvezőek. A védett terület, tóvidék turizmusfejlesztésre alkalmas lenne, a magántulajdonú üzemeltetés miatt azonban az önkormányzati aktivitás lehetősége nagyon korlátozott. Az épített környezet a falusi turizmus, vidékturizmus céljára jöhet számításba, de tanyák híján az útifalu jellegű	+	nem (gazdaságfejlesztés és szempontjából)	A turizmus a magántulajdon keretei közt fejlődik. A falusi turizmus mérsékelten fejleszhető. Sárbogárdon és a járásban a jelentős mennyiségű, feltáratlan régészeti lelőhely feltárása és turisztikai terméké

	<p>települések erre a célra nem ideálisak. Sárbogárd nem rendelkezik turizmus szempontjából számottevő műemlék épületállománnyal.</p> <p>A megyei területfejlesztési koncepció csupán Vajtát (kastélyszálló) és Sáregrest (természetvédelmi terület, wellness központ) említi a turisztikai szempontból közepes potenciállal rendelkező települések között. A rendelkezésre álló potenciális vonzerők valóságos turisztikai vonzerővé válásához egységes területi turizmusfejlesztési stratégiára és termékfejlesztésre lenne szükség, amelynek jelenleg nem adottak az intézményi és együttműködési feltételei.</p>			<p>szervezése jelenthet kitörési pontot.</p> <p>A rekreációs terek létrehozása ill. fejlesztése a helyi lakosság szempontjából fontos. A pályázati lehetőségek keretei közt várható kis mértékű fejlesztés. A rekreációs területek az összefüggő zöldfelületi és csapadékgazdálkodási hálózattal együtt tervezendő.</p> <p>Nagyságra4ndje miatt többlépcsős megvalósítás tervezhető.</p> <p>A rekreációs parkok, sétányok, szabadterei tornapályák településenként tervezendők.</p>
o Természeti és épített környezet – agrár, turisztikai, élethezőségi, identitási szempontból	<p>A környezet agrárjellegű, döntően szántóterületek alkotják a külterületeket. A rétszilasi tavak halgazdálkodást tesznek lehetővé. A rekreáció lehetőségét a falvakban kézenfekvően a könnyen elérhető természeti környezet biztosítja, kiépített kapacitások terén erős hiányosságok vannak.</p> <p>Sárbogárdon meg kell teremteni a kor követelményeinek megfelelő sportolási, kulturális, szórakozási lehetőségeket. A kultúrház felújítása és kínálatának bővítése szükséges. A szórakozás, a szórakozva tanulás és a közösségi élet feltételeit nyújtó ifjúsági házra van szükség. Sárbogárd nem rendelkezik valódi értelemben vett városközponttal. a jelenlegi városközpont kegyeleti okok miatt korlátozottan fejleszthető. A rekreációs feltételek potenciális helyszínei megvannak vagy megteremthetők.</p>	++	nem (részben)	<p>A hiányzó rekreációs elemek pótlása a pályázati rendszer keretei közt zajlik. Sárbogárdon sportcentrum építésének előkészületei vannak folyamatban költségvetési forrás terhére. A kultúrház fejlesztendő. Ifjúsági ház létesítése</p> <p>A</p>

<p><i>o Földrajzi, logisztikai elhelyezkedés</i></p>	<p>Földrajzi, logisztikai tekintetben a járás elhelyezkedése e kettős. Egyrészt közúti és vasúti hálózati lefedettsége előnyös, bár a közlekedési vonalak állapota változó. Probléma az elkerülő utak és a települések közti összekötő utakhiánya is. Az M8 tervezése és megvalósítása késik, nem szerepel az aktuális tervekben 2022-ig, holott a depressziós térség feltárása, a fejlett területekhez való kapcsolódása tekintetében ez kiemelten fontos lenne. Sárbogárd egy több járást érintő, fejlesztendő térség súlypontjaként alkalmas és predesztinált a fejlesztésre, melynek révén olyan helyi központ lehet, amely a térség fejlődésében kiindulópontot képez. Ehhez a folyamathoz megyei és központi akarat és kormányhatározati minősítésnek megfelelő komplex program kifejlesztése és megvalósítása szükséges. Az előnyös helyzet egyúttal hátrány is jelent abból a szempontból, hogy az erős megyeközponti fejlődési vonzerő elszívja a munkaképes lakosságot. Emiatt is fontos a megtartóképességet erősítő gazdaságfejlesztés.</p>	<p>++</p>	<p>igen</p>	<p>A közös jellemzők által értelmezhető fejlesztendő Dél-Fejér térség elmaradásának külön megállításhoz külön fejlesztési program szükséges. Az általános pályázati és forrásallokációs gyakorlat biztosítja integrált jellegű térségi program kidolgozását és finanszírozásának megszervezését, ezért megyei és kormányzati döntések és eszközök segítségével szükséges megoldani. A térségben rejlő potenciál kedvező lehetőségeket nyújt a fejlesztéshez.</p>
<p><i>o Ásványkincsek, megújuló energiaforrások</i></p>	<p>A térség nem rendelkezik olyan ásványkincsekkel, amelyek kiaknázása érdemben befolyásolhatná a járás helyzetét. A napsütéses órák és a szélviszonyok terén a terület előnyös helyzetben van. A szél-erő művi kapacitáslétesítést a kedvező szabályozási és engedélyezési feltételek hiánya gátolja. Naperőmű létesítésére várhatóan lesznek igények.</p>	<p>-</p>	<p>++</p>	<p>A térség megújuló energiaforrásainak kiaknázása a gazdaságfejlesztés szempontjából kis kockázatú kiinduló pontot képezhet a meglévő érdeklődések alapján.</p>
<p>• Kultúra, örökség</p>	<p>A járás nem rendelkezik széles körben ismert és elismert kulturális örökséggel, azonban a helyi örökség értékének felismerésére, elismerésére, a lakossággal és a környezettel való megismertetésére szükség van a helyi közösségi identitás erősítése és a lakosság önbecsülési képességének, önbizalmának erősítése céljából. A sárbogárdi rendszeres hagyományőrző rendezvények ezt a célt jól szolgálják.</p>	<p>++</p>	<p>++</p>	<p>A térségnek érdemes ráirányítani a figyelmet azokra az értékekre, amelyekkel rendelkezik, mivel ez fontos kiindulópontja lehet az identitás erősítésének. (Kiemelkedő, híres személyiségek, természeti értékek, történelmi értékek, kulturális hagyományok stb.) A helyi társadalom kohéziója fontos s fejlesztési célok lefogadása és megvalósítása céljából. A folyamat nem költségigényes, megvalósítható.</p>

3. ábra: Az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása

3. A járás foglalkoztatás és gazdaságfejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

3.1 Helyzetfeltárás

1. Térszerkezet specifikumai

A rendszerváltás, különösen 2000 évek eleje óta Fejér megyére és az érintett Sárbogárdi járásra vonatkozóan több területfejlesztési stratégia, gazdasági program vonatkozott, ezek közül a 2007. évi Közép-Dunántúli Régió Regionális Stratégiai Program 2007-2013 foglaja össze legsummásabban a járás akkori helyzetét: *"Sárbogárdi járás tágabb környezetének, a Közép-Dunántúli Régiónak a földrajzi elhelyezkedése, geopolitikai vonzereje rendkívül kedvező. A régió két közép-európai fejlődési zóna metszéspontjában helyezkedik el, ezek egyike a dél-bajori innovációs tengelyre felfűződő, Prága környékén és Bécs – Pozsony - Győr környékén formálódó, majd egyesülve innovációs tengelyként egészen Budapestig folytatódik, másik a mediterrán „sunbelt övezethez” kapcsolódó fejlődési irány, mely Velence – Trieszt - Ljubljana vonaltól halad Budapest felé. A Régiót mindkettő közvetlenül érinti, aminek köszönhetően az európai fejlődési zónák és trendek kedvezően képesek befolyásolni a régió fejlődését. **A döntően agrárterületnek minősülő Sárbogárd egyelőre semmilyen előnyét nem tudta kihasználni ennek a regionális szinten pozitív geopolitikai helyzetnek.** A régiós gazdasági folyamatokat, illetve azok fejlődési irányát az európai közlekedési folyosók nagymértékben meghatározzák. A IV. folyosó az északi és nyugati fejlődési zónákat, míg az V. folyosó a mediterrán gazdasági zónát hosszabbítja meg térségünk felé. A gazdasági versenyképességet nagymértékben befolyásoló elérhetőségét tekintve a Közép-Dunántúl hazánkban az egyik legkedvezőbb helyzetben lévő régió, sűrűbb főúthálózattal rendelkezik és az úthálózat kiépítettsége is előbbre tart az átlagosnál."*⁴

A régió megyei jogú városai - Székesfehérvár, Veszprém, Tatabánya és Dunaújváros - népességi mutatók alapján és városi funkciók tekintetében nagyvárosoknak számítanak, de a kedvező földrajzi elhelyezkedés és geopolitikai vonzerő ellenére sem tekinthetőek európai léptékben központi szerepkörrel rendelkező városoknak. A kis- és középvárosok közül néhány országosan vagy regionálisan kiemelkedő tematikus gazdasági funkciót hordoz. Pápa (élelmiszeripari és elektronikai vállalkozások, középfokú oktatás központ), Gárdony és Balatonalmádi (idegenforgalom, természeti értékek), Balatonfüred és Tata (idegenforgalom - épített és természeti környezeti értékek), Bicske (logisztika), Esztergom (idegenforgalom, országos egyházi központ, járműgyártás), Komárom (dunai átkelő, fejlődő elektronikai ipar), Mór (borvidéki központ, élénk KKV tevékenység).

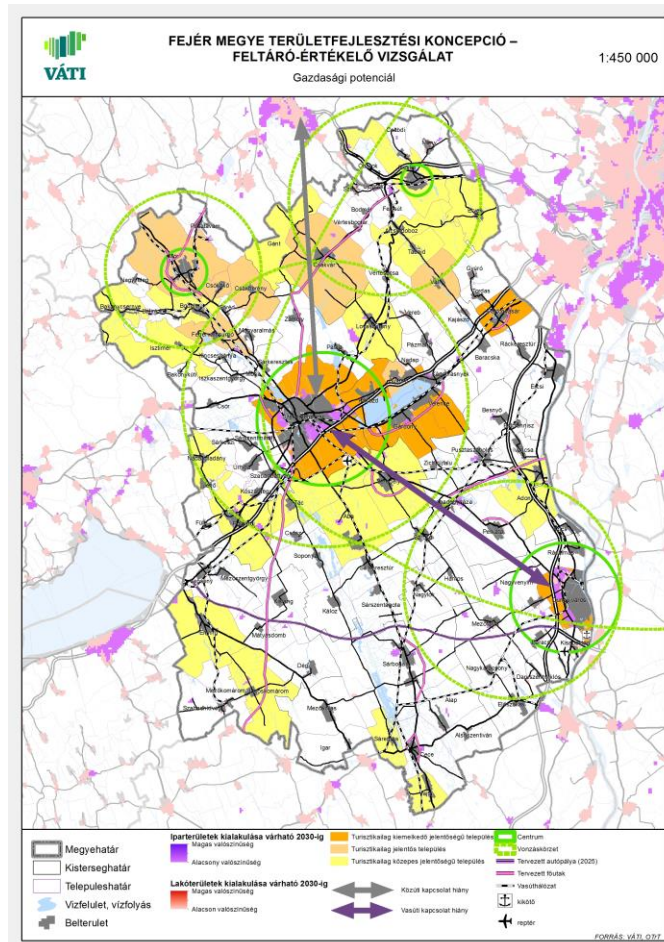
Dorog, Tatabánya, Ajka, Dunaújváros ipari, bányászati szempontból számított jelentős településnek, de **a régióban találhatóak döntően agrárjellegű térségek is. A külső periféria részét alkotó Sárbogárd és vonzáskörzete is az utóbbihoz tartozik. Ezt az agrárterületet elkerülte a gazdaság dinamizálódása, a külföldi tőke (pl. Kenwood) rövid jelenlét után kivonult a sárbogárdi térségből. Sárbogárd és vonzáskörzete a régió belül a**

⁴Közép-Dunántúli Régió Regionális Stratégiai Program 2007-2013

legkedvezőtlenebb társadalmi-gazdasági mutatókkal rendelkeznek, és országos tekintetben is a legelmaradottabbak közé tartozik, ezért komplex programmal fejlesztendő járásnak minősül. Sárbogárd város, a járásközpont ennek a kedvezőtlen helyzetű kistérségnek a közigazgatási és ellátási centruma.

A Fejér Megyei Területfejlesztési Konceptióban (2014) megyei szinten beazonosításra kerültek azok a területek, ahol 2030-ig várhatóan jelentősebb iparterelepítéssel kell számolni. A Sárbogárdi járást vizsgálva a koncepció egy potenciális területtel számol, ez a Sárbogárd mellett elhelyezkedő korábbi laktanya területe.

4. ábra: Gazdasági erőterek, potenciál Fejér megyében (Forrás: terport.hu)

A járásközpont 2012-ben elfogadott Integrált Városfejlesztési Stratégiája csak két akcióterületet jelölt ki, a 2016-ban elfogadott Integrált Településfejlesztési Stratégia ezzel szemben városi szinten az alábbi hat akcióterületet jelölte ki:

<i>Belvárosi akcióterület (belvárosi városrész)</i>	<i>Pusztageresi akcióterület</i>
<i>Sárszentmiklósi akcióterület (külvárosi városrész)</i>	<i>Sárhatvani akcióterület</i>
<i>Alsótöbörzsöki akcióterület (külvárosi városrész)</i>	<i>Iparterületi akcióterület</i>

Jelentős, a paktumhoz kapcsolódó, foglalkoztatás-bővítő hatása várhatóan az Iparterület akcióterületnek lesz, amely a városközponttól északkeletre helyezkedik el.

Sárbogárd, a járásközpont Budapesttől 94 km-re, Székesfehérvártól 39 km-re, Dunaújvárostól közel 30 km-re helyezkedik el. A régió közlekedési hálózatába a jó minőségű 63-as számú másodrendű főút kapcsolja be, mely Észak felé a székesfehérvári megyeszékhellyel, míg dél irányban Szekszárddal biztosítja az összeköttetést. Érdemes megemlíteni az M6 és az M7 autópályák közelségét, melyek a nagy távolságokra való szállítás lehetőségét javítják. Sárbogárd közlekedés földrajzi szempontból fontos vasúti csomópont, mivel a Budapest- Dombóvár- Pécs fő vasútvonalhoz kapcsolódóan Székesfehérvár felé, illetve Szekszárd- Bátaszék- Baja irányban biztosít fővonalis leágazást. Budapesttel, Péccsel, Kaposvárral, Zágrákkal InterCity, Bajával és Szekszárdal pedig InterRégió járat szállítja az utasokat.

A járás megyén belüli helyzete azonban periférikus, a sárbogárdihoz hasonlóan a szomszédos járások egy része fejlesztendő, illetve komplex programmal fejlesztendő, strukturális válsággal küzdő terület. A Sárbogárdi, az Enyingi, a Tamási és a Tabi járások összefüggő depressziós térséget alkotnak. Egységes fejlesztési program megfogalmazása és megvalósítása révén lenne lehetőség arra, hogy az érintett terület települései felvegyék a környezet fejlődési tempóját. A két érintett Dél-Fejér járás fejlődését a megyén belüli fejlesztési programmal is csatlakoztatni lehetne a térséget három oldalról közre záró fejlődő területekhez.

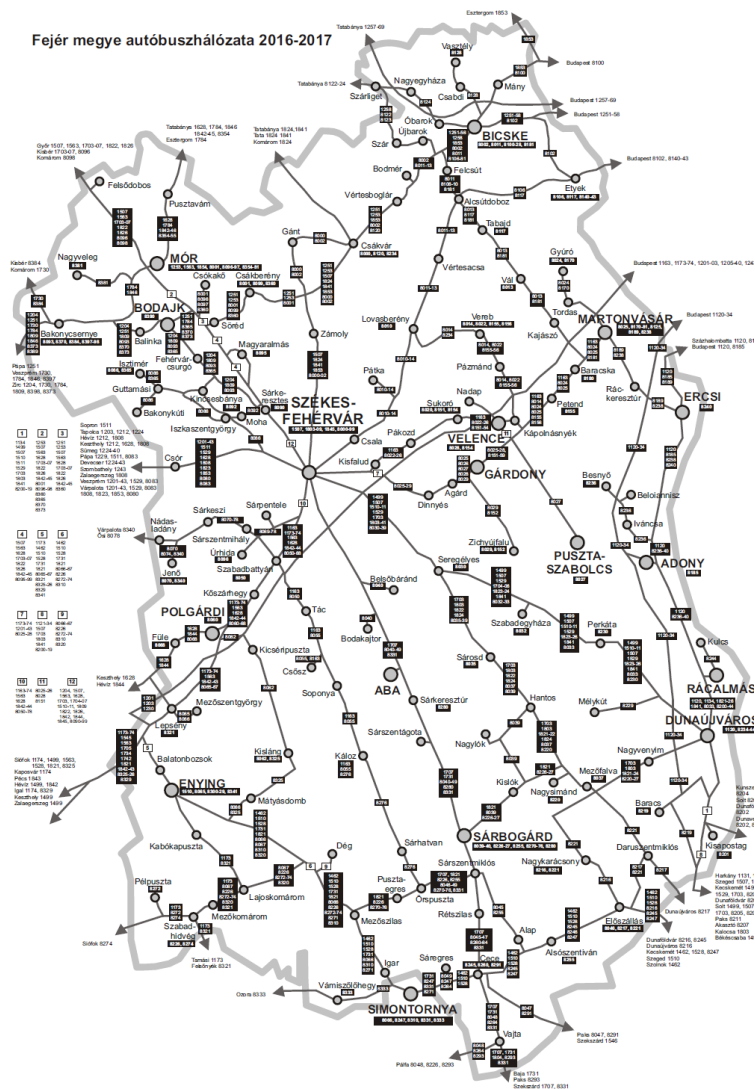

5. ábra: Fejlődési elmaradást mutató terület Fejér megye déli peremén és szomszédságában

A járáson belüli közlekedési lehetőségek első megközelítésű vizsgálata ennél kedvezőtlenebb helyzetet tár fel. A természetföldrajzi adottságok, a Mezőföldre jellemző településszerkezeti fejlődés, társadalmi-gazdasági körülmények, infrastrukturális feltételek miatt a járásban lévő települések között a tömegközlekedés nehézkes, a járás, főként annak az északi része Székesfehérvár központú.

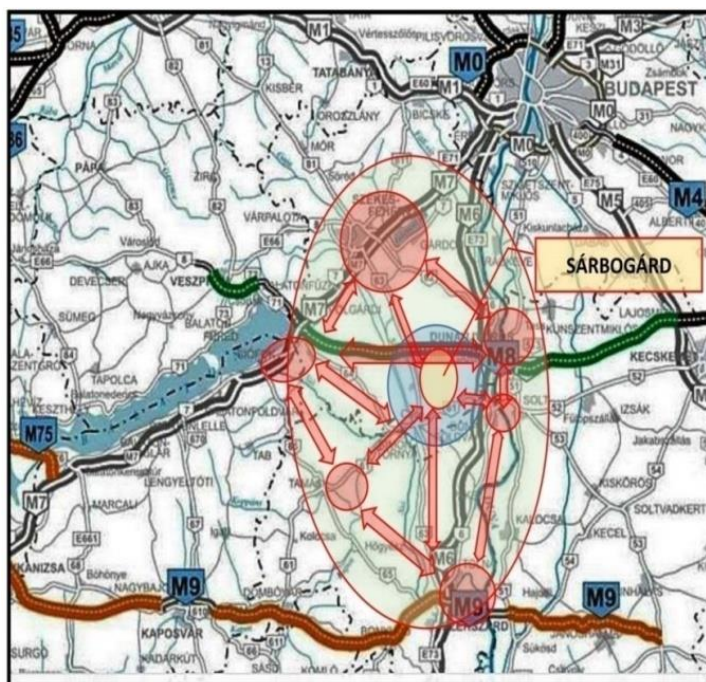
A járás délnyugati területén lévő falvakból pl. Mezőszilas, Igar, igen nehezen érhető el Sárbogárd, Székesfehérvár vagy Dunaújváros, e tekintetben különösen a járás a déli települései vannak hátrányos helyzetben, mivel ezekből a nagy központok irányába történő ingázás esetén is extrém hosszú utazási időkkal és magas költségekkel kénytelenek a lakosok szembenézni.

Ezt támasztja alá az alábbi térkép is, amelyen jól látható, a megyére jellemző sugaras szerkezet, a keresztirányú kapcsolatok hiánya. Ennek természetesen oka a vonalas infrastruktúra, közúthálózat fejletlensége is.

6. ábra Összefutó párhuzamos tömegközlekedési útvonalak keresztirányú kapcsolatok nélkül (Forrás:www.knykk.hu/index.php/helykoezi-menetrendek/fejér-megyében)

Sárbogárd ezek a rendszeren belül sajátos helyzetben van, mivel több megyét érintő területen összefutó utak centrumában helyezkedik el. Ez az úthálózat potenciálisan alkalmassá teszi arra, hogy fejlődési csomóponti szerepet kapjon és elindítsa ennek az elmaradott (kedvezményezett, fejlesztendő és komplex programmal fejlesztendő járásokból álló) térségnek a felzárkózását.

7. ábra Sárbogárd, mint fejlődő városgyűrű által körbevett, fejletlen térséget feltáró úthálózati centrum

2. Környezeti és kulturális adottságok

A sárbogárdi kistérség a Mezőföldön fekszik, földrajzilag az Alföld nagytáj része. A járásban található településeket a Mezőföld nagytáján belül négy kistájhoz lehet sorolni:

- Közép-Mezőföld Alsószentiván, Hantos, Nagylók, Sárbogárd legnagyobb része, Sárkeresztúr, Sárszentágota
- Sárvíz-völgy Sáregres, Sárbogárd külső városrészei (Nagyhörccsök, Rétszilás, Sárhatvan, Pusztaegres)
- Dél-Mezőföld: Alap, Cece, Vajta
- Kálóz-Igari löszhátak: Igar, Mezőszilas.

A járás természetföldrajza kevésbé összetett, meghatározó táj a Közép-Mezőföld, domborzatát a lösz felhalmozódás- és lepusztulás folyamatai jellemzik.

A térség talajtípusai a mezőszégi talajok – a mészlepedékes csernozjom és a réti csernozjom. A fő talajképző kőzet a terület jellegéből adódóan a lösz. Az említett talajtípusok jó termőképessége alakítja át a terület arculatát mezőgazdasági kultúrtájjá. A terület szántóföldi hasznosítása meghaladja a 66%-ot.

A Közép-Mezőföld kistájnak térség vízfolyásait, mint pl. a Sárossd- Seregélyesi vízfolyás, Lóki patak. A táj meghatározó vízfolyása a Sárvíz, Sárvíz-Malomcsatorna.

A Sárvíz-völgy Fejér és Tolna megye területén helyezkedik el. A körülbelül 90x4-5 km-essávban elhelyezkedő kistáj középső részén fekszik Sáregres és Rétszilas; határán folyik a Sárvíz és a Sárvíz-Malomcsatorna.

A Dél-Mezőföld kistáj Fejér és Tolna megye területén helyezkedik el. Futóhomokkal, illetve lösszel fedett hordalékkúp síkság. A termőföld közel kétharmadának agrár-alkalmassági értékszáma az országos átlag és az átlag 80 %-a közé esik. Fő vízfolyásai a Sárvíz és az Alap-Cepei vízfolyás.

A járás területén két nagyobb éghajlati körzet, a meleg és a mérsékelten meleg található. Összességében elmondható, hogy a mérsékelten száraz területekhez tartozik. Jellemző a bőséges napsütés (évi összege: 2000 óra), valamint a magas nyári középhőmérsékleti értékek (július középhőmérséklete: 21°C).

A megújuló energiaforrások közül a térségben elérhető a szél-, a nap-, valamint a geotermikus energia is. Erre jó példa a járás legdélibb települése Vajta, különleges értéke a vonzó környezetben fekvő, ásványi anyagokban gazdag hévízfürdő

A járás területe a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság működési egységéhez tartozik, legfontosabb természetvédelmi területe a Rétszilasi halastavak, emellett több terület élvez védelmet, illetve a Natura 2000 természetvédelmi terület része.

A Nagylók mellett kialakított Iringó-tanösvény a területen előforduló iringó növényről kapta a nevét. A tanösvény lehetőséget biztosít arra, megismerhető a Mezőföld állat- és növényvilágát. Rétszilas területe 1508 hektár – ebből 805 hektáron fekszenek a tavak, a többi a nádasok, nedves rétek, legelők teszik ki. 1997. április 30-a óta szerepel Magyarország ramsari helyszínei között.⁵ A terület 18 különálló halastóból, valamint az ezeket övező nádasok áll. A térség növényvilága közül fontos megemlíteni az orchidea fajokat, valamint a fokozottan védett pókbangót. Madárfaunája nagyon gazdag, a terület 113 fajnak ad otthont, melyből 84 kiemelt védelem alatt áll, ilyenek pl. a kis kócsag, a nagy kócsag, az üstökös gém, illetve a kanalasgém. Az, akit a csendes magány vonz inkább, megtalálja a Rétszilasi-Órpusztai tavaknál. A természetvédelmi terület és környéke az ökoturizmus fejlesztéséhez kínál kiváló lehetőséget.

Helyi védelem alatt állnak a Mezőszilasi védett fák, fasorok és a Mezőszilasi helyi védett terület.

A természeti környezethez kapcsolódóan Sáregresen, a Réti majornál meleg vizes horgászto, étterem, halászati múzeum, wellness központ és vendégház várja a látogatókat. A

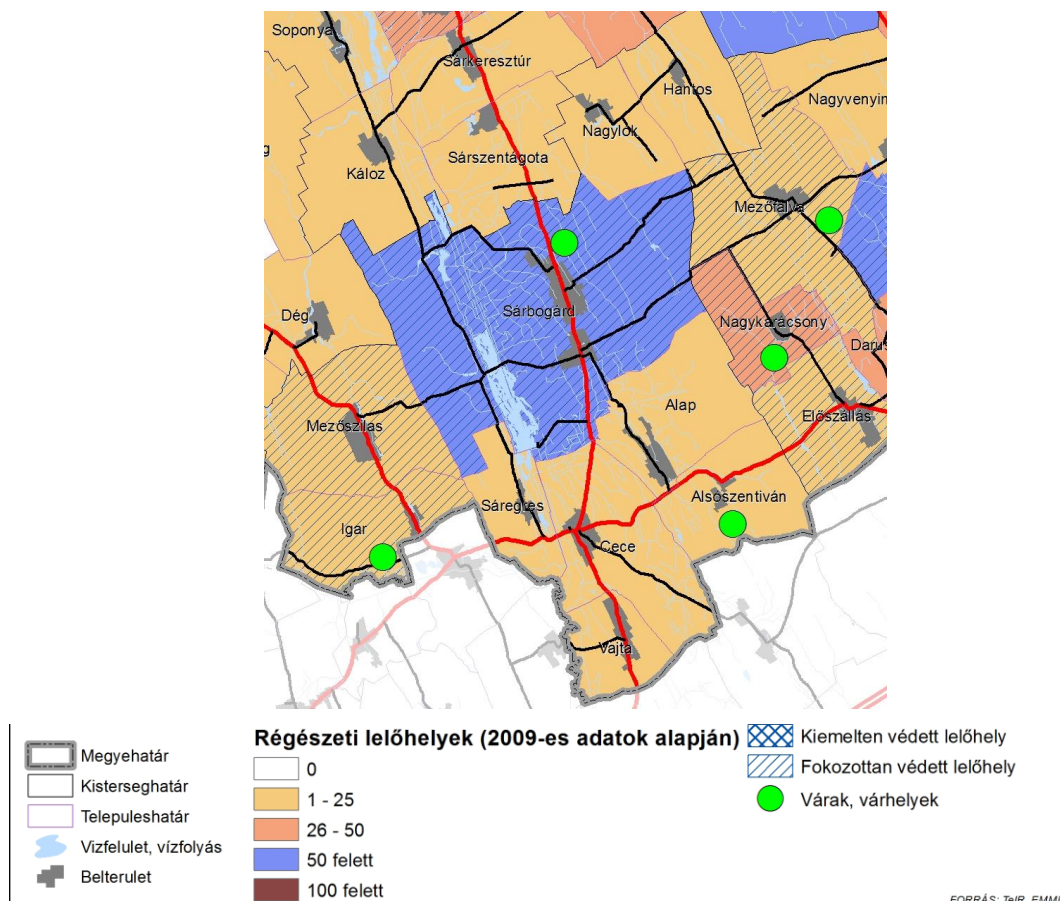
⁵Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különös tekintettel a vízimadarak élőhelyeire.

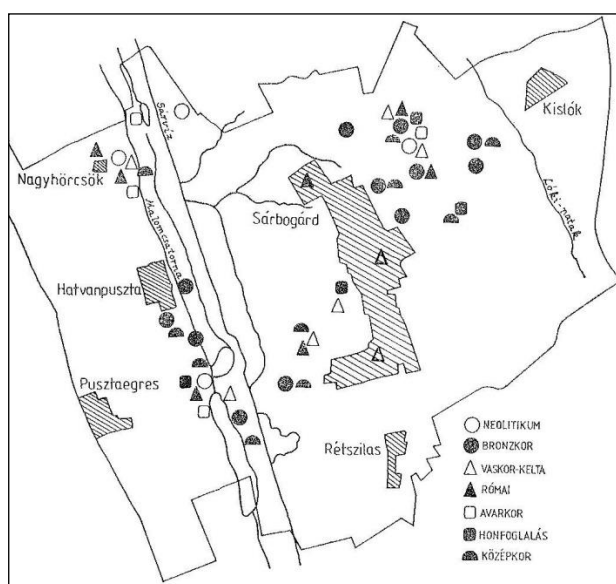
www.retimajor.hu - a folyamatos frissítéseknek köszönhetően - informatív honlap.

A járás régészeti lelőhelyei

Sárbogárdon, a járásközpontban - A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. tv. szerint - 22 db régészeti lelőhely található.

8. ábra Régészeti lelőhelyek

9. ábra Sárszeg régészeti lelőhelyei

A járásban található régészeti lelőhelyek közül Cifrabolondvár élvez ismertséget (pl. Wikipédia) gyönyörű természeti környezete, kiemelkedően jó állapota miatt.

A járásban a következő épületek állnak jelentősebb műemléki védelem alatt:

Funkció	Település
Volt Rektorisz villa Lakóépület, üzletsor Volt községháza Református templom Római katolikus plébániatemplom Római katolikus templom Volt zsinagóga	Sárszeg
Katolikus templom, Kúria- ma az iskola épülete, I. és II. vh. emlékmű	Sárszentágota
Szluha-kastély - Fatimai Szűzanya búcsújárárhelye	Alsószentiván
Római katolikus templom, Református templom, I. világháborús emlékmű	
Hősi emlékmű Kastélykert Római katolikus templom Zichy-kastély és parkja; Gyermeeküldő	Vajta
Zsembery-kúria, Droppa kastély és melléképületei	Mezőszilas
Kastély, református templom	Igar
Római katolikus templom	Nagylók

Református templom Piroska tó A gróf Hunyady család síremléke Régi temető	
Római katolikus templom - Feszület Batthyány-Zichy-Sennyei-kastély Fiáth-Nagy-kúria -	Hantos
Múzeum, Római katolikus templom, református templom	Cece
Római katolikus templom	Sárkeresztúr
Vízimalom, Csók István szülőháza	Sáregres

2. táblázat: Műemlékek Sárbogárdi járásban, Forrás: műemlékem.,hu

A helyi védelem alatt álló épületek száma is jelentős a járásban. A térség természetföldrajzi adottságai, viszonyai a történelmi múlt(nagybirtok-rendszer, uradalmi falvak) miatt a településeken számos kúria is található. A települések külterületén található majorok, puszták, mezőgazdasági birtokközpontok, külterületi lakott helyek esetében a történetileg kialakult szerkezetek és épületállomány és zöldfelületi elemek, egyedi tájértékek megtartására és az eredeti, mezőgazdasághoz kapcsolódó funkciókra való felhasználásra kell törekedni, kerülve a túlzott mértékű beépítettséget (javasolt: max. 30%).

Összegezve megállapítható, hogy a járásban az országosan védett műemlékei jelenleg nem tudnak turisztikai vonzerőként megjelenni, ez alól talán egyetlen kivétel Vajta, ahol a kastélyépületben nemzetközi Biblia iskola működik.

A térség kiemelkedő jelentőségű- a mohácsi busójáráshoz hasonló- hagyománnyal, hagyományos rendezvénnyel nem rendelkezik. Az az identitás erősítésében, a népesség megőrzésében azonban jelentős szerepet játszanak a járásban szervezett programok, rendezvények, amelyek közül a legjelentősebbek a következők:

- Hintók versenye
- Fejér Megyei Kettes fogathajtó és Négyes fogathajtó Bajnokság,
- Sárvíz Kistérségi Bajnokság
- Gazdanapok
- Szántóversenyek
- Tuningtalálkozó
- Kolbásztöltő- és a pörköltfesztivál
- Sárbogárdi napok

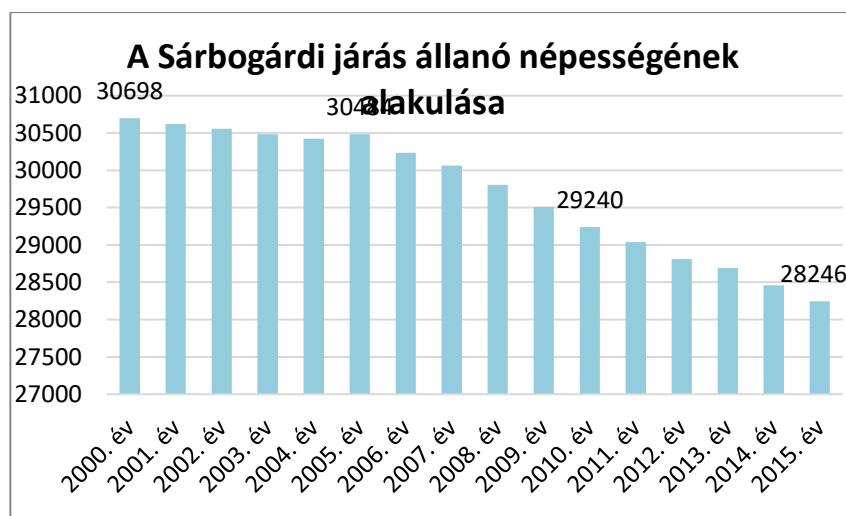
A rendezvények jellegéből, tematikájából is látható, hogy a térségben meghatározó szerepe volt illetve van a mezőgazdaságnak, illetve az ahhoz kapcsolódó lovassportnak. A települési rendezvények többnyire a jeles ünnepekhez kapcsolódnak, valamint minden faluban megrendezésre kerül a falunap is.

3. Humán erőforrás

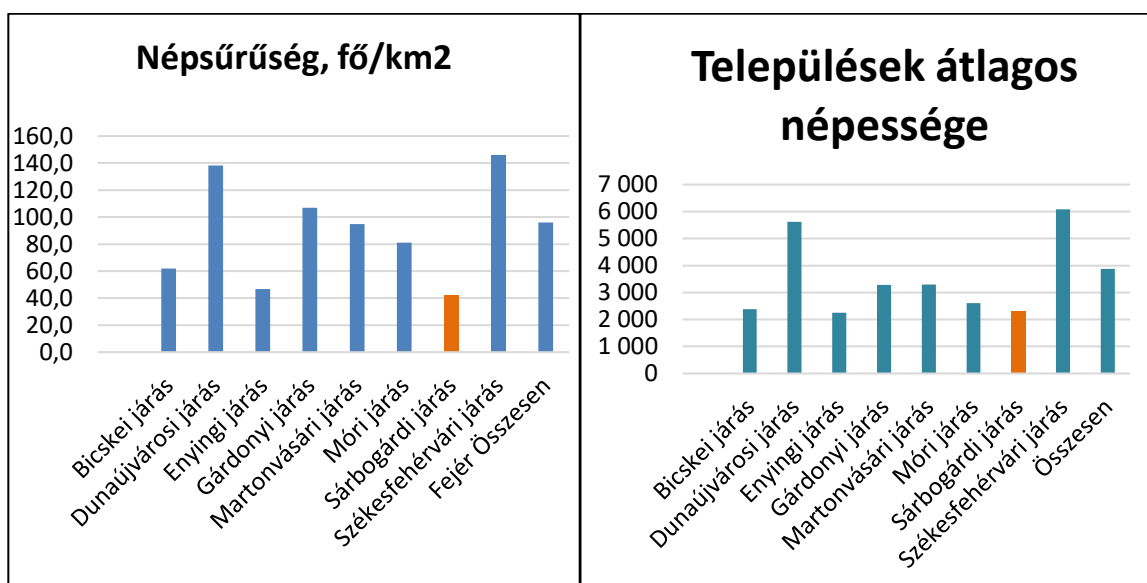
Demográfia

A járásra jellemző lakosságcsökkenés részben a természetes fogyás, részben az elvándorlás következménye, mely kétharmad részben a természetes fogyásból, egyharmad részben az elvándorlásból adódik. (183 fő fogyás, 90 fő elvándorlás 2011-ben).

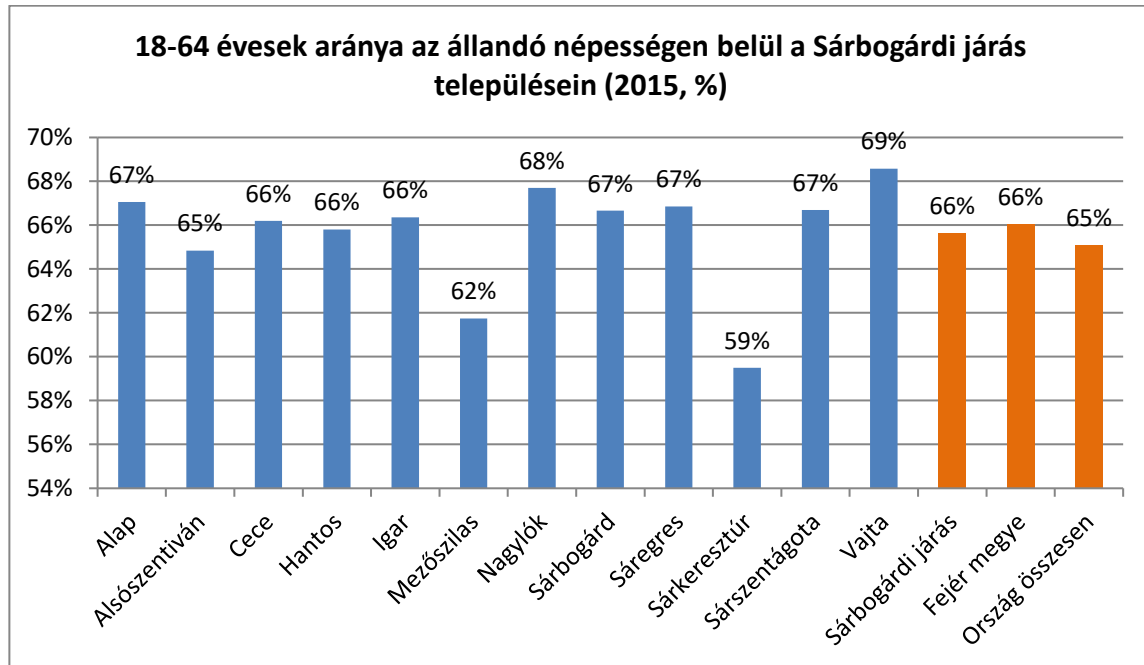

10. ábra A Sárbogárdi járás állandó népességének alakulása

A járás népessége másfél évtized alatt 2452 fővel csökkent (8%). A csökkenés az utóbbi tíz évben gyorsult fel.

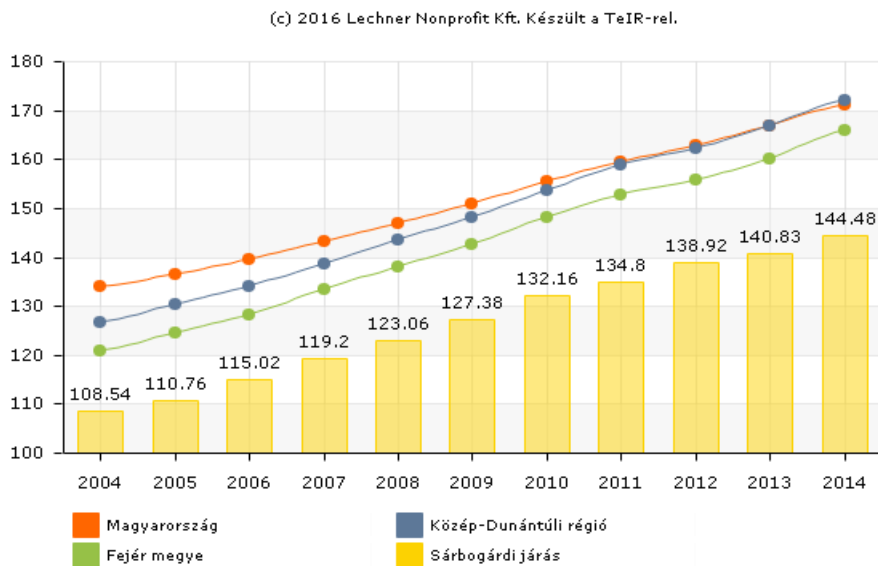

A Sárbogárdi járás a megye legalacsonyabb népsűrűségű járása, a települések átlagos népessége is az egyik legalacsonyabb.

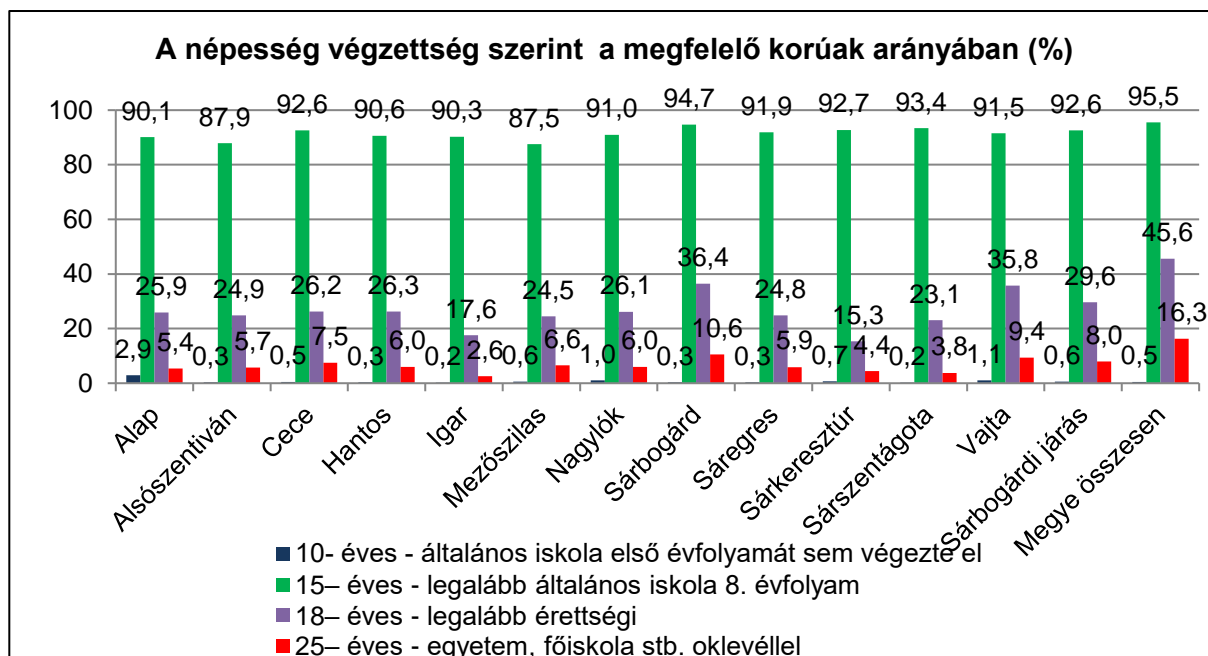
11. ábra A 18-64 évesek aránya a Sárbogárdi járásban

A járás vándorlási különbözete és lakosságának természetes fogyása is a legnegatívabb a megyében.

12. ábra Öregedési mutató – Állandó népességből a 100 0-14 évesre jutó 60-x évesek száma (Forrás: Teir.hu)

A járás öregedési mutatója viszonylag mérsékeltebben romlik, mint nagyobb térségeké. A hátrányos helyzetet előidéző egyik legfontosabb tényező az alacsony iskolázottság, amely meghatározza azt is, hogy a térségbe

13. ábra Az iskolázottság alakulása a konzorciumban részt vevő településeken

Az iskolai végzettséget tekintve a járás a megyei és az országos átlagoknál is kedvezőtlenebb mutatókkal rendelkezik, ez összefügg azzal, hogy a térségben nincs szakképző intézmény illetve a felsőoktatás sem.

4. Közzolgáltatások

A közzolgáltatásokat tekintve a járás rendelkezik a szükséges intézményrendszerrel, Sárbogárd több állami feladat járási központjaként is funkcionál.

A települések humán közzolgáltatási intézményei

Település	Érintett Önkormányzati hivatal	Fenntartott humán közzolgáltatási intézmény
Sárbogárd	Sárbogárdi Város Önkormányzata	Polgármesteri Hivatal, SESZI, Óvodák, Művelődési Ház, Könyvtár,
Nagylók	Nagylóki Közös Önkormányzati Hivatal	Polgármesteri Hivatal, SESZI, Óvoda, Művelődési Ház, könyvtár

Település	Érintett Önkormányzati hivatal	Fenntartott humán közszolgáltatási intézmény
Cece	Cece Nagyközség Önkormányzata	Polgármesteri Hivatal, Háló Dél-Mezőföldi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat, Óvodák, Művelődési Ház, könyvtár
Hantos	Nagylóki Közös Önkormányzati Hivatal	Polgármesteri Hivatal, SESZI, Óvodák, Művelődési Ház, Könyvtár
Alap	Alap Község Önkormányzata	Polgármesteri Hivatal, Háló Dél-Mezőföldi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat, Óvodák, Művelődési Ház, könyvtár
Sárkeresztúr	Sárkeresztúr Község Önkormányzat	Polgármesteri Hivatal, Sárosd-Sárkeresztúr Önkormányzati Társulás, Család- és Gyermekjóléti Szolgálat, Óvodák, Művelődési Ház, könyvtár
Alsószentiván	Alsószentiván Közös Önkormányzati Hivatal	Polgármesteri Hivatal, Háló Dél-Mezőföldi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat, Óvodák, Művelődési Ház, könyvtár,
Mezőszilas	Mezőszilas Közös Önkormányzati Hivatal	Polgármesteri Hivatal, Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat, Óvodák, Művelődési Ház, könyvtár,
Sárszentágota	Sárszentágota Közös Önkormányzati Hivatal	Polgármesteri Hivatal, Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat, Óvoda, Házi segítségnyújtás, Művelődési Ház, könyvtár,
Vajta	Vajta Közös Önkormányzati Hivatal	Polgármesteri Hivatal, Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat, Házi segítségnyújtás Óvoda, Művelődési Ház, könyvtár, i
Igar	Igar Közös Önkormányzati Hivatal	Polgármesteri Hivatal, Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat, Házi segítségnyújtás Óvoda, Művelődési Ház, könyvtár
Sáregres	Sáregres Önkormányzati Hivatal	Polgármesteri Hivatal, Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat, Házi segítségnyújtás, Óvoda, Művelődési Ház, könyvtár.

3. táblázat Települési fenntartású humán közszolgáltatási intézmények

A járásban működő közoktatási rendszer az óvodától kezdve a középiskolai oktatásig biztosítja a gyerekek számára a megfelelő minőségű oktatást. Mind az óvodák, mind az általános iskolák kihasználtsága elmarad a rendelkezésre álló intézményi kapacitásoktól.

A sárszentmiklósi Általános Művelődési Központ az alapfokú oktatás mellett, óvodát, klubbot, könyvtárat, pedagógiai szakszolgálatot is fenntart. ÁMK működteti járási ellátási kötelezettséggel az Egységes Pedagógiai Szakszolgálatot is. A szakszolgálat a jogszabályban rögzített feladatait ellátja, azonban a magas színvonalú munka egyik akadálya a szakemberek hiánya, ami a térségre jellemző általános problémaként is leírható.

A megyei önkormányzat által fenntartott Kossuth Zsuzsanna Általános Iskola egyben speciális szakiskolaként is funkcionál. Sárbogárd középiskolája a Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskola és kollégium, mely a megyei önkormányzat fenntartásában működik – a térség egyetlen középiskolája. A középiskolában csak négy, illetve nyolcosztályos gimnáziumi képzés van, középszintű szakmai képzésre csak Székesfehérvár középiskolaiban van lehetőség.

A felsőfokú oktatási rendszer hiányzik a településen. A városban a rácalmási székhelyű Violin Alapfokú művészetoktatási intézmény biztosítja a művészeti képzést és zeneoktatást.

A térségben teljes kihasználtsággal egyetlen bölcsőde működik, férőhelyeinek száma 26 fő, egyéb alternatív gyermekfelügyeleti szolgáltatás nincs.

A járás egyik legfontosabb gyerekjóléti ellátása a település bölcsődéje, amelynek legfontosabb adatait az alábbi táblázat foglalja össze:

	2005	2010	2015
Működő összes bölcsődei férőhelyek száma	20	20	20
Bölcsődébe beírt gyermekek száma	27	32	29
Bölcsődei gondozónők száma	5	5	4
Bölcsődék száma (önkormányzati, üzemi, magán stb.)	1	1	1

4. táblázat Bölcsődei adatok a járásban

Az egyetlen, a város által működtetett bölcsőde kihasználtsága az utóbbi tíz évben folyamatosan 120-150% között ingadozott, a szolgáltatás kapacitásai az igényekhez képest kicsik. A település aktív rétegének egy része ingázni kényszerül, ezért a bölcsődei férőhelyek, illetve egyéb alternatív gyermekgőrzési formák bővítése szükséges. A bölcsőde ellátási körzete Sárbogárdra terjed ki, így a kistérség lakossága számára ezt az ellátási formát nem tudja a város biztosítani.

Egészségügy

A településeken az alap egészségügyi ellátás teljes körű, tizennégy körzeti ellátási kötelezettséggel rendelkező és egy körzeti kötelezettség nélküli házi orvos biztosítja az alapellátást. Az ellátás a lakosok számára a külterületi lakott helyek kivételével minden településen helyben minden nagyobb városrészben elérhető, a rendelőkben a védőnői szolgálat által hetente terhes tanácsadás is működik.

Mutatók	Mindösszesen Terület	Fejér megye	Sárbogárdi járás
Házi orvosok száma (fő)	4817	192	14
Házi gyermekorvosok száma (fő)	1460	58	3
Házi orvoshoz tartozó szakápolók/ápolók száma (fő)	5856	244	19
A házi orvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	5099	200	18
A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	1526	60	3
Csak felnőttek részére szervezett házi orvos szolgálatok száma (szolgálat)	3603	133	9
Felnőttek és gyerekek részére szervezett házi orvos szolgálatok száma (szolgálat)	1496	67	9
A házi orvosok helyettesítésben ellátott szolgálatainak száma (szolgálat)	282	8	4
A házi gyermekorvosok helyettesítésben ellátott szolgálatainak száma (szolgálat)	66	2	
A házi orvos ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	57189770	2461638	185756
A házi gyermekorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen	10367703	417579	20210
A házi gyermekorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek (rendelőben ellátott esetek) száma	9914582	403571	20093
A házi gyermekorvosi ellátásban a látogatások (rendelőn kívüli ellátás... (eset)	453121	14008	117

A háziorvosi ellátásban a rendelésen megjelentek (rendelőben ellátott esetek) száma	55458938	2355711	177517
A háziorvosi ellátásban a lakáson történt beteglátogatások (rendelőn kívüli ellátások) száma	1730832	105927	8239

5. táblázat: Az egészségügyi szolgáltatás alapadatai

A járás demográfiai összetétele, az idősödő népesség illetve az egészségtudatosabb életmód miatt a háziorvosi ellátásban részesülők száma az utóbbi húsz évben folyamatosan, kisebb-nagyobb ingadozásokkal növekedett. A gyermekorvosi ellátásban részesültek száma azonban az elmúlt öt évben jelentős mértékben csökkent, ez összefüggésben van a népesség elöregedésével, a mobilabb, gyerekvállalói korú, fiatalabb népesség elvándorlásával.

A gyermekorvosok száma a 2015. évi adatok alapján három fő volt, orvosi ügyelet igénybevételére Sárbogárd központjában van lehetőség, az itt működő orvosi ügyelet térség lakóit is ellátja. A fogorvosi ellátást három körzetben öt fogorvos biztosítja. A védőnői ellátás minden körzetben van meg van szervezve, jelenleg minden körzetben van – ha helyettesítéssel is - megfelelő végzettségű védőnő.

A járásban fekvőbeteg gyógyintézet- korház vagy egyéb a gyógyulást elősegítő, tartós ellátást biztosító intézmény- nincs. A Sárbogárdon 2011 szeptemberében felújított intézetben kezdte meg ismételt működését a megyei önkormányzat által fenntartott, Szent György Megyei Korház által működtetett rendelőintézet. Az intézet a város és a kistérség betegeinek sebészeti, belgyógyászati, bőr-és nemi beteg, fül-orr-gégészeti, gyermekgyógyászati szakrendeléssel, szülészet-nőgyógyászattal, szemészettel, tüdőgondozó, tüdőgyógyászati rendelésekkel áll a rendelkezésére.

Az egészségügyi ellátáshoz kapcsolódik a gyógyszerári kapacitás is, amely a korlátozott nyitva tartással, de minden településen biztosított. A Sürgősségi betegellátás Székesfehérváron, illetve Dunaújvárosban van. Mindkét sürgősségi osztály több mint 30 km-re található a várostól.

Közigazgatási szolgáltatások

A városban a következő helyi és kistérségi közigazgatási intézmények találhatóak meg:

Az Országos Mentőszolgálat Közép- dunántúli régióban található 30 állomása közül 1 működik Sárbogárdon. A sárbogárdi mentőállomáson 9 mentőápoló és 9 mentőgépkocsi-vezető teljesített szolgálatot. A mentőállomás a sárbogárdi járás lakóinak nagy részén túl, néhány környező települést - Kálóz Sárosd, Szabadegyháza- is ellát, így összesen is mintegy 35 ezer ember számára biztosítja a szakszerű mentést és betegszállítást.

A Sárbogárdi Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóság elsődleges működési körzetéhez nem csak a szomszédos, enyingi kistérség - Dég, Káloz, Lajoskomárom, Nagykarácsony, Sárkeresztúr, Sárosd, Sárszentágota - hanem Tolna megyei települések is tartoznak: Belecska, Bikács, Keszőhidegkút, Kisszékely, Nagyszékely, Ozora, Pálfa, Simontornya, Tolnanémedi.

A Városi Bíróság és Ügyészség illetékességi területe szintén túl nyúlik a járás határain, illetékességi területe a szomszédos enyingi kistérség egy részét is magába foglalja. A bíróságon két polgári ügyekkel foglalkozó és egy büntetőbíró dolgozik. A bíróság épülete a városközpontban a Hősök terén található, szocialista-realista építészet egyik remeke, az épület jelentős külső-belső felújításra szorul.

A városi rendőrkapitányság Sárbogárd mellett az alábbi, környező települések közbiztonságát is őrzi: Cece, Alap, Alsószentiván, Hantos, Igar, Káloz, Nagylók, Mezőszilas, Sáregres, Sárkeresztúr, Sárosd, Sárszentágota, Szabadegyháza, Vajta. Az illetékességi terület a tűzoltóság területéhez hasonlóan szintén átnyúlik a járási határokon. A kapitányság irányítása alá tartozik a Cecei Rendőrőrs, a Mezőszilasi Rendőrőrs, a Sárkeresztúri Rendőrőrs és a Sárosdi Rendőrőrs is. A fentiekén túl a rendőrség több körzeti megbízotti irodát működtet és rendszeres ügyfélfogadást tart Sárbogárd településrészein és a településeken is. A kapitánysághoz tartozó illetékességi területen teljes mértékben kiépített az iskolarendőrség.

A városi közszolgáltatásokon túl a városban regionális és országos közigazgatási szolgáltatások is elérhetők, ezek döntően a kistérség lakosságának az igényeit szolgálják ki:

Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrzési Állomás, Fő-állatorvosi Hivatal

ÁNTSZ kirendeltség

Nemzeti Adó és Vámhivatal (Ügyfélfogadás: minden csütörtök délután)

Falugazdász

Körzeti Földhivatal

Munkaügyi Központ Kirendeltsége

Szociális közszolgáltatások

A települések a szociális törvény és a gyerekvédelmi törvény által előírt szolgáltatások biztosítják. A településeken az Egyesített Szociális Intézmény és a Háló , illetve intézményfenntartó társulások keretében az alábbi szociális alapellátások érhetőek el:

Település	Érintett Önkormányzati hivatal	Szociális alapellátást biztosító szervezet						
		Étkeztes	Házisegítés-nyújtás	Családsegítő és gyermekjóléti Központ	Idősek nappali ellátása	Hajléktan ellátás	Otthonserű ellátások (fogyatékosok, idősek stb.)	Támogató szolgáltatás
Sárbogárd	Sárbogárd Város Önkormányzata	SESZI		Sárbogárd	SESZI	SESZI	SESZI; Református Egyház	MOVE BÉTA Szivárvány Támogat
Nagylók	Nagylóki Közös Önkormányzati Hivatal	SESZI		Sárbogárd	SESZI	SESZI	nr	

Cece	Cece Nagyközség Önkormányzata	Háló Dél-Mezőföldi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat	Sárbogárd	nr	nr	nr	6 Szolgálat
Hantos	Nagylóki Közös Önkormányzati Hivatal	SESZI	Sárbogárd	nr	nr	nr	
Alap	Alap Község Önkormányzata, Alsószentiván Község Önkormányzata és a Sárszentágotai Önkormányzata)	Háló Dél-Mezőföldi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat	Sárbogárd	nr	nr	Fejér Megyei Integrált Szociális Intézmény (FMISZI)	
Sárkeresztúr	Sárkeresztúr Község Önkormányzat	Sárosd-Sárkeresztúr Önkormányzati Társulás	Sárbogárd	nr	nr	nr	
Vajta	Cece Nagyközség Önkormányzata	Háló Dél-Mezőföldi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat	Sárbogárd	nr	nr	nr	
Igar	Mezőszilasi Közös Önkormányzati Hivatal		Sárbogárd	nr	nr	nr	
Sáregres	Mezőszilasi Közös Önkormányzati Hivatal		Sárbogárd	nr	nr	nr	
Mezőszilas	Mezőszilasi Közös Önkormányzati Hivatal	Háló Dél-Mezőföldi Szociális és Gyermekjóléti Szolgálat	Sárbogárd	nr	nr	nr	
Sárszentágotai	Alap Község Önkormányzata, Alsószentiván Község Önkormányzata és a Sárszentágotai Önkormányzata)	Sárosd-Sárkeresztúr Önkormányzati Társulás	Sárbogárd	nr	nr	nr	
Alsószentiván	Alap Község Önkormányzata, Alsószentiván Község Önkormányzata és a Sárszentágotai Önkormányzata)		Sárbogárd	nr	nr	nr	

6. táblázat: Szociális ellátási formák

A járásban sem fogyatékosok, sem pszichiátriai betegek nappali ellátása nem megoldott így ezek a szociális szolgáltatások az egész kistérségben nem vehetők igénybe. A családi napközi rendszere sem épült még ki a térségben.

A járásban az utóbbi években a szociális szolgáltatásokat igénybevevők köre folyamatosan nő, ennek egyik oka a szolgáltatások bővülése, az ellátórendszer fejlődése is. A területen dolgozó szociális szakemberek kompetenciái megfelelőek, az ellátó-rendszer

különböző szereplői között a jelzőrendszer jól működik.

A gyerekjóléti és családsegítő ellátás központja Sárbogárdon van, a gondozónők azonban családlátogatásra kijárnak a településekre. A járás térszerkezete, az egyes települések széttagoaltsága- külterületi lakott helyek magas száma-miatt azonban a szolgálatok infrastrukturális háttere fejlesztésre szorul. A gondozott gyerekek magas száma a inkább a településen dolgozó szociális és oktatási szakemberek között kiépült jelzőrendszer eredménye, mivel a város társadalmi-gazdasági helyzete nem indokolja ezt a magas arányt.

Az étkeztetésben, házisegítség-nyújtásban részesülők számának alakulását az alábbi táblázat mutatja be:

	2005	2010	2015
A szociális alapellátás keretében étkezésben részesülők száma	158	245	228
A szociális alapellátás keretében házi segítségnyújtásban részesülők száma	4	7	80
A szociális alapellátás keretében étkezésben és házi segítségnyújtásban részesülők száma	16	205	na

7. táblázat: Szociális alapellátás, Sárbogárdi járás

Az ellátás az utóbbi tíz évben folyamatosan emelkedett, az elmúlt években a jelzőrendszeres szolgáltatás is kiépült. Az település demográfiai trendjei alapján valószínűsíthető, hogy a jövőben további bővítésre lesz szükség. Az ellátás jelenleg az étkeztetést és a házisegítség-nyújtást tekintve a felmerülő igényeket kielégíti, az gondozónői hálózat azonban túlterhelt. Jelenleg a gondozónőknemcsak ápolási-gondozási, hanem egyéb feladatokat is elvégeznek (pl. csekkbefizetés, gyógyszerkiváltás, bevásárlás stb.). Ezek a feladatok a település sajátos szerkezetéből is fakadnak, egyes előregedő településrészekben (pl. Kislók) az alapszolgáltatások nagy része hiányzik.

A Sárbogárdon tíz éve változatlan férőhellyel (30), jelenleg 26 ellátottal működik az idősek klubja. 2001 óta az ellátottak száma stagnál. A város fenntart az idősek átmeneti elhelyezését szolgáló intézményt is. Az intézménynek teljes a kihasználtsága, a 13 férőhely folyamatosan foglalt.

A járás idősellátása férőhelyeit tekintve 2001 óta bővült. A bővülés elsősorban a nem önkormányzati fenntartású, így területi kötelezettséggel nem rendelkező intézményekben valósult meg. A Sárbogárdon az önkormányzat mellett a Református Egyház által fenntartott idősek otthona is működik. Az intézménynek nincs területi kötelezettsége, az egész ország területéről fogad lakókat. Az önkormányzat által fenntartott átmeneti és tartós ellátást biztosító időotthonok férőhelyei jelentős mértékben nem emelkedtek, az infrastrukturális helyzetük kívánivalókat hagynak maguk után, emelt szintű ellátás igénybevételére nincs lehetőség. Az összes intézményt tekintve a kihasználtság megközelíti a 100 %-ot, ez azonban jelentős intézményi különbségeket takar. Az önkormányzati otthon kihasználtsága feltehetőleg a színvonal miatt is alacsonyabb, mint az egyéb fenntartók által üzemeltetett otthonoké.

Kultúra

A járás kulturális életet két nagy intézmény szervezi: a sárbogárdi városrészben működő József Attila Művelődési Központ, illetve a Sárszentmiklósi Általános Művelődési Központ. A két, jelentős művelődési központ mellett a Sárbogárdon a városrészekben három, a helyi közösségi és művelődési életet szervező klub működik: Pusztægresi Klub, Sárhatvani Klub, Rétszilasi Klub, emellett minden település rendelkezik a közösségi programoknak helyet adó művelődési házzal. A klubokat civil szervezetek üzemeltetik, mindhárom klub műszaki állapota leromlott, felújításra szorul. A művelődési központként jelenleg használt 1300 m² alapterületű épület a 60-as évek közepén, az akkori építészeti ízlésnek megfelelő stílusban épült. Az épület felújítására az elmúlt 15 évben nem volt az önkormányzatnak lehetősége, csak állagmegóvást tudott végezni. A művelődési ház egy nagy 350 férőhelyes, két közepes és két kis teremmel rendelkezik. A sárbogárdi művelődési ház jelenlegi üzemeltetője egy helyi civil szervezet, a Sárbogárdi Kulturális Egyesület. A művelődési házakban nyugdíjasklub, társas és néptánc-csoport, nagy hagyományokkal és múlttal, fúvószenekar, kórus, a fotószakkör is működik. A rendszeres programok mellett a településeken az alkalmi ismeretterjesztő és művészeti, színházi előadások, koncertek helyszíne is a művelődési ház. A rendezvények, vendégelőadások nagy látogatottságra számíthatnak, a színházi előadásokon rendszeresen teltház van. A gimnázium és a művelődési központ által évtizedekig fenntartott színjátszó-kör működése jelenleg szünetel.

A térség közművelődésének fejlődőképes helyszíne a Madarász József Városi Könyvtár. A könyvtárban 2009-ben több mint 66 ezer kölcsönözhető könyvtári egység (könyv, videokazetta, DVD, hanganyagok) állt a 2014 beiratkozott felnőtt és gyermekolvasó rendelkezésére. A településeken a művelődési házhoz kapcsolódókönyvtárban, internetezésre, nyomtatásra, könyvtárközi kölcsönzésre is van lehetőség. A sárbogárdi könyvtárban emellett NAVA megtekintésére és közel 100 folyóirat rendszeres olvasására van lehetőség. A városi könyvtár Sárbogárdon két kis két klubkönyvtárat üzemeltet Pusztægresen és Sárszentmiklóson. A könyvtár elsősorban klasszikus irodalmi esteket, író-olvasó találkozót szervez.

A járásban a település és környékének hely-, társadalom-, kultúrtörténetét bemutató jelentősebb múzeum nem működik, csak egy a Mezőföld paraszti életét és hagyományait bemutató tájház van. A településeken nem üzemel mozi, illetve színház sem. Az ilyen jellegű előadások a sárbogárdi illetve a települési művelődési ház nagytermeiben szoktak megrendezésre kerülni.

A kultúrához kapcsolódóan a sportélet is igen színes számos civil szervezet közreműködésével. A Sárbogárdon az alábbi sportpályákon van lehetőség a rendszeres mozgásra:

- Táncsics M. u sporttelep: labdarúgó- és atlétikapálya
- Sárszentmiklósi Általános Iskola sportpályái: Kézi- és kislabda-pálya, tornaterem, atlétikapálya;
- Sárbogárdi labdarúgópálya (Ady E. utca)

- Központi Általános Iskola sportpályái (labdarúgópálya, kézi- és kislabda-pálya, atlétikapálya, sportcsarnok, tornaterem, tornaszoba);

A településeken az iskolai sportpályák mellett a tornatermek illetve tornaszobák, művelődési házak többfunkciós termei szolgálják a sportéletet. A járás nem rendelkezik uszodával, illetve nagyobb, nézőtérrel, öltözőkkel is felszerelt sportcsarnokkal, a sportéletet szolgáló infrastruktúra hiányosnak mondható. A jelentősebb infrastrukturális igényekkel rendelkező sportversenyek, bajnokságok lebonyolítására a városnak nincs lehetősége.

A közszolgáltatásokhoz kapcsolódóik a járás infrastrukturális ellátottságának helyzete is, amely jelentős mértékben befolyásolja egy-egy terület gazdasági fejlődését is. A térség települései között jelentős különbségek vannak az infrastrukturális kiépítettség tekintetében. A gáz, víz, telefon kiépítettség általában megfelelő, de a közüzemi szennyvízelvezető csatornarendszer és szennyvíztisztító kiépítettség hiányos (kivétel Sárbogárd és Mezőszilas). A közutak, mezőgazdasági úthálózatok és épületek tekintetében sem kedvezőbb a helyzet. A leromlott állapotú utak és mezőgazdasági épületek korszerűsítésére mihamarabb szükség lenne.

Jellemző	Magyarország	Fejér megye	Sárbogárdi járás
Népsűrűség (fő/km ²)	107,75	98,23	43,1
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya %	94,9	97,0	93,3
A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások aránya %	78,8	81,0	47,2
Villamosenergia-fogyasztók száma (db/1000 lakos)	475,1	546,2	554,6
Az összes gázcsőhálózat hossza (km/1000 lakos)	12,2	9,2	8,4
Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	6,6	5,2	4,6
Önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km)	19,7	10,4	12,7

Lakások aránya	Alap	Alsó-szent-iván	Cece	Hantos	Igar	Mezőszilas	Nagylók	Sárbogárd	Sáregres	Vajta	Sákeresztúr	Sárszentágóta
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt (%)	72,1	74,7	98,6	99,7	97,0	97,1	95,4	100,0	98,5	91,5	91,5	100
A közüzemi szennyvízgyűjtő-	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0	71,8	0,0	79,2	0,0	0,0	41	0,0

hálózatba bekapcsolt (%)												
Gázvezetékh álózatba bekapcsolt (%)	61,5	55,8	61,7	70,7	0,0	62,6	66,6	64,6	68,0	40,4	53,16	61,56
Rendszeres hulladékgyűj tésbe bevont (%)	77,6	81,4	80,3	90,3	71,7	81,8	87,6	85,2	76,9	80,9	81,2	82
Szelektív hulladékgyűj tésbe bevont (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	85,2	0,0	0,0	0,0	0,0

8. táblázat A települések közmű-ellátottsága

5. A gazdaság helyzete:

A járás gazdasága jelenleg gyenge állapotban van, úgy a GDP előállítását, mint a foglalkoztatást tekintve. A gazdasági szervezetek közt csak mikro- és kisvállalkozások vannak jelenleg, a középvállalkozási méretet elérő és nagyvállalati szervezet már nincs. A vállalkozások jelentős része kényszervállalkozás, tevékenységük önfoglalkoztató vagy jövedelemkiegészítő jellegű. Ezt az is mutatja, hogy a válság kezdete óta nőtt a vállalkozások száma. A foglalkoztatottak jelentős része nem helyben dolgozik, ingázik. A Sárbogárdon dolgozók többsége a szolgáltatási szektorban dolgozik, legnagyobb foglalkoztatója az önkormányzat. A munkanélküliek száma 2001 óta majdnem megduplázódott.

Mezőgazdaság

A Mezőföld múltjában és jelenében is a legmeghatározóbb hatású ágazat a mezőgazdaság, melynek egyik legnagyobb előnyeként a talajadottságait érdemes kiemelni.

Történelmileg és jelenleg is a szántóföldi gabonatermesztés a legjellemzőbb. A múltban a gabonanövények mellett a fejlett állattenyésztéshez kötődő takarmánynövények, valamint a zöldség és gyümölcsstermesztés jellemző volt, mára a gabonatermesztés, főként a kukorica és búza termesztése dominál. A valaha fejlett állattenyésztés, melyen belül a sertés volt a legjellemzőbb, elsorvadt. Megkezdődött az olajos tartalmú energianövények termesztése, várható ennek felfutása a dunaföldvári nagy kapacitású etanolüzem működéskébe vonása kapcsán.

Az agrárium foglalkoztatási képessége jelentősen lecsökkent, szükséges lenne a kertészeti ágazat és a termékfeldolgozás újraélesztése, mely jelenleg csak hobby szinten működik.

Ipar

A járásnak viszonylag kevés ipargazdasági hagyománya van, azonban a 70-es – 80-as években a Videoton helyi üzeme jelentős előrelépést jelentett. A rendszerváltást követően új üzemek is létesültek, melyek viszonylag rövid működés után megszűntek. Ugyanez történt a Videoton üzemével is, 2008-ban végleg leállt a gyártás. Székesfehérvár fejlődése háttérbe szorította az egyébként logisztikai tekintetben jó pozícióval rendelkező Sárbogárdot, a város jelentősebb ipari foglalkoztató nélkül maradt. Sárbogárdon megszűnt a honvédelmi foglalkoztatás is, mely után a 80 ha-os területen elhelyezkedő laktanya funkciótlanná vált.

A város, így a járás fenntartó képességét az ipar megszűnése érzékenyen érintette, egyedül a Mannesmann távozása több, mint 200 millió Ft iparüzési adókiesést jelentett. A város gazdasági struktúrája ezzel súlyosan iparhiányossá vált, miután a monokultúras mezőgazdaságra sem épül élelmiszeripari vagy egyéb ipari feldolgozás.

Szolgáltatás

A **kereskedelem** terén a kiskereskedelem a legjellemzőbb. A város lélekszámához viszonyítva a kiskereskedelmi üzletek száma magasnak mondható, ez összefügg a város nagy területi kiterjedésével. Bár a város jól el van látva bevásárlóközpontokkal, ezek megjelenése a boltok számára nem gyakorolt csökkentő hatást. Az üzletek száma stagnáló tendenciájú.

A **vendéglátó** üzletek száma is stagnáló- csökkenő tendenciájú. Annak ellenére, hogy a város turizmusa gyenge, így az egységek főleg a helyi lakosságot látják vendégül, az ellátottság úgy mennyiségi, mint minőségi tekintetben még megfelelő.

Logisztika: A város vasúti és közúti tekintetben is az átlagosnál lényegesen kedvezőbb helyen fekszik, logisztikai kihasználtsága ennek ellenére jelentéktelen. Úgy a kihasználatlanná vált ipari bázisok, mint az elosztó szerepű raktározás, finishing, termékfeldolgozás terén kihasználatlan lehetősége az országnak, mely a jelenleginél lényegesen nagyobb figyelmet érdemel helyi és térségi, sőt, országos szinten is.

Info-kommunikációs szolgáltatások

Az info-kommunikációs szolgáltatások terén a járás egyértelműen vásárlói pozícióban van, mivel a nagy szolgáltatók uralják a piacot, s Sárbogárdon nem foglal helyet a városhoz képest külső piacra szolgáltató egység. A helyi TV-k a helyi lakosság számára szolgálnak. A járásközpont ellátottsága az Internet, a mobil Internet, helyi TV vonatkozásban egyaránt jó, a járás egyes részein- főként a déli területeken- azonban ennél kedvezőtlenebb képpel találkozhatunk.

Turizmus

A járás turisztikai tekintetben is elmaradott pozícióban van, miután nem rendelkezik szervezett turisztikai ágazattal, hiányoznak az igazán vonzó látnivalók, turisztikai

szolgáltatások, annak ellenére, hogy a természeti környezet egyes elemei országos szinten is megismerésre érdemesek. A szálláshelykínálat és a vendéglátó kapacitások kínálata járási szinten közepesnek minősíthető, a kapacitáskihasználás azonban nagyon alacsony és esetlegesen alakul. Összességében a térségben a turizmusnak elhanyagolható a szerepe, lehetőség a helyi tavakhoz és a környékhez köthető természetturizmus, potenciálként lehet számolni a falusi turizmus, az agrárturizmus valamint a termálturizmus lehetőségeinek kihasználásával.

Vállalkozások szerkezete

A vállalkozások méretét vizsgálva a járásban meghatározóak a 1-9 fős létszámú mikrovállalkozások, a vállalkozások 90%-t ezek a cégek teszik ki. Ezek a vállalkozások kis tőkeerejűek, jelentősebb befektetések, beruházások megvalósítására nincs forrásuk, hitelhez nehezen jutnak, tőke-ellátottságuk kedvezőtlen. Az elmúlt években kissé emelkedett a vállalkozói kedv, ez azonban még mindig elmarad az országos átlagtól, azonban meghaladja a megyei, régiós adatokat. Feltehetőleg mögött sok esetben kényszervállalkozási tevékenység van.

Vállalkozási forma	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Regisztrált részvénytársaságok száma (db)		1	1	1	2	3
Regisztrált közkereseti társaságok száma (db)	4	4	4	4	4	2
Regisztrált agrárgazdasági szövetkezetek száma (db)	10	9	7	7	4	4
Regisztrált főfoglalkozású önálló vállalkozók száma (db)	1176	1184	1220	1234	1244	1293
Regisztrált mellékfoglalkozású önálló vállalkozók száma (db)	1319	1323	1331	1373	1443	1497
Regisztrált nyugdíjas önálló vállalkozók száma (db)	1019	986	904	891	873	885
Regisztrált egyéni vállalkozók száma (db)	865	850	824	833	854	889
Regisztrált főfoglalkozású egyéni vállalkozók száma (db)	551	545	534	537	535	557
Regisztrált mellékfoglalkozású egyéni vállalkozók száma (db)	239	235	223	237	265	282
Regisztrált nyugdíjas egyéni vállalkozók száma (db)	75	70	67	59	54	50
Regisztrált őstermelők száma (db)	2216	2191	2207	1610	1693	1714

9. táblázat A vállalkozások összetétele jogi forma szerint

A vállalkozások tevékenységi körét mutatja be a következő táblázat:

Nemzetgazdasági ág	2014	2015	2014 (%)	2015 (%)
Regisztrált társas vállalkozások száma a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban - GFO'14 (TEÁOR'08: A gazdasági ág)	55	56	10,1%	10,5%
Regisztrált társas vállalkozások száma a bányászat, kőfejtés, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás, vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmegelőzés nemzetgazdasági ágakban - GFO'14 (TEÁOR'08: B+C+D+E gazdasági ág)	53	57	9,7%	10,7%
Regisztrált társas vállalkozások száma a bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: B gazdasági ág)	1	1	0,2%	0,2%

Regisztrált társas vállalkozások száma a feldolgozóipar nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: C gazdasági ág)	46	51	8,5%	9,6%
Regisztrált társas vállalkozások száma a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: D gazdasági ág)	2	2	0,4%	0,4%
Regisztrált társas vállalkozások száma a vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmérsítés nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: E gazdasági ág)	4	3	0,7%	0,6%
Regisztrált társas vállalkozások száma az építőipar nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: F gazdasági ág)	52	47	9,6%	8,8%
Regisztrált társas vállalkozások száma a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: G gazdasági ág)	140	134	25,7%	25,1%
Regisztrált társas vállalkozások száma a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: H gazdasági ág)	44	45	8,1%	8,4%
Regisztrált társas vállalkozások száma a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: I gazdasági ág)	19	17	3,5%	3,2%
Regisztrált társas vállalkozások száma az információ, kommunikáció nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: J gazdasági ág)	13	11	2,4%	2,1%
Regisztrált társas vállalkozások száma a pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: K gazdasági ág)	14	13	2,6%	2,4%
Regisztrált társas vállalkozások száma az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: L gazdasági ág)	17	14	3,1%	2,6%
Regisztrált társas vállalkozások száma a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: M gazdasági ág)	33	37	6,1%	6,9%
Regisztrált társas vállalkozások száma az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: N gazdasági ág)	15	13	2,8%	2,4%
Regisztrált társas vállalkozások száma az oktatás nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: P gazdasági ág)	5	4	0,9%	0,7%
Regisztrált társas vállalkozások száma a humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: Q gazdasági ág)	16	16	2,9%	3,0%
Regisztrált társas vállalkozások száma a művészet, szórakoztatás, szabadidő nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: R gazdasági ág)	7	5	1,3%	0,9%
Regisztrált társas vállalkozások száma az egyéb szolgáltatás nemzetgazdasági ágban - GFO'14 (TEÁOR'08: S gazdasági ág)	8	8	1,5%	1,5%
Összesen	544	534	100%	100%

10. táblázat A vállalkozások tevékenységi köre

A táblázatból látható, hogy alacsony a feldolgozóipari cégek aránya, annak ellenére, hogy a térség hazánk egyik legkedvezőbb termőhelyi adottságokkal rendelkező területe, ahol a mezőgazdaságnak, mind az állat, mind a növénytermesztésnek adottak a feltételei (sőt Rétszilason halászaté is). A magasabb jövedelmezőségű, hozzáadott értéket termelő, kertészetek száma viszonylag alacsony, a megtermelt alapanyagok nagy része nem helyben kerül feldolgozásra, helyi feldolgozás, értékesítés korlátozottan van jelen. Ezen a területen jelentős potenciál van a térségben.

A vállalkozások legnagyobb része a hagyományosan néhány embert foglalkoztató szolgáltatások területén tevékenykedik, amelyek innovatív képessége alacsony, a térségre, saját településükre húzóerőként nem tudnak hatni, foglalkoztatást érdemben nem tudják bővíteni. Mezőgazdaságéhoz hasonló a helyzete a logisztikának is, a rendelkezésre álló

adottságok kevésbé vannak kihasználva. Műszakiinnovítív potenciált jelentő, kutatással fejlesztéssel foglalkozó jelentősebb vállalkozás nincs a járásban.

A járás legjelentősebb adófizetőit foglalja össze az alábbi táblázat:

Megyei listán elfoglalt helye	Bejegyzett név	Települ és	Fő teór szám	Főtevékenység	2015. évi árbevétel	Alkalmazot tak száma
381	'Arany János" Mezőgazdasági Korlátolt Felelősségű Társaság	Alap	011 1.	Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése	694 791 000	44
136	"SIMON" Mezőgazdasági Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Hantos	011 1.	Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése	2 195 679 000	48
245	Semjén és Társai Mezőgazdasági Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Mezőszil as	011 1.	Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése	1 167 897 000	44
114	TOB-KER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Pusztae gres	462 1.	Gabona, dohány, vetőmag, takarmány nagykereskedelme	2 779 979 000	6
132	Gázmodul-Weisz Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Sárbogá rd	475 2.	Vasáru-, festék-, üveg- kiskereskedelem	2 238 636 000	47
259	BB-TRUCK 2003 Fuvarozó, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Sárbogá rd	451 9.	Egyéb gépjármű kereskedelem: - tehergépjármű, pótkocsi, nyerges vontató, lakókocsi és lakóautó - 3,5 tonnánál nehezebb terepjáró járművek - 3,5 tonnánál nehezebb egyéb járművek, pl. buszok	1 066 629 000	35
325	Beef Farmer Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	Sárbogá rd-Kislók	014 2.	0142 - Egyéb szarvasmarha tenyésztése	841 765 000	6

11. táblázat A legjelentősebb adófizetők

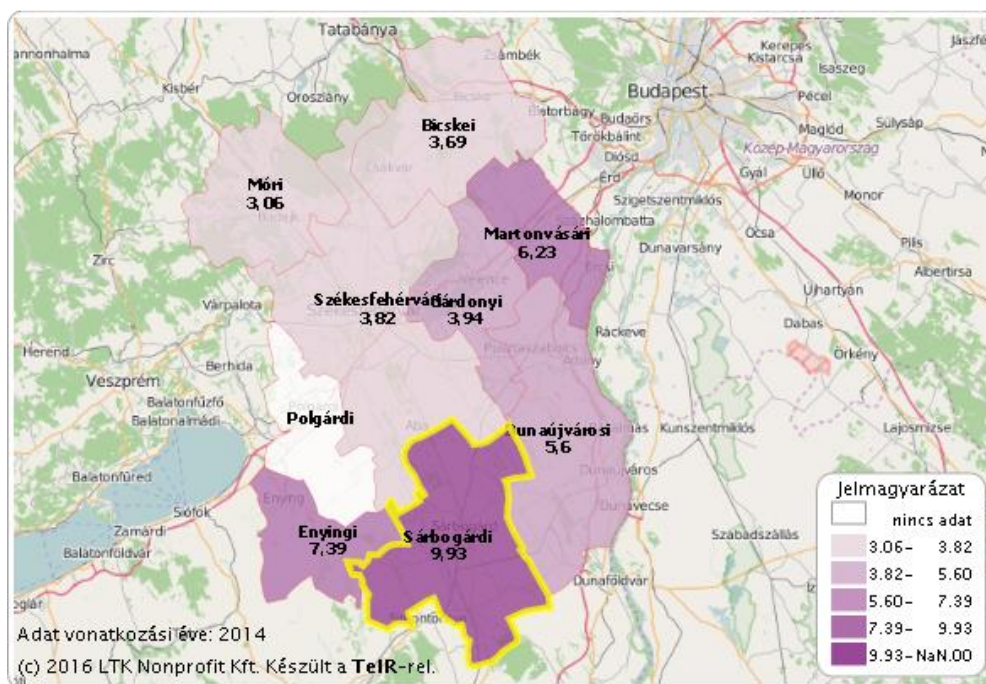

A járás meghatározó gazdasági ágazata, az agrárium alacsony foglalkoztatási hatást képes gyakorolni monokulturális jellege és iparosodott technológiái, valamint a termékfeldolgozás hiánya miatt, a város ipara pedig nem jelentős, innovációval foglalkozó, innovatív vállalkozások nincsenek a térségben, ugyanakkor hiányoznak a nagy termelő szervezetek, feldolgozóipari cégek is.

6. A munkaerőpiac helyzete

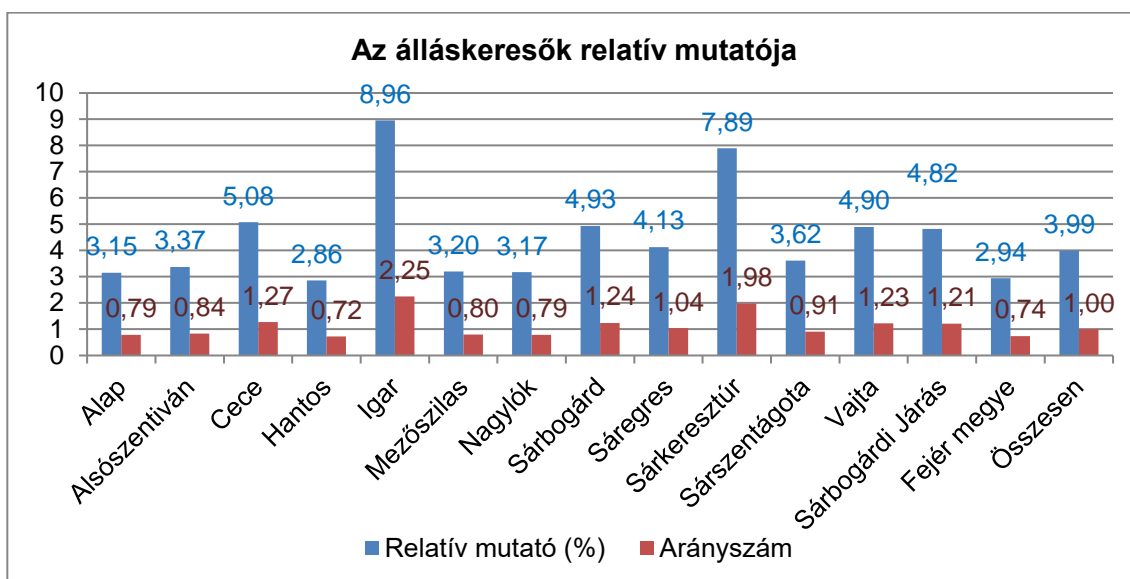
A KSH 2011. évi népszámlálási adatai szerint a járás összlakosságán belül (28246 fő) több mint 36% a foglalkoztatott, akkor 8% volt munkanélküli (2 129 fő), 30% inaktív kereső (8 449 fő), 26% eltartott (7 488 fő).

A munkanélküliségi ráta 2014-ben a Sárbogárdi járásban 9,93 százalék volt, ami a megyében a legmagasabb érték.

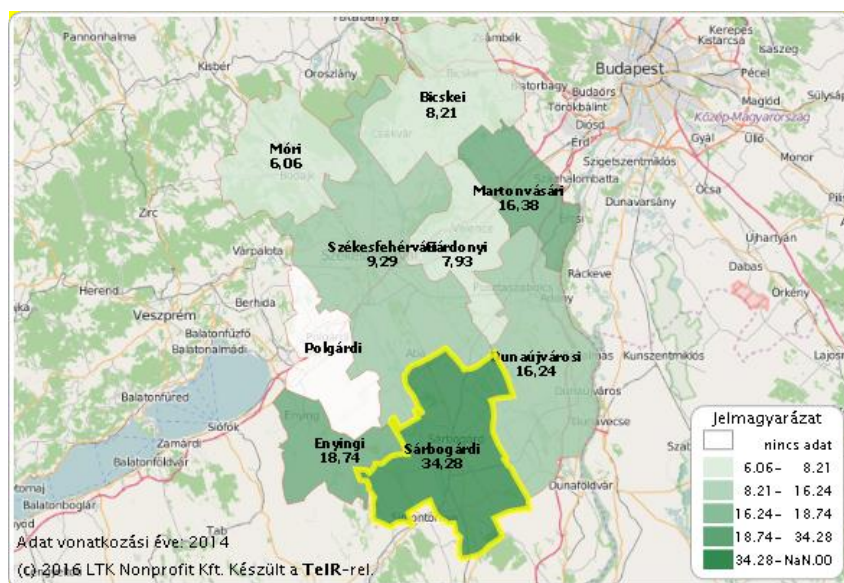
14. ábra: Munkanélküliségi ráta (%)_Regisztrált munkanélküliek száma száz 15-59 éves állandó lakosra (Forrás: Teir.hu)

Rendelkezésünkre állnak településenként a nyilvántartott álláskeresők mutatói is.

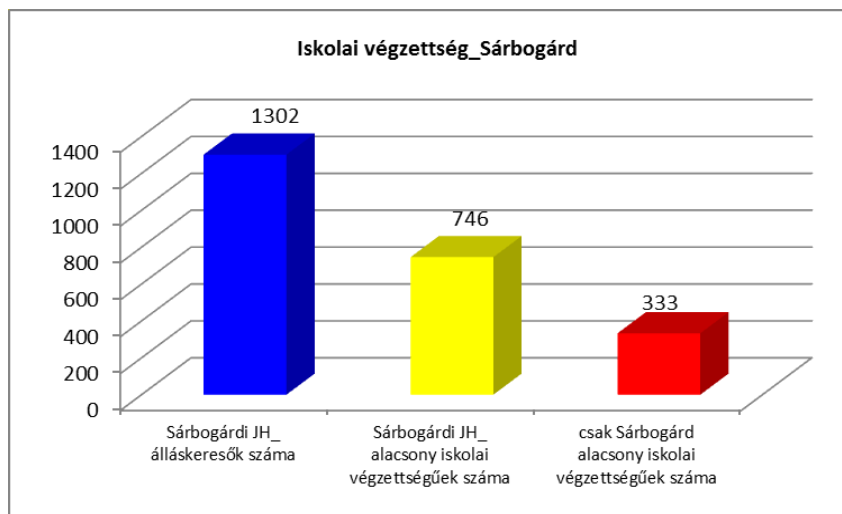
15. ábra A nyilvántartott álláskeresők a Sárbogárdi járás településein

A tartós munkanélküliek aránya ezer lakosra vetítve 2014-ben 34,28 ezrelék volt a járásban, ami szintén a legmagasabb arány megyei viszonylatban.

16. ábra Tartós munkanélküliség (ezrelék) 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma ezer lakosra vetítve (Forrás: Teir.hu)

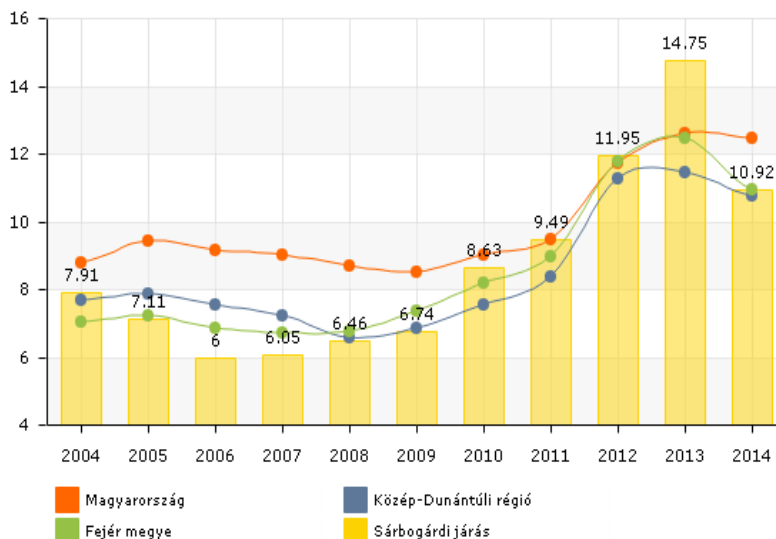
A Sárbogárdi járásban az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők száma 746 fő, ami a járásban nyilvántartott álláskeresői létszám 57,29 százaléka, ami igen jelentős arányt képvisel. Ebből a létszámból a járás székhelyén 333 fő alacsony iskolai végzettséggel rendelkező van. A megyei alacsony iskolai végzettségűek 16,48 százaléka összpontosul ebben a járásban.

17. ábra: Az álláskeresők összetétele iskolai végzettség szerint

A jövő, az elmaradottság felszámolása szempontjából a fiatal munkaképes korú lakosság döntő szerepet játszik. Az alábbi diagram szerint a járásban a pályakezdő munkanélküliek aránya az évtized fordulójáig alacsonyabb volt, mint a nagyobb térszerkezeti egységé, majd ez a helyzet visszajára fordult.

(c) 2016 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

18. ábra Pályakezdő munkanélküliek aránya (%)_ A pályakezdő álláskeresők aránya a nyilvántartott álláskeresők között (Forrás: Teir.hu)

Az álláskeresővé válás két legfontosabb tényezője az iskolai végzettség és az életkor, a legnagyobb valószínűséggel az 50 év felett, alacsony iskolai végzettségű munkavállalók válnak álláskeresővé.

MÁTRIX					
		életkor			
		25 év alattiak	25-39 év között	40-50 év között	50 év felettek
iskolai végzettség	alacsony iskolai végzettség	35	75	100	108
	szakiskola, szakmunkásképző	26	54	49	74
	szakközépiskola, gimnázium, technikum	33	66	36	55
	főiskola, egyetem	0	17	6	9
		94	212	191	246
profilig	közfoglalkoztatással segíthető	3	48	70	118
	segítséggel elhelyezhető	40	44	57	81
	önálló álláskereső	48	100	57	44
	nincs profilig megjelölve	3	20	7	3
		94	212	191	246

A munkaügyi nyilvántartás alapján meg lehet határozni azt a 6 nemzetgazdasági ágat, ahonnan a számadatok alapján a legtöbb-, a nyilvántartási rendszerünkbe belépő személy utolsó munkahelye volt, ezek: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat; feldolgozóipar; építőipar; kereskedelem, gépjárműjavítás; szállítás, raktározás; szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás.

Az álláskeresői állomány közel 30 százalékát ezekből a nemzetgazdasági ágakból kikerülők alkotják. Ez ugyanakkor relevánsan tükrözi Fejér megye gazdasági jellemzőit is; vagyis a megyében a jelentősebb foglalkoztatók a feldolgozóiparban találhatók, majd ezt követi a kereskedelem, gépjárműjavítás, majd az építőipar- és a mezőgazdaság.

Szükséges megjegyezni, hogy a korábbi tevékenységek alapján a feldolgozóiparnak, különösen az elektronikai iparnak is hagyománya volt a városban, így végzettséggel rendelkező munkanélkülieket, illetve potenciális munkavállalók az átlagosnál nagyobb számban vannak a településen.

3.2 A járási Foglalkoztatási Stratégiát érintő tervi előzmények, programok, szolgáltatások

1. Külső koherencia, kiegészítő jelleg

A járási stratégia beavatkozási területei kapcsolódnak a megyei foglalkoztatási stratégiai célokhoz, részben azok járási kiegészítését, megvalósulásuk elősegítését célozzák, részben olyan járási sajátosságokhoz kapcsolódnak, amelyek tekintetében a járás a megyétől eltérő jellemzőkkel rendelkezik. A paktum megyei előzményeit a 2.2 fejezetben bemutatásra kerültek.

A paktum kidolgozása során figyelembe vettük a járásban korábban megvalósult munkaerőpiac programok tapasztalatait.

A Sárbogárdi Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége folyamatosan indít munkaerő-piaci programokat. A városi stratégia alapján az elmúlt évek programjait és azok eredményeit foglalja össze az alábbi táblázat:

Program megnevezése	Időtartama	Résztevők száma	A program eredményének rövid összefoglalása
TÁMOP-1.1.3 Út a munka világába projekt	2009.11.01-2011.10.31.	22 fő	11 fő bértámogatásban és 11 fő képzésben vett részt, a bevontak közül 8 fő volt nő. Ebből 4 fő képzésben, 4 fő bértámogatásban részesült. A bevontak közül 3 fő roma volt. A programot mindenki sikeresen befejezte.
TÁMOP-1.1.2. „Decentralizált programok a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért”	2008-tól folyamatosan	364 fő, ebből 124 nő	220 fő vett részt a képzésben, 13 fő lépett ki sikertelenül a programból.
TÁMOP-2.1.6. „Újra tanulok”	2012.04.23-2015.04.22.	75 fő	A program eddig megvalósult szakaszában képzési támogatást kaptak a résztvevők (közfoglalkoztatottak mezőgazdasági projekt), a jövőben ezen túl kerül sor általános képzési támogatás nyújtására (a program további résztvevői lehetnek munkaviszonyban álló és álláskereső ügyfelek is)
Első munkahely garancia program	2012.08-2012.12.31	24 fő	21 fő sikeres, a program végéig foglalkoztatta a munkáltató

12. táblázat Korábbi évek foglalkoztatást elősegítő programjai Sárbogárdon⁶

2014-2016 között alábbi foglalkoztatást elősegítő programok futottak a településen (zárójelben a résztvevők száma):

- Első munkahely garancia program (12 fő)
- Nyári diákmunka támogatása (nappali tag.hall. jogviszonyban állók) (85 fő)
- TÁMOP 1.1.2 - képzés, bértámogatás, munkatapasztalat-szerzés támogatása (101 fő)
- TÁMOP 2.1.6 „Újra tanulok” projekt (elsősorban közfoglalkoztatási jogviszonyban állók képzése) (70 fő)
- Közfoglalkoztatási programok (startminta projektek, országos közfoglalkoztatás)(1070 fő)

Ezek a programok a kirendeltség teljes területére vonatkoznak, nem csak Sárbogárdra, így a résztvevők számába más települések regisztrált álláskeresői is beletartoznak. A programok

⁶ Forrás: Sárbogárdi Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége

elsősorban képzést, bért támogatnak, és kirendeltségszinten szép számmal vesznek részt rajtuk.

A városnak készült Integrált Városfejlesztési és Integrált Településfejlesztési Stratégiája, mindkét dokumentum célrendszerének hangsúlyos eleme a foglalkoztathatóság, a város jelen ciklusban inkubátor/barnamező- munkahely teremtést kiemelten kezeli

A beavatkozási területeket illetően a stratégia alkalmazkodik azokhoz a lehetőségekhez, amelyek a TOP 6.8.2. és a TOP 5.1.1. pályázatokban is megjelennek, mint a foglalkoztatás és a foglalkoztathatóság javítását megyei jogú városi és megyei szinten is elősegítő programelemek, így különösen a működő és újonnan létrehozásra kerülő foglalkoztatási megállapodások elősegítése, a munkaerő iránti igények felmérése, a foglalkoztatásba bevonható humán erőforrás felmérése, foglalkoztathatóságának elősegítése a képzési rendszer minőség- és hatékonyságjavítása segítségével, maguknak a képzéseknek a támogatása, a foglalkoztatás és a munkatapasztalat szerzés, a munkába járás elősegítése, mindennek érdekében kommunikáció tevékenység, menedzsment feladatok ellátása, a folyamatok monitoringja, stb., ezen belül azonban a célok és a tervezett beavatkozási területek konkrétan a járási helyzetelemzésen alapuló megállapításokból kerülnek levezetésre.

Az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állásra alapján a legkritikusabb beavatkozási igények a következő területeken jelentkeznek:

- A humán tőke gyengesége. A konkrét piaci igények és a kor műszaki-gazdasági fejlődési jellemzői alapján szükségeshez képest gyenge iskolai és gyakorlati felkészültségű, alacsony motiváltságú humán erőforrás kínálat. Különösen a tanulásra és az innovációra érzékeny fiatal korosztály és a magasabb végzettséggel rendelkezők körében súlyos a munkaerő-hiány, de ma már minden végzettségi kategóriában hiányzik a motivált vagy motiválható munkavállaló. A helyi indentitás és a közösségek összetartó ereje nem szolgálja eléggé az összetartó, fejlődő helyi társadalom kialakulását.
- A képzési intézményi és a fizikai infrastruktúra hiányosságai, különösen a szak- és felnőttképzés és az ahhoz szükséges fizikai infrastruktúra szinte teljes hiánya.
- A helyi társadalom általánosan kedvezőtlen összetétele, a piacképes szakmával rendelkező, mobilis lakosság elvándorlása. A maradó lakosság körében elterjedt szenvedélybetegségek, minimalista életszemlélet nehezíti a vállalkozások számára, hogy a piaci kihívásoknak meg tudjanak felelni. A jövő munkaerő-ellátottsága és a járás eltartó-, önfenntartóképesége szempontjából különösen súlyos az ilyen életmód gyerekekre, fiatalokra való átöröklődése.
- A társadalmi problémák megoldását nem tudja kellő mértékben segíteni a meglévő, de szeparáltan, összehangoltság nélkül működő, és a problémákhoz képest elégtelen humán közszolgáltatási háttér.
- A helyi gazdaság gyengesége, a tőkeerős közép-és nagyvállalkozások hiánya, általában a sikeres, eredményes vállalkozók alacsony száma, melynek következtében a vállalkozások sem mennyiségi, sem jövedelmi szempontból nem voltak, és ma sem képesek számukra szükséges munkaerő megszerzésére és megtartására a nagyvárosok vállalkozásaival

szemben. A legmarkánsabb munkaerőhiány a mezőgazdaság- kertészet, mezőgazdasági termékfeldolgozás, kereskedelem- vendéglátás, adminisztratív munkakörök, gép- villamos- műszer- elektronikai ipar, építőipar, valamint a humán közszolgáltatások területén van.

- A társadalom alacsony mobilitásában jelentős szerepet játszó közlekedési viszonyok, amelyek inkább szolgálják a megyei jogú városokba történő utazást, mint a helyközi mozgást.
- A települések, mint lakóhelyek vonzerejének alacsony intenzitása, a lakókörnyezet esztétikai, közszolgáltatási, kulturális, rekreációs, sportkínálatának versenyképtelensége a nagyvárosokkal szemben.

A Stratégia elsősorban ezeken a területeken kíván pozitív befolyást gyakorolni. A Stratégia nem korlátozódik a TOP-5.1.2. pályázat keretében támogatható és a projekt időszaka alatt lezárható tevékenységekre, mivel komplex hatás elérésére törekszik. Különösen a foglalkoztatást közvetlenül befolyásoló és az azokhoz szorosan kapcsolódó területek kapnak nagy hangsúlyt.

2. A Járásifoglalkoztatási Stratégia tartalmát befolyásoló fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/projektek

A stratégia kidolgozása során a legközvetlenebb módon az alábbi dokumentumok kerültek figyelembe vételre:

Nemzeti szinten:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
- Emberi Erőforrás-fejlesztési Operatív Program
- Terület-és Településfejlesztési Operatív Program
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program

Megyei szinten:

- Fejér megye Területfejlesztési Konceptiója
- Fejér megye Integrált Területi Programja
- Fejér megye Foglalkoztatási Stratégiája

Járási szinten:

- Sárbogárd város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Településfejlesztési Stratégiája
- Sárbogárd város Foglalkoztatási stratégiája
- Sárbogárd város marketing stratégiája
- Sárbogárd város TOP pályázataihoz készült elemzések, tanulmányok
- A Sárbogárdi járás által benyújtott és kidolgozás alatt álló EFOP pályázataihoz készült elemzések, tanulmányok
- A Sárbogárdi járás településeinek esélyegyenlőségi tervei

3. A JFS tartalmát befolyásoló, a járás fenntartható gazdasági fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások

A járásban nem működik jelentős turizmus, így foglalkoztatási hatása sem számottevő. A járás egészének működési területére ható területfejlesztési szervezet sem működik, így a járási foglalkoztatási stratégiai programkészítés hiányt pótol. Alapvetően a szervezet és azok a tervezési, döntési kompetenciák és gyakorlat hiányoznak, amelyek keretében a járás infrastruktúrája, elmaradottságát csökkentő fejlesztési programja kidolgozásra, foglalkoztatási együttműködési hálózata megszervezésre kerülne. A paktum-programok által biztosított átfogó, körültekintő lehetőségek ezért jelentős előrelépést jelenhetnek a járás számára abban az értelemben, hogy helyzetének tényei, fejlődési tartalékai, lehetőségei feltárássá kerülnek, és elindul egy együttműködési folyamat, melynek keretében az önkormányzatok és a vállalkozások közös érdekeik alapján, pályázati támogatással indíthatnak el egy új típusú tervezési- együttműködési modellt.

3.3 SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • A járás közlekedésföldrajzi szempontból feltárt • A járásközpont a településekről jól elérhető • A járásközpont nagy kiterjedésű, sok hasznosítható, nem mezőgazdasági művelés alatt álló szabad területtel rendelkezik • A járás északi és keleti szomszédságában fejlett járások találhatóak, van munkalehetőség és bejárással a járás északi részéről a munkahelyek és az oktatási intézmények elérhetők • Kedvező logisztikai pozíció és adottságok Sárbogárdon és részben Cecén • Viszonylag kedvező születés szám, a fiatal korosztályok átlagnál magasabb aránya • Alapinfrastruktúra jó kiépített, a villamos energia, gáz kapacitások fejlesztéshez is elegendőek. • Az elektronikai gyártási kultúra még élő a munkavállalók körében 	<ul style="list-style-type: none"> • A járás fejlettségi szintje lényegesen alacsonyabb a megyei környezetnél, a fejlettségi mutató a megye legfejlettebb járásának felét sem éri el • Gyenge a gazdaság, kevés a munkahely, alacsony az önkormányzatok iparüzési adóbevétele • Közép- és nagyvállalkozások hiányoznak, a KKV-k közt a mikrovállalkozások dominálnak • A vállalkozások innovációs szintje alacsony, fejlődésük lassú • A gazdaságban az ipar, feldolgozóipar aránya kicsi • A járás érdekérvényesítő képessége fejlettségével arányosan gyenge. • Az önkormányzatok mozgástere önálló fejlesztési források tekintetében szűk, az EU- és a költségvetési támogatásokra korlátozódik, de nyelési esélyük főként a központilag rájuk szabott pályázatok esetén van. Saját humán erőforrásuk az előkészítéshez mérsékelt, külső

<ul style="list-style-type: none"> • Erős agrár hagyományok, magas színvonalú szántóföldi növénytermesztés és halgazdálkodás • Nagy számú, modern munkakultúrával rendelkező munkavállaló a városból ingázók között • Munkaerő tartalék rendelkezésre állása a munkaképes korúak körében • Megőrzött, szennyeződésektől mentes, jó levegőjű természeti környezet befektetési és lakhatási szempontból • A természetvédelmi területek rendelkeznek érdemi turisztikai potenciállal • A járás jól működő oktatási intézményekkel rendelkezik. • Számos feltáratlan régészeti lelőhellyel rendelkezik a járás. • Gazdag hagyományok, a települések közösségi rendezvényei fejlődőben vannak. 	<p>szolgáltatók igénybe vételére kevés a forrásuk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A járás komplex fejlesztési programmal fejlesztendő kategóriába tartozik, azonban a program kidolgozásának és megvalósításának feltételeit sem a jogszabályok, sem a területfejlesztési gyakorlat, sem a pályázati rendszer forrásallokációs gyakorlata nem biztosítja • A járáson belüli mobilitás a keresztirányú közlekedési lehetőségek hiánya miatt alacsony • A kistelepüléseken belül a közszféra a legnagyobb foglalkoztató • A járásban nincs hagyományos szakképzés, a hátrányos helyzetű fiatalok jelentős része mobilitás híján képzetlen marad. • A járásban nincs felsőfokú képzés, K+F+I szervezet • A mezőgazdaság foglalkoztatási képessége alacsony, mivel döntő a gépesített, monokultúrás szántóföldi növénytermesztés, és hiányzik a termékfeldolgozás. • A térség turisztikai potenciálja gyenge. Az önkormányzatoknak nincs ráhatása a természetvédelmi területek magánüzemeltetőinek fejlesztési tevékenységére. • Nem állnak rendelkezésre a gazdaság fejlesztéséhez szükséges üzleti infrastruktúrák • A rendelkezésre álló szabad és a közfoglalkoztatott munkaerő döntő részben alacsony végzettségű, vagy végzettsége, kompetenciái nem illeszkednek közvetlenül a munkaerő-piaci igényekhez; • A jelenleg nem foglalkoztatottak szociális, mentális állapota hátrányokkal terhelt
---	---

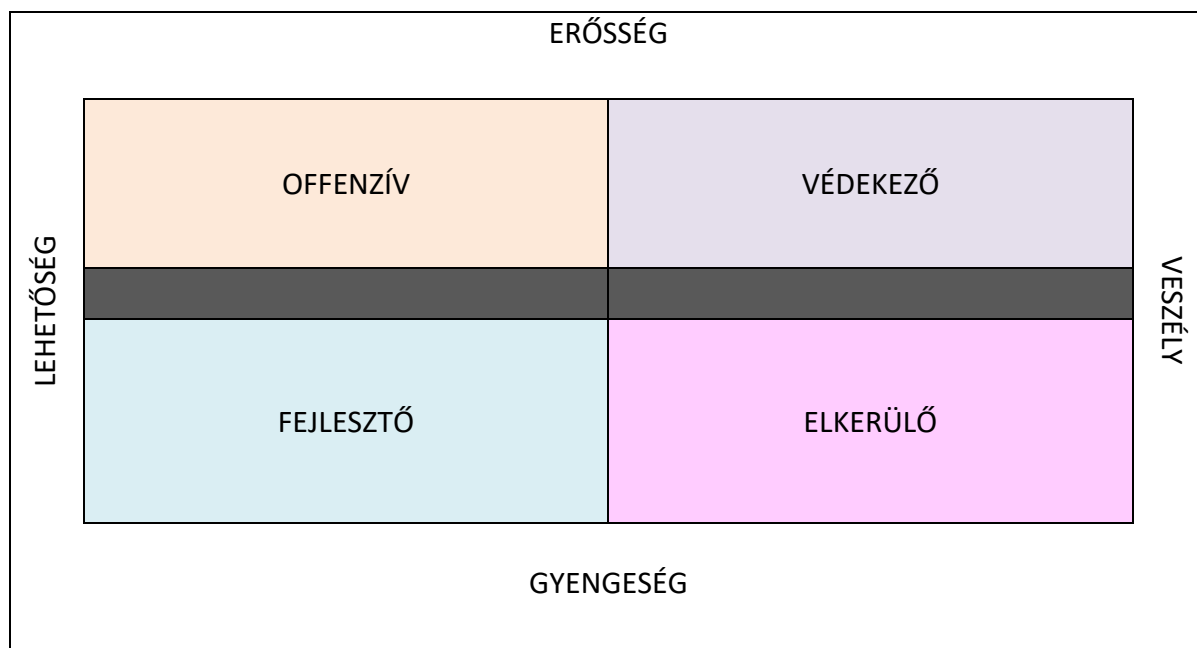
	<ul style="list-style-type: none"> • Az atipikus foglalkoztatási formák fejletlenek • A lakosság elvándorol a fejlődési és életperspektívák hiánya miatt.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • A fejlett megyei környezet lehetővé tenné a fejlesztendő járások pozitív megkülönböztetését a forrásallokáció során • Nagy mennyiségű, fejlesztésre alkalmas barnamezős, használaton kívüli ingatlan áll rendelkezésre • A közúti és vasúti hálózat fejlesztésével a járás jól kapcsolható a fejlett és fejlődő területekhez • Kedvezőek a fizikai adottságok ipari-logisztikai fejlesztésekhez. A kiaknáztatlan ingatlanok költséghatékony üzleti infrastruktúra-fejlesztést tesznek lehetővé. • Vállalkozásfejlesztés, start-up-ok befogadása, vállalkozóvá válás, innováció elősegítése, támogatása az intézményrendszer és az üzleti infrastruktúra fejlesztése révén (vállalkozásfejlesztési központ, inkubátorház) • Megyei szinten felismerésre került a déli peremterület szomszéd megyék peremterületével együtt alkotott depressziós térségi jellege, határozat áll rendelkezésre a szükséges fejlesztési program kidolgozásához. (Megvalósítása szükséges) • A szomszédos, fejlődési pályán lévő járások fejlesztő hatása kiterjedhet a járásra • A közsféra által indított fejlesztő és non-profit foglalkoztatási programok révén nő a gazdasági aktivitás, javulnak a munkaerő-piaci kompetenciák, csökken a támogatást igénylő lakosság száma, javul a családok önfenntartó képessége 	<ul style="list-style-type: none"> • Székesfehérvár és a többi fejlődő település a munkaerőhiány miatt fokozza az elszívó hatást, a járási gazdaságfejlesztés munkaerőhátterének biztosítása nehézségekbe ütközik • A hátrányos helyzetből adódó mérsékelt érdekérvényesítő képesség következtében a felzárkózást elősegítő pályázatok töredékes elnyerése, a szinergiák hiánya, a felzárkózáshoz szükséges fejlődési áttörés elmaradása • A depressziós térség fejlesztését szolgáló megyei program késői indulása, a pályázati ciklusból való kicsúszása, a program elmaradása • Nem sikerül áttörést elérni a helyi szakképzés és a felnőttképzés fejlesztése terén, a megyeszékhelyre bejárni nem tudó fiatalok és felnőttek egy jelentős hányada képzetlen marad és eleve eltartottá válik vagy eltartott marad. Nem sikerül az új munkahelyek szakképzett munkaerővel való ellátása • Nem sikerül megvalósítani az üzleti infrastruktúra-fejlesztéseket, a tervezett befektetések és munkahelyteremtések elmaradnak

<ul style="list-style-type: none"> • Az üzleti infrastruktúra fejlesztése, ennek révén a befektetések növekedése, a vállalkozóvá válás és a vállalkozások erősítése, valamint érdemi mennyiségű új munkahely keletkezése • A versenyszféra új munkahelyei csökkentik az ingázást, erősödik a lakosság-megtartó képesség • Tervezett, stratégiai ágazati koncepció mentén történő befektetés-szervezés és ehhez illeszkedő szakképzés és felnőttképzés bevezetése az új munkahelyek munkaerő-ellátásának biztosítása érdekében • Összehangolt, integrált közszolgáltatás-szervezés a szinergikus és hatékony humán tőke-fejlesztés érdekében. • A társadalmi kommunikáció és a helyi közösségi élet fejlesztése a munka- és tanulásközpontú értékrend erősítése érdekében • A gazdaságfejlesztés és a munkaerőkínálat összehangolása (szakképzés és felnőttképzés újbóli felfejlesztése a fejlesztendő ágazatokkal összhangban) (mezőgazdasági termékfeldolgozás, elektronika, gépipar, környezet- és megújuló energia-ipar, logisztika, kereskedelem) • A komplex társadalom- és gazdaságfejlesztési akciók, projektek, szolgáltatás-fejlesztés révén erősödik a humán tőke, javul a helyi társadalom önfenntartó képessége, morális és mentális állapota. • Munkaerő- piaci igényeinek változását követő iskolarendszeren kívüli képzések, képesség fejlesztő programok 	
--	--

13. táblázat SWOT elemzés

3.4 Fejlesztési szükségletek azonosítása ágazatonként

A követendő stratégiai irányokat a SWOT megállapításai alapján a következő módszertannal vezetjük le:

19. ábra A stratégiai irányok értelmezése

A stratégiai irányok értelmezése:

- **OFFENZÍV:** Az erősségek és a lehetőségek közös mezejébe tartozó területeken a fejlesztések sikeres megvalósulásának valószínűsége magas, kockázata alacsony, ezért határozott, offenzív előrelépés javasolt.
- **VÉDEKEZŐ:** Azokon a területeken, ahol a meglévő erősségek, már elért jó pozíciók, képességek megtartását veszélyek, magas jövőbeli kockázatok fenyegetik, védekező, a jó pozíciót megerősítő, a kockázatokat csökkentő, a tevékenységek alapjait tovább szilárdító tevékenységek szükségesek.
- **FEJLESZTŐ:** Azokon a jó lehetőségeket tartogató területeken, ahol a jelenlegi pozíciók gyengék, a meglévő adottságok, képességek fejlesztése révén lehet eljutni arra a szintre, hogy a képességek kiaknázzhatók legyenek
- **ELKERÜLŐ:** Azokon a stratégiai fontosságú területeken, ahol a jelenlegi pozíciók gyengék, és egyúttal számottevő vagy komoly kockázatok, negatív várható változások terhelik a jövőt, a stratégiai erőforrások kivonása, a stratégiai irányt elkerülő magatartás indokolt, mivel a befektetésre kerülő erőforrások hasznosulásának, a célok elérésének valószínűsége alacsony

A SWOT alapján az alábbi stratégiai magatartások javasolhatók:

ERŐSSÉG					
LEHETŐSÉG	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">OFFENZÍV</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">VÉDEKEZŐ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="vertical-align: top; padding: 5px;"> <p>Beavatkozások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A járáson belüli településközi közlekedés szolgáltatás-fejlesztése • A járásközpont gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási központtá fejlesztése, oktatási- képzési központ szerepének erősítése • A kedvező logisztikai pozíciók és infrastruktúrák kiaknázása • A külső infrastruktúrával ellátott barnamezős területek gazdaságfejlesztési infrastruktúrává történő fejlesztése • Az üzleti infrastruktúra intézményi feltételeinek megteremtése (vállalkozás-fejlesztési központ, inkubátorház, ipari park) • Befektetés szervezés, elsődleges munkaerőpiaci munkahelyek teremtése belső és külső befektetőknek a járásba vonzása révén, a jelenlegi és a korábbi termelési kultúrák, szakmai erősségek figyelembe vételével • A beavatkozások eredményességét alapvetően befolyásoló keretfeltételek: <ul style="list-style-type: none"> • Közúti és vasúti közlekedési hálózat fejlesztése, M8 megyei szakaszának tervezése és kivitelezése • A Mezőföld felzárkóztatását szolgáló fejlesztési program kidolgozása és megvalósítása </td> <td style="vertical-align: top; padding: 5px;"> <ul style="list-style-type: none"> • A megtartóképességet erősítő ösztönző eszközök alkalmazása a munkaerő elszívása és elvándorlása ellen • A közfoglalkoztatás keretében elért egyéni és csoportos munkavégző képesség felmorzsolódásának megelőzése, az értékek átmentése egyes új foglalkoztatási formák bevezetése esetén • A települési környezet rendezettségére terén elért előrelépés megvédése az ugyanerre a célcsoportra (is) irányuló új foglalkoztatási eszközök, szervezeti megoldások és tevékenységek esetén • A fejlesztésre alkalmas ingatlanok, telkek megőrzése a stratégiai fejlesztésekre • A járásközpont helyi közlekedési rendszerének fenntartása és kiterjesztése a járás településeire • Az ifjúságot érintő szolgáltatások, ösztönzők, infrastrukturális, környezeti elemek fejlesztése és a fiatalok bevonása a helyi közösség aktív életében az elvándorlás megfékezése céljából </td> </tr> </tbody> </table>	OFFENZÍV	VÉDEKEZŐ	<p>Beavatkozások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A járáson belüli településközi közlekedés szolgáltatás-fejlesztése • A járásközpont gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási központtá fejlesztése, oktatási- képzési központ szerepének erősítése • A kedvező logisztikai pozíciók és infrastruktúrák kiaknázása • A külső infrastruktúrával ellátott barnamezős területek gazdaságfejlesztési infrastruktúrává történő fejlesztése • Az üzleti infrastruktúra intézményi feltételeinek megteremtése (vállalkozás-fejlesztési központ, inkubátorház, ipari park) • Befektetés szervezés, elsődleges munkaerőpiaci munkahelyek teremtése belső és külső befektetőknek a járásba vonzása révén, a jelenlegi és a korábbi termelési kultúrák, szakmai erősségek figyelembe vételével • A beavatkozások eredményességét alapvetően befolyásoló keretfeltételek: <ul style="list-style-type: none"> • Közúti és vasúti közlekedési hálózat fejlesztése, M8 megyei szakaszának tervezése és kivitelezése • A Mezőföld felzárkóztatását szolgáló fejlesztési program kidolgozása és megvalósítása 	<ul style="list-style-type: none"> • A megtartóképességet erősítő ösztönző eszközök alkalmazása a munkaerő elszívása és elvándorlása ellen • A közfoglalkoztatás keretében elért egyéni és csoportos munkavégző képesség felmorzsolódásának megelőzése, az értékek átmentése egyes új foglalkoztatási formák bevezetése esetén • A települési környezet rendezettségére terén elért előrelépés megvédése az ugyanerre a célcsoportra (is) irányuló új foglalkoztatási eszközök, szervezeti megoldások és tevékenységek esetén • A fejlesztésre alkalmas ingatlanok, telkek megőrzése a stratégiai fejlesztésekre • A járásközpont helyi közlekedési rendszerének fenntartása és kiterjesztése a járás településeire • Az ifjúságot érintő szolgáltatások, ösztönzők, infrastrukturális, környezeti elemek fejlesztése és a fiatalok bevonása a helyi közösség aktív életében az elvándorlás megfékezése céljából
OFFENZÍV	VÉDEKEZŐ				
<p>Beavatkozások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A járáson belüli településközi közlekedés szolgáltatás-fejlesztése • A járásközpont gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási központtá fejlesztése, oktatási- képzési központ szerepének erősítése • A kedvező logisztikai pozíciók és infrastruktúrák kiaknázása • A külső infrastruktúrával ellátott barnamezős területek gazdaságfejlesztési infrastruktúrává történő fejlesztése • Az üzleti infrastruktúra intézményi feltételeinek megteremtése (vállalkozás-fejlesztési központ, inkubátorház, ipari park) • Befektetés szervezés, elsődleges munkaerőpiaci munkahelyek teremtése belső és külső befektetőknek a járásba vonzása révén, a jelenlegi és a korábbi termelési kultúrák, szakmai erősségek figyelembe vételével • A beavatkozások eredményességét alapvetően befolyásoló keretfeltételek: <ul style="list-style-type: none"> • Közúti és vasúti közlekedési hálózat fejlesztése, M8 megyei szakaszának tervezése és kivitelezése • A Mezőföld felzárkóztatását szolgáló fejlesztési program kidolgozása és megvalósítása 	<ul style="list-style-type: none"> • A megtartóképességet erősítő ösztönző eszközök alkalmazása a munkaerő elszívása és elvándorlása ellen • A közfoglalkoztatás keretében elért egyéni és csoportos munkavégző képesség felmorzsolódásának megelőzése, az értékek átmentése egyes új foglalkoztatási formák bevezetése esetén • A települési környezet rendezettségére terén elért előrelépés megvédése az ugyanerre a célcsoportra (is) irányuló új foglalkoztatási eszközök, szervezeti megoldások és tevékenységek esetén • A fejlesztésre alkalmas ingatlanok, telkek megőrzése a stratégiai fejlesztésekre • A járásközpont helyi közlekedési rendszerének fenntartása és kiterjesztése a járás településeire • Az ifjúságot érintő szolgáltatások, ösztönzők, infrastrukturális, környezeti elemek fejlesztése és a fiatalok bevonása a helyi közösség aktív életében az elvándorlás megfékezése céljából 				
	VESZÉLY				

FEJLESZTŐ

- Befektetésszervezési koncepció és program kidolgozása, megvalósítása
- Befektetési marketing és PR a célszegmens elérése érdekében
- Vállalkozóvá válás ösztönzése
- Start-up vállalkozások, innovatív termék- és technológiafejlesztések támogatása
- Helyi vállalkozások fejlődésének, fejlesztéseinek ösztönzése és segítése
- Mezőgazdasági termékfeldolgozás ösztönzése, elősegítése, mezőgazdasági termékfeldolgozó fejlesztéseknek a térségbe vonzása
- A befektetéskeresés során a közép- és kisvállalkozások előnyben részesítése (fokozatos építkezés, kockázat mérséklés)
- Helyi termék-előállítás és -fejlesztés ösztönzése, hálózatos termelési és értékesítési rendszerek (szövetkezetek) feltételeinek kidolgozása és megteremtése
- A szociális gazdaság erősítése támogatott, közszféra által vagy részvételével szervezett, tranzit jellegű, non-profit jogi formájú foglalkoztatási keretek előkészítése és működtetése
- A munkaerővé válást ösztönző és segítő akciók
- A továbbtanulás ösztönzése, a duális képzésbe való bekapcsolódás segítése, ösztönzése a vállalkozások és a diákok oldaláról egyaránt
- Szakképzés és felnőttképzés intézményi feltételeinek fejlesztése ill. megteremtése a képzetlenség megszüntetése ill. megelőzése és az új munkahelyek munkaerő-ellátása érdekében

ELKERÜLŐ

- Humán szolgáltatások szeparált működtetésének lehetőség szerinti elkerülése partnerségi alapú, hálózatos együttműködés révén
- A tiszta, megőrzött környezetet, a lakott területeket és a természetvédelmi területeket veszélyeztető gazdasági szereplők letelepedésének, befektetésének megelőzése, megakadályozása
- Alacsony hozzáadott érték-tartalmú és alacsony foglalkoztatási képességű, de nagy területet igénylő befektetések elkerülése
- Szakképzett munkaerőt igénylő, de alacsony hozzáadott érték tartalmú, alacsony jövedelmet eredményező munkahelyteremtések elkerülése a szűkös munkaerőforrások hatékony és életszínvonal-növelő felhasználása érdekében
- Nagy számú felsőfokú végzettségű vagy erősen kurrens munkaerő toborzását igénylő befektetések mellőzése

- Integrált humán közszolgáltatási rendszer feltételeinek megteremtése és hálózatban történő működtetése
- A járás fejlesztéséből származó térségi, megyei előnyökre, elkerülhető hátrányokra épített PR alkalmazása a megyei és kormányzati szervek irányában
- Kommunikáció és együttműködés erősítése a lakossággal és a vállalkozásokkal a fejlesztési célok támogatottsága és az aktív részvétel érdekében
- „Nyitott járásközpont” jelleg erősítése a járásközponti gazdaságfejlesztési eredményekhez való hozzáférés terén
- A lakhatás, lakáshoz jutás feltételeinek támogatása a fiatalok megtartása, a tanulmányok befejezése utáni visszatérése érdekében
- Munkaerő- piaci igényeinek változását követő iskolarendszeren kívüli képzések, képesség fejlesztő programok

GYENGESÉG

20. ábra Stratégiai irányok

4. A stratégia jövőképe

A Sárbogárdi járás foglalkoztatási jövőképét az alábbi:

A Sárbogárdi járás vonzó életperspektívát, tartós foglalkoztatást nyújt lakói számára, ösztönző vállalozási környezet, fenntartható működésre képes önkormányzatok és helyi társadalmak, valamint kedvező lakókörnyezet révén.

A jövőképben kiemelésre kerültek azok a kulcstényezők, amelyek teljesülése a legszükségesebb ahhoz, hogy a járás foglalkoztatási helyzete harmonikusan kapcsolja össze a lakosság és a gazdasági szféra igényeit, valamint szolgálja a járás fejlődését, felzárkózását a megyei és az országos környezethez, így:

- stabil munkalehetőségeket kínál, lehetővé teszi a hosszú távú életpálya tervezést, erősíti a helyben történő munkavállalást és a lakosság helyben maradását
- az önkormányzatokkal való együttműködésre, velük összehangolt növekedésre, befektetésre, helyben megvalósított fejlesztésekre, innovációra és a helyi lakosság foglalkoztatására ösztönzi a vállalkozásokat
- az önkormányzatok a fejlődő gazdaság és az aktív helyi társadalom háttérével képesek a fenntartható pénzügyi működésre, fenntartható, élhető, vonzó lakókörnyezetet biztosítani a lakosság számára.

5. A stratégia célhierarchiája

A célhierarchia kidolgozása során követett fő szempontok:

- A célok a jövőkép rövid, közép- és hosszútávú megvalósítását szolgálják a foglalkoztatás elősegítése révén.
- A célok minél nagyobb hányadának elérésére alkalmazhatók legyenek olyan beavatkozások, amelyek rövidtávon megvalósíthatók, és közvetlenül kötődnek a munkaerőpiac bővítéséhez a munkaerő-források és a gazdasági befogadó oldal kapacitásának bővítése révén.

A Sárbogárdi járás célhierarchiája

Jövőkép:		A SÁRBOGÁRDI JÁRÁS VONZÓ ÉLETPERSPEKTÍVÁT, TARTÓS FOGLALKOZTATÁST NYÚJT LAKÓI SZÁMÁRA, ÖSZTÖNZŐ VÁLLALKOZÁSI KÖRNYEZET, FENNTARTHATÓ MŰKÖDÉSRE KÉPES ÖNKORMÁNYZATOK ÉS HELYI TÁRSADALMAK, VALAMINT KEDVEZŐ LAKÓKÖRNYEZET RÉVÉN.		
Alapelv:		A JÁRÁS CÉLRENDSZERE A MEGYEI CÉLRENDSZER HELYI MEGVALÓSÍTÁSÁT JELENTI, SPECIFIKUS JÁRÁSI ADAPTÁCIÓ ÉS KIEGÉSZÍTÉS RÉVÉN		
Átfogó célok:		1. Emberi erőforrások fejlesztése a vállalkozó, önfenntartó helyi társadalom kialakítása és a fejlődő gazdaság keretében keletkező új munkahelyek minőségi munkaerővel való ellátása érdekében	2. A járás gazdaságának fejlesztése a vállalkozások erősítése és a munkahely- és értékteremtő befektetések ösztönzése az üzleti infrastruktúra fejlesztése és a térség elérhetőségének javítása révén	3. Szociális gazdaság bővítése a társadalmi felzárkózás és az életminőség fejlesztése, valamint az elsődleges munkaerőpiacról kiszorult lakosság foglalkoztatása és a versenypiaci kompetenciák megszerzése érdekében
Középtávon elérendő fázis:		Új szakképzési és felnőttképzési szakok indulnak. A települések rendezettség javul. A helyi vállalkozások munkaerőhiánya csökken a szakképzett és a betanított munkát igénylő munkakörökben. A helyi vállalkozások körében gyakorlattá válik a duális képzés bevezetése révén történő szakember-utánpótlás.	A helyi vállalkozások képessé válnak az átképzést, betanítást igénylő, jelenleg betöltetlen álláshelyeik betöltésére a munkaerő-kínálat javulása révén. Új ipari és logisztikai területek infrastruktúra-ellátására kerül sor, megkezdődik ezek értékesítése és a munkahelyteremtő fejlesztések megvalósítása. Nő az új vállalkozások száma a fiatal vállalkozók körében.	A közfoglalkoztatottak kb. fele átlép nonprofit vagy forprofit foglalkoztatási körbe. Új nonprofit foglalkoztató szervezetek jönnek létre a járásban, melyek képessé válnak közfoglalkoztatottak átvételére, gyakorlott munkavállalóvá való felkészítésükre és tranzitálásukra az elsődleges munkaerőpiacra.
Járás cél		A járásközpont gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási központtá fejlesztése, oktatási-képzési központ szerepének erősítése		
Specifikus célok	Megyei cél	Kulcskompetenciák igényalapú fejlesztése, új munkakörökhöz kapcsolódó képességek kialakítása	A KKV-k humán erőforrás fejlesztésének, bővítésének támogatása, a generációváltás elősegítése	A társadalmi vállalkozások fejlesztésnek infrastrukturális és emberi erőforrás feltételeinek biztosítása
	Járás cél	<ul style="list-style-type: none"> A közfoglalkoztatás keretében elért egyéni és csoportos munkavégző képesség felmorzsolódásának megelőzése, az értékek átmentése egyes új 	<ul style="list-style-type: none"> Az ifjúságot érintő szolgáltatások, ösztönzők, infrastrukturális, környezeti elemek fejlesztése és a fiatalok bevonása a helyi közösség aktív életében az 	<ul style="list-style-type: none"> A szociális gazdaság erősítése támogatott, közszféra által vagy részvételével szervezett, tranzit jellegű, non-profit jogi formájú foglalkoztatási

	<p>foglalkoztatási formák bevezetése esetén</p> <ul style="list-style-type: none"> • A települési környezet rendezettségére terén elért előrelépés megvédése az ugyanerre a célcsoportra (is) irányuló új foglalkoztatási eszközök, szervezeti megoldások és tevékenységek esetén • A továbbtanulás ösztönzése, a duális képzésbe való bekapcsolódás segítése, ösztönzése a vállalkozások és a diákok oldaláról egyaránt 	<p>elvándorlás megfékezése céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helyi vállalkozások fejlődésének, fejlesztéseinek ösztönzése és segítése 	<p>keretek előkészítése és működtetése</p>
Megyei cél	<p>Tudástranszfert és a munkaszocializációt elősegítő innovatív képzési modellek kidolgozása és alkalmazása</p>	<p>Az önfoglalkoztatást és az agrárvállalkozóvá válást segítő elérhető szolgáltatások bővítése és integrációja</p>	<p>Munkaerőpiaci szolgáltatások differenciálása és az atipikus foglalkoztatás bővítése a nehezen foglalkoztatható rétegek mobilizációja érdekében</p>
Járási cél	<ul style="list-style-type: none"> • Szakképzés és felnőttképzés intézményi feltételeinek fejlesztése ill. megteremtése a képzetlenség megszüntetése ill. megelőzése és az új munkahelyek munkaerő-ellátása érdekében 	<ul style="list-style-type: none"> • Vállalkozóvá válás ösztönzése • Start-up vállalkozások, innovatív termék és technológia-fejlesztés támogatása 	<ul style="list-style-type: none"> • Különböző munkavállalói képességekhez igazodó, differenciált hálózatos/táv munkát igénylő, bedolgozói rendszerek kidolgozása és bevezetése
Megyei cél	<p>Munkáltatók érzékenyítése a multigenerációs munkafolyamatok szervezésére, az eltérő igényű munkavállalók toborzására és megtartására</p>	<p>Befektetésösztönzés megyei és helyi intézményrendszerének kialakítása, összehangolása</p>	<p>Helyi gazdaság erősítése a Fejér termék rendszerének továbbfejlesztése és társadalmisítása által</p>
Járási cél	<ul style="list-style-type: none"> • A megtartó-képességet erősítő ösztönző eszközök alkalmazása a munkaerő elszívása és elvándorlása ellen 	<ul style="list-style-type: none"> • Figyelemfelhívás, lobby tevékenység az előnyökre alapozó stratégiai térségfejlesztési program érdekében • Befektetési koncepció és program kidolgozása és megvalósítása, ehhez kapcsolódó marketing és PR tevékenység. A 	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi termék-előállítás ösztönzése, hálózatos termelési és értékesítési rendszerek (szövetkezetek) feltételeinek kidolgozása és megteremtése

			<p>befektetéskeresés során a közép- és kisvállalkozások előnyben részesítése (fokozatos építkezés, kockázat mérséklés).</p> <ul style="list-style-type: none"> Mezőgazdasági termékfeldolgozás ösztönzése, elősegítése, mezőgazdasági termékfeldolgozó fejlesztéseknek a térségbe vonzása, termékfejlesztés 	
	Megyei cél	A munkavállalók és a munkáltatók felkészítése a digitalizáció által generált kihívások kezelésére	TOP ERFA vállalkozásfejlesztési pályázatok, ipari parkok, inkubátorházak erőforrás támogatása	Gyermekellátási és más humánszolgáltatások igényalapú erőforrás fejlesztése
	Járási cél	<ul style="list-style-type: none"> Munkaerő-piaci igényeinek változását követő iskolarendszereken kívüli képzések, képességfejlesztő programok 	<ul style="list-style-type: none"> Az üzleti infrastruktúra intézményi feltételeinek megteremtése (vállalkozás-fejlesztési központ, inkubátorház, ipari park) A külső infrastruktúrával ellátott barnamezős területek gazdaságfejlesztési infrastruktúrává történő fejlesztése. Az üzleti intézményi és fizikai infrastruktúra ipari-logisztikai parkba, központba szervezése. 	<ul style="list-style-type: none"> Integrált humán közszolgáltatási rendszer feltételeinek megteremtése és hálózatban történő működtetése „Nytott járásközpont” jelleg erősítése a járásközponti gazdaságfejlesztési eredményekhez való hozzáférés terén A lakhatás, lakáshoz jutás feltételeinek támogatása a fiatalok megtartása, a tanulmányok befejezése utáni visszatérése érdekében
	Keret-feltételek, irányelvek	<ul style="list-style-type: none"> Közúti és vasúti közlekedési hálózat fejlesztése, M8 megyei szakaszának tervezése és kivitelezése A járáson belüli településközi közlekedés szolgáltatás-fejlesztése A fejlesztésre alkalmas ingatlanok, telkek megőrzése a stratégiai fejlesztésekre A járás fejlesztéséből származó térségi, megyei előnyökre, elkerülhető hátrányokra épített PR alkalmazása a megyei és kormányzati szervek irányában Kommunikáció és együttműködés erősítése a lakossággal és a vállalkozásokkal a fejlesztési célok támogatottsága és az aktív részvétel érdekében A tiszta, megőrzött környezetet, a lakott területeket és a természetvédelmi területeket veszélyeztető gazdasági szereplők letelepedésének, befektetésének megelőzése, megakadályozása Alacsony hozzáadott érték-tartalmú és alacsony foglalkoztatási képességű, de nagy területet igénylő befektetések elkerülése Szakképzett munkaerőt igénylő, de alacsony hozzáadott érték tartalmú, alacsony jövedelmet eredményező munkahelyteremtések elkerülése a szűkös munkaerőforrások hatékony és életszínvonal-növelő felhasználása érdekében Nagy számú felsőfokú végzettségű vagy erősen kurrens munkaerő toborzását igénylő befektetések mellőzése 		

14. táblázat Célhierarchia

Ágazati célok

A humán tőke dinamizálása		Vállalkozásbarát feltételek kialakítása	
A humán tőke megőrzése és fejlesztése a járásban		A foglalkoztatás és a foglalkoztatási környezet (gazdaság, infrastruktúra) fejlesztése	
1. A Munkaerőpiaci kompetenciák fejlesztése	2. Társadalmi felemelkedés - ember, közösség és lakókörnyezet fejlesztése	3. A foglalkoztatás és a foglalkoztatás feltételrendszerének fejlesztése	4. A fejlődés keretfeltételeinek fejlesztése

A gazdasági ágazatok szempontjából a megvalósítást azokra a területekre szükséges koncentrálni, amelyek

- összhangban állnak a magasabb tervezési szintekkel, különösen a megyei foglalkoztatási stratégiában megjelölt, a járásra vonatkozó ágazati célokkal;
- ráépülnek azokra a jelenkori és múltbeli adottságokra, képességekre, amelyek révén nagyobb hatékonysággal és kisebb kockázattal érhető el eredmény;
- amelyek rendelkeznek megfelelő szintű fejlesztő és egyúttal foglalkoztatás-bővítő hatással, ugyanakkor elősegítik a környezeti fenntarthatóságot és rendelkeznek elegendő hozzáadott érték-hányaddal (elősegítik a szűkös munkaerő- források és infrastruktúrák hatékony kiaknázását).

A fentiek alapján a következő ágazatok élveznek előnyt:

- agrárium
- mezőgazdasági termékek feldolgozása, élelmiszeripar
- építőipar
- gép-, műszer-, elektronikai ipar, járműipari alkatrészgyártás, beszállítás
- informatika
- e-kereskedelem
- logisztika.

Ágazati fókusz nélkül preferált a

- magas innovációtartalommal bíró tevékenység, az innovációs, termék-, technológia-, szolgáltatásfejlesztési céllal induló vállalkozások, start-up-ok befogadása,

- általában a KKV-szektor bővítése, piacképességének erősítése,
- a helyi termék-előállítás, a helyi piaci hiányok, rések pótlását szolgáló gazdasági tevékenység.

Kerülendő

- a nagy munkaerőigényű, de alacsony hozzáadott érték-tartalmú tevékenység,
- a környezeti fenntarthatóságot negatívan befolyásoló tevékenység, valamint
- az értékes fejlesztési területeket alacsony hatékonysággal kiaknázó, egyúttal a térség fejlődését kevésbé elősegítő tevékenységek⁷

⁷ Pl.: iparterületet elfoglaló naperőmű, napelempark.

6. Cselekvési terv

6.1 Kulcsprojektek leírása

Átfogó járási cél: A járásközpont gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási központtá fejlesztése, oktatási- képzési központ szerepének erősítése

1.kulcsprojekt

A kulcsprojekt megnevezése:	<i>Beruházás-ösztöntő projekt</i>
Indoklás, alátámasztás:	<p>A projekt célja a járásban működő mikro kis és középvállalkozások támogatása a helyi gazdaság erősítése érdekében.</p> <p>A SWOT elemzés alapján a járás fejlettségi szintje a megyei átlagnál jóval kedvezőtlenebb, a megye legfejlettebb járásának (székesfehérvári, illetve gárdonyi) felét sem éri el. A járás fejlettségét meghatározza a vállalkozások alacsony száma, tőkeereje, tevékenységi köre. A járás döntően agrárjellegű, meghatározóak az mezőgazdasághoz kapcsolódó kereskedelmi és egyéb szolgáltatások. Kevés a jelentős tudást, szakértelmet, így nagy hozzáadott értékkel rendelkező terméket előállító vállalkozás. A mezőgazdasági szektor monokultúrás jellege, szinte teljes körű gépesítettsége miatt a munkahelyek száma alacsony, a munkavállalók jelentős száma ingázik. Az önkormányzatoknak az adóbevétel alacsony szintje miatt korlátozottak az anyagi lehetőségeik a gazdaság érdemi fejlesztésére, a helyi vállalkozások támogatására.</p> <p>A vállalkozások méretének szerkezete sem előnyös, szinte teljesen hiányoznak a közép- és nagyvállalkozások, a KKV-k közt a mikrovállalkozások dominálnak. A tőkeerő, a méretbeli hátrányok, a szakképzett munkaerő hiánya meghatározza a befektetések nagyságát, a vállalkozások innovációs szintjét is, mely meglehetősen alacsony, így fejlődésük lassú, érdemi húzóágazat nincs a járásban. A gazdaságban az ipar, feldolgozóipar aránya kicsi, a térség érdekérvényesítő képessége fejlettségével arányosan gyenge. A térség turisztikai potenciálja gyenge, az önkormányzatoknak nincs ráhatása a természetvédelmi területek magánüzemeltetőinek fejlesztési tevékenységére.</p> <p>A fenti okok miatt szükséges a járási, illetve a járásban befektetni szándékozó vállalkozások beruházásainak ösztönzése, támogatása, ágazati szempontból elsősorban a térség adottságaihoz illeszkedő mezőgazdasági feldolgozóipari, gépipari, elektronikai, informatikai,</p>

	<p>logisztikai, e-kereskedelmi, turisztikai vállalkozások befektetés-ösztönzése az elsődleges cél.</p> <p>A járás helyi erőforrásokra épülő fejlődésének az alapja a start-up jellegű projektek és cégek támogatása ágazati fókusz nélkül.</p>
<p>A kulcsprojekt által támogatott specifikus célok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi vállalkozások fejlődésének, fejlesztéseinek ösztönzése és segítése • Start-up vállalkozások, innovatív termék és technológia-fejlesztés támogatása • Figyelemfelhívás, lobby tevékenység az előnyökre alapozó stratégiai térségfejlesztési program érdekében • Befektetési koncepció és program kidolgozása és megvalósítása, ehhez kapcsolódó marketing és PR tevékenység. A befektetéskeresés során a közép- és kisvállalkozások előnyben részesítése (fokozatos építkezés, kockázat mérséklés). • Mezőgazdasági termékfeldolgozás ösztönzése, elősegítése, mezőgazdasági termékfeldolgozó fejlesztéseknek a térségbe vonzása, termékfejlesztés • Helyi termék-előállítás ösztönzése, hálózatos termelési és értékesítési rendszerek (szövetkezetek) feltételeinek kidolgozása és megteremtése • Az üzleti infrastruktúra intézményi feltételeinek megteremtése (vállalkozás-fejlesztési központ, inkubátorház, ipari park) • A külső infrastruktúrával ellátott barnamezős területek gazdaságfejlesztési infrastruktúrává történő fejlesztése. Az üzleti intézményi és fizikai infrastruktúra ipari-logisztikai parkba, központba szervezése.
<p>Támogatott tevékenységek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ágazati stratégia készítés • szakmai rendezvények: tájékoztatók, fórumok, workshopok. • Marketing eszköz fejlesztés • Ágazati trendeket figyelő elemző és előrejelző rendszer felépítése, időközi járási gazdasági és foglalkoztatási gyorsjelentések • álláskeresők min. 6, max. 12 hónapos folyamatos foglalkoztatásának támogatása • üres álláshely betöltését célzó képzések és/vagy foglalkoztatás támogatása

	<ul style="list-style-type: none"> • legfeljebb kilencven napos munkatapasztalat-szerzés támogatása • képzési programban való részvétel támogatása • mentori szolgáltatás és munkatanácsadás biztosítása
Kiegészítő jelleg, lehatárolás:	<p>A foglalkoztatási stratégia céljainak eléréshez az alábbi, a paktum forrásból nem finanszírozott, de megvalósítandó kapcsolódó projektelemek is szükségesek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. "Mezőföld szíve" szabad vállalkozási zóna program kidolgozása 2. Vállalkozásfejlesztési Központ és Inkubátorház előkészítése és megvalósítása 3. A külső infrastruktúrával ellátott barnamezős területek iparfejlesztési - gazdaságfejlesztési infrastruktúrává történő fejlesztése. 4. Partnerség és kommunikáció program kidolgozása és megvalósítása - hatékony belső kommunikáció (lakosság, helyi vállalkozások) és tájékoztatási rendszer, járási kommunikációs arculat és protokoll kidolgozása. <p>A kapcsolódó projektek tervezett finanszírozásának egy része a járásközpont által már benyújtott a TOP pályázatok keretében (Inkubátorház, iparterület fejlesztése) valósulhat meg.</p> <p>Ezen túl a projekt kapcsolódik a megyei mikro finanszírozási programokhoz, amelyet a járás vállalkozásai is igénybe vehetnek.</p> <p>A kiegészítő projektelemek a beruházások infrastrukturális részének feltételeit teremtik meg, a paktum-projekt a megfelelő humán-erőforrás rendelkezésre állását biztosítja (a paktum projekt konkrét bér és képzési támogatási igényt elégít ki). Továbbá a vállalkozói igények pontos artikulálásával, a fejlesztési és hitel lehetőségekre, forrás bevonásra vonatkozó tanácsadással a beruházás pénzügyi kereteit teremti meg.</p>
A kulcsprojekt célcsoportja:	<p>Max. 250 főt foglalkoztató vállalkozások, azonban elsősorban mikro és kisvállalkozások.</p> <p>A paktum szervezete, a fórum tagjai nem vagy csak feltétlenül indokolt esetben lehet kedvezményezettje a paktum projektjeiben megvalósuló támogatásoknak.</p> <p>Indokolt esetkörülményeinek ismertetése: A paktum projekt keretében a paktum résztvevője, mint vállalkozás felé felmerült, más tag által javasolt, foglalkoztatást növelő fejlesztési cél elérése érdekében szükségessé váló munkaerő-fejlesztés</p>
A kiválasztási kritériumok,	<p>A stratégia célrendszerével összhangban a beruházások támogatása</p>

<p>alapelvek:</p>	<p>kapcsán megfogalmazott alapelvek a következők:</p> <p>Az eddigiek alapján ágazati szinten elsősorban az alábbi területen tevékenykedő vállalkozások támogatása célszerű:</p> <ul style="list-style-type: none"> • agrárium • mezőgazdasági termékek feldolgozása, élelmiszeripar • építőipar • gép-, műszer-, elektronikai ipar, járműipari alkatrészgyártás, beszállítás • informatika • e-kereskedelem • logisztika. <p>Összességében azonban ágazati fókusz nélkül preferált a</p> <ul style="list-style-type: none"> • magas innováció-tartalommal bíró tevékenység, az innovációs, termék-, technológia-, szolgáltatásfejlesztési céllal induló vállalkozások, start-up-ok befogadása; • általában a KKV-szektor bővítése, piacképességének erősítése, a szinten tartó beruházások támogatásának elkerülése; • a helyi termék-előállítás, a helyi piaci hiányok, rések pótlását szolgáló gazdasági tevékenység. <p>Az alapelvek mellett a konkrét kiválasztási kritériumok: járás területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező, maximum a járásban 250 főt foglalkoztató vállalkozások támogatása.</p> <p>Nem preferált befektetések:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A tiszta, megőrzött környezetet, a lakott területeket és a természetvédelmi területeket veszélyeztető gazdasági szereplők letelepedése, befektetése • Alacsony hozzáadott érték-tartalmú és alacsony foglalkoztatási képességű, de nagy területet igénylő befektetések • Szakképzett munkaerőt igénylő, de alacsony hozzáadott érték tartalmú, alacsony jövedelmet eredményező munkahelyteremtések elkerülése a szűkös munkaerőforrások hatékony és életszínvonal-növelő felhasználása érdekében • Nagy számú felsőfokú végzettségű vagy erősen kurrens munkaerő toborzását igénylő vagy egyéb ok miatt reálisan nem
--------------------------	--

	megvalósítható, nagy kockázatú befektetések
Támogatás maximális összege	Maximum 5 millió Ft (szolgáltatási érték, bértámogatás, képzési támogatás).
Tervezett forrás:	TOP 5.1.1-15-FE1-2016-00001, TOP 5.1.2-15-FE1-2016-00004 pályázatokon belül célcsoportra fordítandó támogatások maximum 30 %, valamint az igénybe vett szolgáltatások keretében biztosított munkaerő-piaci mentorok és munkáltatói kapcsolattartó.
A megvalósítás tervezett időintervalluma:	2017.július-2019.március
Specifikus indikátorok	Nincs specifikus indikátor; TOP 511 és TOP-512 terület-specifikus projektszintű indikátorok és célértékei az irányadók
Additív források	GINOP források (pályázatok, hitelek, kombinált támogatások) TOP források VP pályázatok

2. kulcsprojekt

A kulcsprojekt megnevezése:	Felnőttképzési GPS projekt
Indoklás, alátámasztás:	<p>A projekt célja a járáson belüli szakképzés, átképzési és továbbképzés újratervezése a fenntartható foglalkoztatás érdekében.</p> <p>A járás gazdasági fejletlenségének egyik fontos, alapszintű eleme képzési rendszer- szakképzés, felnőttképzés, informatikai és nyelvi képzések, önképzés intézményi, szervezeti keretei. A munkaerő iskolázottsága, képzettsége meghatározza egy térség munkamegosztásban betöltött szerepét, így a fejletlen képzési rendszer mind az egyéni mind a térségielmaradottságot konzerválhatja, növelheti. A sárbogárdi járásban nincs szak-, és felsőfokú képzés, K+F+I szervezet. Szakképzés hiányában a</p>

	<p>kedvezőtlen anyagi körülmények között élő fiatalok az képzéshez, iskolához kapcsolódóan megkövetelt mobilitás anyagi vetületei miatt képzetlenek maradnak, fokozva és átörökítve az alacsony, gyenge önérvényesítő képességgel rendelkező társadalmi státuszukat. A jövőre nézve a fokozódó lemaradást tekintve komoly veszély, ha nem sikerül ezen a helyi szakképzés és a felnőttképzés fejlesztése terén eredményeket elérni, a megyeszékhelyre bejárni nem tudó fiatalok és felnőttek egy jelentős hányada képzetlen marad és eltartottá válik vagy eltartott marad. Nem sikerül az új munkahelyek szakképzett munkaerővel való ellátása, így a befektetések maradnak el.</p>
Specifikus cél:	<ul style="list-style-type: none"> • A továbbtanulás ösztönzése, a duális képzésbe való bekapcsolódás segítése, ösztönzése a vállalkozások és a diákok oldaláról egyaránt • Az ifjúságot érintő szolgáltatások, ösztönzők, infrastrukturális, környezeti elemek fejlesztése és a fiatalok bevonása a helyi közösség aktív életében az elvándorlás megfékezése céljából • Szakképzés és felnőttképzés intézményi feltételeinek fejlesztése ill. megteremtése a képzetlenség megszüntetése ill. megelőzése és az új munkahelyek munkaerő-ellátása érdekében • A megtartó-képességet erősítő ösztönző eszközök alkalmazása a munkaerő elszívása és elvándorlása ellen • Munkaerő- piaci igényeinek változását követő iskolarendszeren kívüli képzések, képesség fejlesztő programok • Integrált humán közszolgáltatási rendszer feltételeinek megteremtése és hálózatban történő működtetése • „Nyitott járásközpont” jelleg erősítése a járásközponti gazdaságfejlesztési eredményekhez való hozzáférés terén
Támogatott tevékenységek	<ul style="list-style-type: none"> • üres álláshely betöltését célzó képzések és/vagy foglalkoztatás támogatása (képzési költség; képzéshez kapcsolódó helyi/helyközi utazás; keresetpótló juttatás) • képzési programban való részvétel támogatása • mentori szolgáltatás és munkatanácsadás biztosítása
Kiegészítő jelleg, lehatárolás:	<p>A paktum projekt kapcsolódik más, a járás települései által korábban beadott illetve a közeljövőben benyújtásra kerülő EFOP/TOP pályázatokhoz, amelyeknek hangsúlyos eleme a hasonló célcsoportok illetve a velük foglalkozó szakemberek képzése (EFOP</p>

	<p>3.9.2 , EFOP 1.7.1, TOP 4.2.1, stb.). A paktumban részt vevő települések koherensen, előre átgondolt, a paktum sikereihez is hozzájáruló program szerint nyújtják be pályázataikat.</p> <p>A foglalkoztatási stratégia céljainak eléréséhez az alábbi, a paktum forrásból nem finanszírozott, de megvalósítandó kapcsolódó projektelemek is szükségesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A munkaerő-piaci alkalmasság fejlesztése, képzések képességfejlesztő programok megvalósítása munkaerő-piaci eszközökkel • Vállalkozóvá válást ösztönző programok, képzések, tájékoztatók szervezése • Partnerség és kommunikáció program kidolgozása és megvalósítása - hatékony belső kommunikáció (lakosság, helyi vállalkozások) és tájékoztatási rendszer, járási kommunikációs arculat és protokoll kidolgozása
A kulcsprojekt célcsoportja:	Sárbogárd járásban élő álláskeresők, különös tekintettel a 25. életévüket betöltött (az IGR rendszerében nem résztvevők) munkanélküliek.
A kiválasztási kritériumok, alapelvek:	<p>Elsődleges kiválasztási kritériumok a következők:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alacsony iskolai végzettség • 50 év feletti, • GYED-ről, GYES-ről, • ápolási díjról visszatérők, • legalább egy gyermeket egyedül nevelő felnőttek, • foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők, • tartós munkanélküliséggel veszélyeztetettek, • megváltozott munkaképességű személyek, • roma nemzetiséghez tartozó személyek.
Támogatás maximális összege	Maximum 3 millió Ft/vállalkozás
Tervezett forrás:	TOP 5.1.1-15-FE1-2016-00001, TOP 5.1.2-15-FE1-2016-00004 pályázatokon belül célcsoportra fordítandó támogatások maximum 30 %, valamint az igénybe vett szolgáltatások keretében

	biztosított munkaerő-piaci mentorok és munkáltatói kapcsolattartó.
A megvalósítás tervezett időintervalluma:	2017.július-2019.március
Specifikus indikátorok	nincs specifikus indikátor, TOP 511 és TOP-512 területspecifikus projektszintű indikátorok és célértékei az irányadók
Additív források	GINOP 5. tengely EFOP több tengelye

3. kulcsprojekt

A kulcsprojekt megnevezése:	Mezőföldi Tranzitfoglalkoztatási Projekt
Indoklás, alátámasztás:	<p>Nehezen foglalkoztatók munkaerő-piaci integrációját segítő komplex foglalkoztatási programok</p> <p>A járás a komplex programmal fejlesztendő járások közé tartozik, a fejlesztések komplexitásának megvalósításában azonban saját magukra vannak utalva az itt lévő önkormányzatok. A járás több településén a közsféra a legnagyobb foglalkoztató, ami ugyan feltételezné a hatékony forráslelétet, de a foglalkoztatottak legnagyobb része a oktatási, szociális intézményekhez kapcsolódó szolgáltatásokban dolgozik, illetve közfoglalkoztatott, így munkája mellett nincs kompetenciája térségfejlesztésre. A mobilisebb, aktívabb fiatal, fiatal középkorú népesség elvándorlása nő, lélekszámuk a járásban a munkalehetőségek hiánya, a kedvezőtlen közlekedési kapcsolatok miatt folyamatosan csökken. A térségben nem jellemzőek az atipikus foglalkoztatás formái, így az itt élők, megfelelő végzettség, képzési és átképzési lehetőségek hiányában nem tudnak távmunkában dolgozni, illetve elhelyezkedni. A rendelkezésre álló munkaerő jelentős része közfoglalkoztatott, végzettségük nem illeszkedik az igényekhez, mentális állapotuk, kompetenciák fejlesztésre szorulnak. Ezen munkaerő fejlesztése szükséges a befektetés-ösztönzés, a vállalkozás fejlesztés, összességében a térség fejlesztésére érdekében.</p>

<p>Specifikus cél:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A közfoglalkoztatás keretében elért egyéni és csoportos munkavégző képesség felmorzsolódásának megelőzése, az értékek átmentése egyes új foglalkoztatási formák bevezetése esetén • A települési környezet rendezettsége terén elért előrelépés megvédése az ugyanerre a célcsoportra (is) irányuló új foglalkoztatási eszközök, szervezeti megoldások és tevékenységek esetén • A szociális gazdaság erősítése támogatott, közsféra által vagy részvételével szervezett, tranzit jellegű, non-profit jogi formájú foglalkoztatási keretek előkészítése és működtetése • Különböző munkavállalói képességekhez igazodó, differenciált hálózatos/távmunkát igénylő, bedolgozói rendszerek kidolgozása és bevezetése • A megtartó-képességet erősítő ösztönző eszközök alkalmazása a munkaerő elszívása és elvándorlása ellen • Integrált humán közszolgáltatási rendszer feltételeinek megteremtése és hálózatban történő működtetése • • „Nyitott járásközpont” jelleg erősítése a járásközponti gazdaságfejlesztési eredményekhez való hozzáférés terén
<p>Tevékenységek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • álláskereső min. 6, max. 12 hónapos folyamatos foglalkoztatásának támogatása • üres álláshely betöltését célzó képzések és/vagy foglalkoztatás támogatása • legfeljebb kilencven napos munkatapasztalat-szerzés támogatása • képzési programban való részvétel támogatása • mentori szolgáltatás és munkatanácsadás biztosítása
<p>Kiegészítő jelleg, lehatárolás:</p>	<p>A foglalkoztatási stratégia céljainak eléréshez az alábbi, a paktum forrásból nem finanszírozott, de megvalósítandó kapcsolódó projektelemek is szükségesek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A munkaerő-piaci alkalmasság fejlesztése, képzések képességfejlesztő programok megvalósítása munkaerő-piaci eszközökkel • Járási, közösségi "munkaközpont" feltételeinek megteremtése • A járási szociális gazdaság fejlesztésének előkészítése és megvalósítása • Partnerség és kommunikáció program kidolgozása és megvalósítása -

	hatékony belső kommunikáció (lakosság, helyi vállalkozások) és tájékoztatási rendszer, járási kommunikációs arculat és protokoll kidolgozása
A kulcsprojekt célcsoportja:	Sárbogárd járásban élő álláskereső, különös tekintettel a 25. életévüket betöltött (az IGR rendszerében nem résztvevők) munkanélküliek, illetve a közfoglalkoztatásban korábban vagy jelenleg részt vevők.
A kiválasztási kritériumok, alapelvek	A jelenleg vagy korábban (elmúlt 3 évben) közfoglalkoztatásban résztvevők esetében külön kritériumok nincsenek. Elsődleges kiválasztási kritériumok a munkanélküliek esetében ugyanazok, mint a 2. projekt esetében.
Támogatás maximális összege	Maximum vállalkozásonként 3 millió Ft
Tervezett forrás:	TOP 5.1.1-15-FE1-2016-00001, TOP 5.1.2-15-FE1-2016-00004 pályázatokon belül célcsoportra fordítandó támogatások maximum 30 %, valamint az igénybe vett szolgáltatások keretében biztosított munkaerő-piaci mentorok és munkáltatói kapcsolattartó.
A megvalósítás tervezett időintervalluma:	2017. július-2019.március
Specifikus indikátorok	nincs specifikus indikátor TOP 511 és TOP-512 területspecifikus projektszintű indikátorok és célértékei az irányadók
Additív források	GINOP 5. tengely EFOP TOP

6.2 Együtműködések

A stratégia megvalósítása során a paktum projektbe bevont szereplők mellett további együtműködések szükségesek. A megvalósítás időszakában stratégia időszakában az alábbi, szorosan kapcsolódó együtműködési projektek megvalósítása tervezett:

Vidékfejlesztési Közösségek

Az együtműködés célja: a vidék fejlesztésére szánt uniós források ne egymástól elkülönült területeken (oktatás, egészségügy, mezőgazdasági fejlesztés, kulturális fejlesztés, vállalkozás fejlesztés stb.) és ne a helyi társadalom megkérdezése nélkül legyenek felhasználva, hanem integrált kezdeményezéseken keresztül és a helyi politikai, gazdasági szereplők és civilszervezetek bevonásával.

Indoklás, alátámasztás: az önkormányzatok, a kistérség vállalkozói és a kistérség civil szerveződései részvételével létrejövő helyi akciócsoportok feladata az adott kistérség vidékfejlesztési stratégiájának kialakítása, ezután a rendelkezésre álló vidékfejlesztési forrásokat helyben, helyi pályáztatás útján osztják szét olyan projektekre, amelyek ezen – helyben kialakított – stratégiával összhangban állnak.

Tervezett tématerületei: agrárgazdaság, falusi turizmus, kulturális örökség fejlesztése, közösségfejlesztés

7. Sárvíz Helyi Közösség
8. Mezőföldi Helyi Közösség

Megyei és más járások Helyi Foglalkoztatási Fórumai

Az együtműködés célja: foglalkoztatási célú együtműködés a vállalkozások munkaerő igénye, a hátrányos helyzetűek, inaktív munkaerő-piaci elhelyezkedése, esélyeinek növelése érdekében, a fórum feladata a helyi stratégiák elfogadása, végrehajtásának monitorozása, ha szükséges korrigálása

Indoklás, alátámasztás: A TOP-5.1.2-15 és TOP-6.8.2 felhívás támogatási lehetőségének köszönhetően a megyében járásszékhely önkormányzatok és konzorciumi partnereik elindították, elindítják a paktumszerű együtműködési formát, a fórum létrehozása kötelező feladat, a partnerség alapelveit, céljait és feladatait az elfogadott megállapodás rögzíti.

Az együtműködés tervezett tématerületei: munkaerő-igény, foglalkoztatási diszfunkciók, területi egyenlőtlenségek, munkaerő-piaci kereslet és kínálat összehangolása

- Székesfehérvári Foglalkoztatási Fórum
- Dunaújvárosi Foglalkoztatási Fórum
- Bicskei Foglalkoztatási Fórum
- Móri Foglalkoztatási Fórum

- Enyingi Foglalkoztatási Fórum
- Gárdonyi Foglalkoztatási Fórum
- Martonvásári Foglalkoztatási Fórum
- Fejér Megyei Foglalkoztatási Fórum

CLLD Helyi Közösségek

Az együttműködés célja: Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségszervezés az identitás, a fenntartható kulturális szolgáltatások és a népességmegtartó erő növelése érdekében a Helyi Közösség által elfogadott stratégia mentén a 10 ezer főnél népesebb településeken

Indoklás, alátámasztás: A CLLD típusú együttműködésen alapuló helyi közösség fejlesztése szempontjából kiemelt jelentőségű a 10 ezer főnél nagyobb lélekszámú értékteremtő és értékmegőrző erejének kibontakozása és az ezzel járó „helyi identitás tudat”. Emellett fontos, hogy nőjön a városi közösségek képessége saját problémáinak autonóm kezelésére. Népességmegtartó és/vagy -növelő célokhoz hozzájárulva a város vonzerejét növelni szükséges, az egyre jobb életlehetőségek mellett a kultúra fejlesztésével, az egészséges életmód, a magas közbiztonság és környezettudatosság iránti lakossági igény elterjesztésével.

Tervezett tématerületei: közösségfejlesztés, programok és rendezvények szervezése, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése

Sárbogárd Helyi Közösség

6.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

A Sárbogárd Járási Foglalkoztatási Stratégia elfogadásáért és megvalósításáért - mint a járási munkaerőpiac társadalmi-gazdasági érdekek és közszférabeli képviselőiből álló ernyőszervezet a Sárbogárd Járási Gazdasági és Foglalkoztatási Fórum a felelős szerv. Ezen fórum mely 2016 elején, a kedvező tartotta első egyeztető ülését és a működés szervezeti formájaként az együttműködési megállapodással létrehozott partnerségi forma megalakításáról döntött.

A Sárbogárd Járási Gazdasági és Foglalkoztatási Fórumot alapító tagok a következők:

Szervezet neve	Cím	Kapcsolattartó	Tisztség	Képviselt szféra
Magyar Kereskedelmi- és Iparkamara	8000 Székesfehérvár, Hosszúsétatér 4-6.	Radetzky Jenő	elnök	érdekképviselő

Fejér megyei Önkormányzat	8000 Székesfehérvár, Szent István tér 9.	Dr. Molnár Krisztián	elnök	önkormányzat
Fejér Megyei Kormányhivatal	8000 Székesfehérvár, Szent István tér 9.	Dr. Simon László	Kormány megbízott	kormányzat
Echo Innovációs Műhely Közhasznú Egyesület	8000 Székesfehérvár, Rákóczi u. 25.	Zugor Zsuzsanna	elnök	nonprofit
Sárbogárd Város Önkormányzata	7000 Sárbogárd, Hősök tere 2.	Dr. Sükösd Tamás	polgármester	önkormányzat
Alap Község Önkormányzata	7011 Alap, Dózsa Gy. út 31.	Méhes Lajosné	polgármester	önkormányzat
Cece Nagyközség Önkormányzata	7013 Cece, Deák F. u. 13.	Fazekas Gábor	polgármester	önkormányzat
Nagylók Község Önkormányzata	2435 Nagylók, Hunyadi J. u. 1.	Tóth József	polgármester	önkormányzat
Hantos Község Önkormányzata	2434 Hantos, Nagylóki u. 3.	Fischer József	polgármester	önkormányzat
Sárkeresztúr Község Önkormányzata	8125 Sárkeresztúr, Fő u. 34.	Csutiné Turi Ibolya	polgármester	önkormányzat
Sárrét Szociális Szövetkezet	7000 Sárbogárd, Hősök tere 2.	Alpekné Borbás Erika Mária	elnök	szociális foglalkoztatás
Sárbogárdi Református Egyházközség	7000 Sárbogárd, Tompa M. u. 41.	Kovács Csongor	református lelkész	egyház
Sárbogárdi Múzeum Egyesület	7000 Sárbogárd, Hősök tere 3.	Novák-Kovács Zsolt	elnök	kultúra
Sárbogárdi Kulturális Egyesület	7000 Sárbogárd, Hősök tere 3.	Horváth István	elnök	nonprofit
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara	8000 Székesfehérvár, Fürdő u. 1.	Kiss Norbert Ivó	elnök	érdekképvisel et
Sárbogárdi Egysített Szociális Intézmény	7000 Sárbogárd, Hősök tere 2.	Dr. Horváthné Lang Erika	intézményvezető	szociális szféra
Szegletkő Generál Kft.	1125 Budapest, Szarvas G. 42/A. Telephely: 7003 Sárbogárd, Táncsics M. u. Hrsz:6625/1	Nagy László	ügyvezető	vállalkozói szféra
Gázmodul-Weisz Kft.	7000 Sárbogárd, Ady E. u. 215.	Weisz Gábor	ügyvezető	vállalkozói szféra

15. táblázat Sárbogárd Járási Gazdasági és Foglalkoztatási Fórumot alapító tagok

Működési rendjét, kereteit szabályozó ügyrendet az alábbi főbb elvek és elvárások mentén fogja elfogadni a szervezet az irányadó tervezési útmutatóra és pályázati előírásokra tekintettel.

Alapelvek

- A Sárbogárd Járási Gazdaságfejlesztési és Foglalkoztatási Fórum feladata a járás kiegyensúlyozott gazdasági és társadalmi fejlődésének segítése, az általános emberi életminőség javítása a munkaerőpiaci kihívások kezelésével.
- A Fórum munkája során a megyei fejlesztési tervekhez igazodó járási fejlesztési tervek alapján, a vállalkozói, foglalkoztatói igényeket figyelembe véve, a munkaerőpiac keresleti oldalából kiindulva határozza meg a térség foglalkoztatás-fejlesztési prioritásait, programjait.
- A Fórum munkáját a partnerségre, a gazdaságfejlesztésben és a foglalkoztatás bővítésben érintett aktorok bevonásával, a kölcsönös párbeszéd csatornáinak erősítésével végzi.
- A Fórum munkája során különös figyelmet fordít a fenntartható, innovatív vállalkozások erőforrás igényeinek kielégítésére, a szociális gazdaság tovább építésére, a foglalkoztatást és foglalkoztathatóságot elősegítő szakmai szolgáltatások rendszerének kiépítésére.

A járás elmaradottsága miatt, olyan komplex támogatási rendszerek kialakítása szükséges amely választ adnak mind a munkáltatói igények, mind a munkavállalói elvárások kielégítésére. A járásterületén regisztrált álláskereső személyek és inaktív állampolgárok iskolai végzettség, szakmai ismeretek, munkaerő-piaci besorolásuk tekintetében diverznek mondhatók, azonban hangsúlyos egy olyan álláskeresői célcsoport jelenléte, akik önállóan, a nyílt munkaerőpiacra való belépésre képtelenek, szükséges támogatás és fejlesztések hiányában. A humánerőforrás fejlesztési célok fő fókuszába egy olyan komplex, humánszolgáltató rendszer kialakítása kell kerüljön, amely megfelelő támogatást és hatékony koordinációt biztosít, elősegítve egymást erősítő programok kidolgozását, ezzel biztosítva a járás egész területén a megfelelő képzettségű és munkára alkalmas aktív munkavállalói réteg kialakulását, amely a befektetői igényekkel összhangban van.

A Járási Gazdaságfejlesztési és Foglalkoztatási Fórum feladatai

- Meghatározza és elfogadja ügyrendjét.
- Kidolgozza és elfogadja és monitorozza járás tekintetében a helyzetelemzésre épülő, foglalkoztatás elősegítésére irányuló Foglalkoztatási Stratégiát
- Feladata a munkahelyek feltárása, a megyén belüli „rejtett tartalékok” felfedése, a munkaerő kereslet és kínálat összehangolása az érintett felek bevonásával
- Elkészíti a Stratégiához kapcsolódó 3 éves Akciótervet
- Elősegíti a foglalkoztatási Stratégiához illeszkedő operatív kulcsprojektervek elkészítését (minimum 3)

- Forráskoordinációs tevékenységet folytat, amely lehetőséget biztosít további ágazati OP források, és befektetői források térségbe történő bevonására a gazdaság- és foglalkoztatás-fejlesztés céljaira
- Együttműködik a megyében működő megyei és járási helyi foglalkoztatási fórumokkal
- Tagjai közül megválasztja az Irányító csoportot, jóváhagyja ügyrendjét
- Dönt a Fórumhoz csatlakozni kívánó szervezetek felvételéről
- Dönt a Fórumból való kizárásról

Irányító Csoport

A Fórum által a tagokból létrehozott operatív testület az Irányító Csoport (ICS). Az ICS elnöke a Fórum elnöke is egyben. Az ICS akkor határozatképes, ha minden tagja jelen van. Az ICS határozatait a jelenlévők egyszerű szótöbbségével hozza. Az elnök hatásköre nem különbözik az elnökség többi tagjától, ugyanakkor ő jogosult a szervezet képviselőjére. Az ICS feladata első sorban az operatív irányítás, a Foglalkoztatási Stratégia megvalósulásának figyelemmel kísérése, illetve a stratégia módosításának kezdeményezése. ICS felel a Fórum által, számára delegált ügyekért.

Konzorcium

A Sárbogárd Járási Gazdaságfejlesztés és Foglalkoztatási Fórum munkáját erőforrásaival közvetlenül segíti a TOP 5.1.2-15-FE felhívás keretében benyújtott TOP-5.1.2-15-FE1-2016-00004 azonosító számú, „Foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések és szolgáltatások fejlesztése Sárbogárdi járásban” című konzorciumi pályázat, mely az Önkormányzat, a Fejér Megyei Kormányhivatal és az Echo Innovációs Műhely konzorciumi együttműködésében valósul meg. Az erőforrások stratégia szerinti felhasználásáért a konzorciumi partnerek felelnek a konzorciumi megállapodásban rögzítetteknek megfelelően.

Paktum Iroda (paktum menedzsment szervezet)

A paktum partnerség tagjai, illetve vezetői dönthetnek úgy, hogy a menedzsment feladatok ellátása érdekében önálló céget hoznak létre, további lehetőség egyesület alakítása. Ezek hátránya, hogy újabb működési kiadások merülnek fel, illetve a partnerség sokszínűsége és a partnerek magas számra miatt nehezen működtethetők. A menedzsment feladatokat elláthatja bármely tag önálló vagy elkülönített szervezeti egysége is, jelen esetben ennek fedezete paktum iroda költségei soron a önkormányzat projekt költségvetésében van biztosítva. Ezek alapján javasolt, hogy a Fejér Megyei Önkormányzat hozza létre a saját hivatalában a koordinációs feladatokat ellátó járási paktum irodát.

A paktum irodának fizikai, infrastrukturális és személyi feltételei is vannak. Ezek figyelembe vétele mellett a a paktum koordinátor mellett szükségesnek tűnik egy munkaerő-piaci mentorok és munkáltatói tanácsadó alkalmazása is. A paktum iroda szervezi és készíti elő,

jegyzőkönyvezi és dokumentálja a fórumok üléseit, az ICS üléseit, tartja a kapcsolatot a járási paktum koordinátorokkal, közreműködik a paktum rendezvények, szolgáltatások és programok területi lebonyolításában.

Működési követelmények:

- felelős menedzsment szervezet kijelölése az Irányító Csoport által
- a menedzsment szervezet nem önálló jogi személy, ezért a működési rendjének szabályozását és az irányítói jogok gyakorlását delegálni kell valamely szervezetre az alapító dokumentumokban
- minimum egy fő felsőfokú végzettségű, min. 2 éves releváns tapasztalattal rendelkező alkalmazott
- önálló irodahelyiség funkcionális bútorzattal és a közös szociális helyiségek használatának biztosítása
- Internet eléréssel rendelkező biztonságos számítógépek jogtisztai irodai alkalmazásokkal és nyomtatási/szkennelési lehetőséggel
- vezetékes vagy mobil telefonhasználat, irodaszerek biztosítása
- paktum honlap kialakítása és a szerkesztőségi rendszer használatának biztosítása
- belső és külső hírlevél rendszer és közös dokumentumtár a honlaphoz kapcsolódóan

Munkaszervezetben betöltött feladatkör	Végzettség	Szakmai tapasztalat
projekt vezető	felsőfokú végzettség	min. 2 éves, releváns, európai uniós projektek vezetésében és megvalósításában szerzett szakmai tapasztalat, projektadminisztrációs tapasztalatok, vezetői tapasztalatok
paktum irodavezető és koordinátor	felsőfokú végzettség	min. 2 éves, releváns, projektek végrehajtásában szerzett szakmai tapasztalat, projektadminisztrációs tapasztalatok
Munkaerő-piaci mentorok	felsőfokú végzettség	min. 2 éves, releváns, munkaerő-piaci projektek végrehajtásában szerzett szakmai tapasztalat,
Munkáltatói kapcsolattartó	felsőfokú végzettség	min. 2 éves, releváns szakmai tapasztalat

16. táblázat A megvalósító menedzsment személyzete

Az Irodavezető munkaköri leírás alapján végzi tevékenységét. Feladata különösen:

- a munkaszervezet tevékenységének irányítása;
- a stratégia tervezési folyamatának menedzselése;
- a stratégia végrehajtásának koordinálása;
- a munkaszervezet napi működtetése;
- részvétel a döntés-előkészítésben;
- a fórum ülések előkészítése;
- partnerek közötti kommunikáció biztosítása;

Az adminisztrációhoz szükséges eszközök (számítógép, hálózati nyomtató, digitális szkennerek, irodabútorok), flip-chart, digitális fényképezőgép a fórum rendelkezésére állnak. A munkaszervezet elhelyezésére javasolt helyszín a Város Önkormányzat Hivatala.

6.3 Kommunikációs terv

Célcsoportok

A stratégia elsődleges célcsoportja közé tartoznak amegyében élő álláskereső, más inaktív, illetve amegyében működő foglalkoztatók szervezetek, intézmények, vállalkozások. Másodlagos, közvetett célcsoportként meghatározhatóak amegye képző szervezetei, humánszolgáltató intézményei valamint a jelenlegi munkavállalók.

Az elsődleges célcsoport számára fontos üzenet, hogy a foglalkoztatás elérése érdekében milyen aktivitás kifejtése a helyes és mit tehetnek maguk az érintettek a sikeresebb munkaerő-piaci integrációjuk érdekében.

A paktum aktivitás célcsoportja esetében a kommunikáció feladata a partnerség alakításának támogatása, fontos üzenete, hogy a foglalkoztatási helyzet javítása és a fenntartható foglalkoztatás a járásban csak szektorközi partnerségben biztosítható.

A kommunikációs eszközök, tevékenységek típusainak bemutatása

A stratégia végrehajtásában a felelős szervezetek, intézmények, célcsoport vállalkozások, az önkormányzat, a civil és egyházi valamint képző szolgáltatók részvételi lehetőségét számos, a teljes körű nyilvánosság elérését támogató intézkedés biztosítja a folyamat minden egyes elemére kiterjedően. A 2017-2020-as időszakra szóló megvalósítás során az alábbi kommunikációs eszközöket használjuk:

- nyomtatott tájékoztatók
- tájékoztató kiadványok

- internetes közzététel, honlap
- konzultációs lehetőségek
- sajtóközlemények
- C tájékoztatási tábla
- PR cikkek
- fotódokumentáció
- tájékoztató fórumok
- szakmai workshopok

A TOP-5.1.2-15-FE1-2016-0004 konstrukcióban elérhető célcsoport támogatások, szolgáltatások iránt érdeklődőkkel, kérelmezőkkel a felelős konzorciumi partner folyamatos jelleggel kapcsolatot tart személyesen, telefonon, illetve emailen, mindig friss és aktuális információkkal látja el őket a támogatási lehetőségekről, a kérelmek, igények beadásával, illetve az elszámolásokkal kapcsolatban.

Dokumentumokhoz és információkhoz való hozzáférés

A Foglalkoztatási Stratégia végrehajtása során szükséges a tervezési dokumentumokhoz, felhívásokhoz, tájékoztatási, pályázati és szakmai dokumentumaihoz való hozzáférés széleskörű biztosítása, valamint a Foglalkoztatási Fórumról szóló információk kétszintű, tagi és közérdekű adatszolgáltatásának a folyamatos biztosítása. Ez utóbbit a Paktum Irodát működtető szervezet honlapján kialakított oldalon, illetve a médián keresztül lehet biztosítani. A fenti lehetőségeken kívül több kommunikációs csatornán keresztül bárki felveheti a kapcsolatot a munkaszervezettel, amelynek munkatársai tájékoztatják a hozzájuk fordulókat a stratégiáról szóló információkkal kapcsolatban.

Felelősségi körök és a humánkapacitások

A Gazdaságfejlesztési és Foglalkoztatási Fórum és munkaszervezetének a Sárbogárdi Paktum Irodának egységes kommunikációját célszerű egy külön kommunikációs szabályzatban szabályozni, de a Szervezeti és Működési Szabályzatban rögzített képviseleti szabályokkal és jelen Stratégiával együtt kezelten is leszabályozható. A szükséges operatív szakmai feladatokat a támogatott projekt érintett konzorciumi partnerei végzik, ezek ellenőrzéséért a Paktum Iroda a felelős.

A stratégia kommunikációs tevékenységek ütemterve

Tevékenység	Eszközök, módszerek	Ütemezés
Sárbogárd Járás Foglalkoztatási Stratégia (SJFS) tervezésifórumok	Fórum ülések, email, személyes kommunikáció, szakmai workshopok, konzultációk	2016.07-2017.03. hónapokban
Fórum ülések	személyes kommunikáció levél, e-mail	szükség szerint, de legalább félévente egyszer össze kell hívni
SJFS jövőkép és célrendszer bemutatása Fórum tagoknak	workshop	2017.04.18.
SJFS elfogadása	email, honlap, személyes kommunikáció, rendezvényszervezés	2017.05.10-ig
SJFSprojektek megkezdése	sajtóközlemény, sajtónyilvános esemény, email, honlap, személyes kommunikáció, DM	2017. május
SJFS projektek, szolgáltatások megvalósítása, végrehajtási támogatása	email, honlap, személyes kommunikáció, rendezvényszervezés	2017. II. negyedév-2019. II. negyedév között folyamatosan
SJFS eredmény kommunikáció, jelentések, adatszolgáltatások	email, honlap, személyes kommunikáció, rendezvényszervezés, felmérések, adatbekérések	2017. II. negyedév-2019.II. negyedév között félévi rendszerességgel
SJFS forrásfelhasználás és eredmények	email, honlap, személyes kommunikáció, rendezvényszervezés, felmérések/kérdőívek, adatbekérések, monitoring jelentések, opcionálisan kiadványok, tájékoztatók (elektronikus és/vagy papír alapú)	2019. II. negyedév

6.4 Monitoring és értékelési terv

A hosszútávra szólóan, 2030-ra kitűzött munkaerő-piaci és gazdaságfejlesztési célok eléréséhez megtett előrehaladás megítélhetővé, a beavatkozások eredményességét értékelhetővé kell tenni.

A stratégia, majd ennek alapján – a gyakorlatorientált megvalósítás érdekében – kidolgozásra kerülő akcióterv illetve a kapcsolódó részletes projekttervek, valamint az induló esetleges kiegészítő programok, támogatások és szolgáltatások végrehajtásának nyomon követéséhez és az intézkedések eredményeinek méréséhez átlátható és objektív monitoring rendszer kerül kidolgozásra. Olyan monitoring rendszer, mely megbízhatóan alkalmazható az indikátorteljesülések nyomonkövetése esetében is. A nyomonkövetéshez és a célok teljesülésének értékeléséhez egyrészt statisztikai adatgyűjtést kell végezni, a projektek kötelező adatszolgáltatásával szakmai nyomon követés mérhetőségét kell biztosítani, valamint célszerű olyan mutatókat is bevezetni, melyek az egyes projektek hatékonyságán túl a program egészének eredményességét mérik, illetve a horizontális elvek érvényre kerülését mutatják be.

Ezen túlmenően a monitoring részeként szükséges a foglalkoztatók és a lakosság attitűdjét, véleményét is feltárni mind a projekt elején, mind pedig a projekt végén.

A Sárbogárd Járási Paktum Iroda, mint munkaszervezet valamint a konzorcium mint erőforrás-támogató a Fórum számára évente beszámol a Járási Foglalkoztatási Stratégia végrehajtásának helyzetéről.

A stratégiában megfogalmazott célok időarányos teljesülését szintén évente szükséges felülvizsgálni. Az értékelés eredményéről tájékoztató és előterjesztett módosítási javaslat formájában szükséges Sárbogárd Járási Gazdaságfejlesztési és Foglalkoztatási Fórumot tájékoztatni.

Monitoring eszköz	Forrás	Gyakoriság	Felelős
Időközi beszámoló és kifizetési kérelem	Pénzügyi, szakmai előrehaladási jelentés (szabályossági, hatékonysági, célszerűségi)	6 havonta	Releváns konzorciumi partnerek
Eredményindikátorok nyomonkövetése	támogatott személyek, foglalkoztatók dokumentációja, adatszolgáltatások	Évente jelentéskészítés Adatgyűjtés: egyedi projektütemezések szerint	Releváns konzorciumi partnerek Konzorciumi partnerek
Output mutatók mérése, nyomonkövetése	támogatott személyek, foglalkoztatók dokumentációja, adatszolgáltatások	Évente jelentéskészítés Adatgyűjtés: egyedi projektütemezések szerint	Releváns konzorciumi partnerek Paktum Iroda
Célcsoport attitűd és elégedettség változás mérése	lakossági kutatás, vállalati kutatás	Kutatás(ok) készítése	Releváns konzorciumi partnerek
A Fórum működésének értékelése	önértékelési kérdőív	évente	Paktum Iroda
SJFS félidei felülvizsgálata, értékelése	Félidei jelentés (szakmai, pénzügyi)	programidőszak felében, 2 év elteltével	Paktum Iroda

17. táblázat A monitoring tevékenység áttekintő táblázata

6.6. Horizontális célok

Környezeti fenntarthatóság

A megyei és járási foglalkoztatási paktum, az ahhoz kapcsolódó stratégia egyik legfontosabb horizontális elve az energia felhasználás, a környezeti terhelés minimalizálása, a környezet védelme, a környezeti fenntarthatóság biztosítása. A környezeti fenntarthatóság érvényesítése érdekében a projekt előkészítése során kidolgozásra kerültek azok az elvek, amelyek a projekt tervezése, megvalósítása és monitoringja során is reálisan érvényesíthetők:

- A természeti erőforrások fenntartható használata

- A jó környezet állapot megőrzése, biztosítása
- A természetes térszerkezet megőrzése
- A tevékenység külső társadalmi költségeinek minimalizálása
- A természeti erőforrásokhoz való hozzáférés biztosítása
- A kulturális identitás figyelembe vétele

Az elvek mellett olyan egyszerű, minden partner által elfogadható szabályok megfogalmazására is törekedtünk, amelyek nem feltétlenül anyagi megterhelést, inkább körültekintést igényelnek a szereplők részéről:

- tudásmegosztás (képzések, műhelyek, konferenciák, megbeszélések stb.) választott körülményei környezettudatosságot tükrözzenek (azaz a helyszínen az alábbi szempontok egy része érvényesüljön: szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság, egészséges táplálkozás, kiadványok újrahasznosított papírra nyomtatása);
- Környezeti ismeretek bővítése
- Környezeti szempontokat alkalmazunk az eszközök, termékek, alapanyagok, szolgáltatások beszerzése során. Ilyen környezeti szempont pl. elektronikus kommunikáció, a helyi szakemberek
- Környezetbarát közlekedés szempontjainak érvényesítése, a helyszínek tömegközlekedéssel való elérésének biztosítása.

A környezeti fenntarthatóság tágabban értelmezve összefügg a fenntartható társadalom fogalmával is. A paktum és a stratégia megvalósítása, az elért eredmények fenntartása a fenntarthatóság tágabb szempontú megközelítésének teljesüléséhez is hozzájárul. A foglalkoztatási stratégia egyik alapelve a helyben rendelkezésre álló erőforrások tudatos használatára épülő és építő zöldgazdaság, helyi termék és helyi piac fejlesztés.

A "Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan" mottó alapján a vállalkozások beruházás-ösztönzésre vonatkozó programja keretében elsősorban a már meglévő alapokra, a járásban elérhető, megtermelhető alapanyagokra - a megyei célokhoz és stratégiához is illeszkedően a helyi termékekre, mely a járásban elsősorban mezőgazdasággal összefüggő terméket jelent - építő vállalkozások támogatását célozza. Ez hozzájárul a klasszikus mezőgazdasági termelési szerkezet megújulásához, diverzifikálásához, a hagyományok megőrzéséhez, a környezeti és társadalmi fenntarthatósághoz .

A felnőttképzési és tranzitfoglalkoztatásra irányuló projektek esetében hangsúlyosabb a fenntarthatóság társadalmi aspektusa, a szolidáris gazdaság, a társadalmi vállalkozások fejlesztése, a jelenlegi és a potenciális munkavállalók motiválása, képzése, kompetenciának fejlesztése.

Esélyegyenlőség

A paktum illetve a foglalkoztatási stratégia megvalósítása során az esélyegyenlőség teljes körű biztosítása alapkövetelmény, azaz a szolgáltatásoknak a stratégia és a paktum célcsoportjainak előtérbe helyezésével, ugyanakkor mindenki számára elérhetőnek kell lennie. Ezzel a

szemponttal összefüggésben tudás és információalapú fejlesztés a cél, a tudáshoz, információhoz való hozzáférés nem lehet korlátozott.

A stratégia a - paktum pályázattal összhangban- elő kell, hogy segítse a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi mobilitását, felemelkedését, munkaerő-piaci (re)integrációjához, hozzá kell hogy járuljon a szegregáció csökkenéséhez. Ez a stratégia megvalósítása során kiemelt szempont lesz.

A stratégia a helyi közösségek építéséhez is hozzájárul, a kialakításában, megvalósításában részt vevő partnerek, a célcsoportok, érintettek a közös munka során a saját és a térség problémáinak, igényeinek megfogalmazásához, definiálásához is eljutnak, közös reális jövőképet fogalmazva meg a járás számára.

A stratégia megvalósítása a térségi együttműködések rendszerére is kedvező hatással van. Az egyrészt az egyes szektorok (önkormányzat, civil, vállalati) közötti már meglévő kapcsolatok pozitív irányba változnak, másrészt új kapcsolatok kialakítására is lesz lehetőség.